

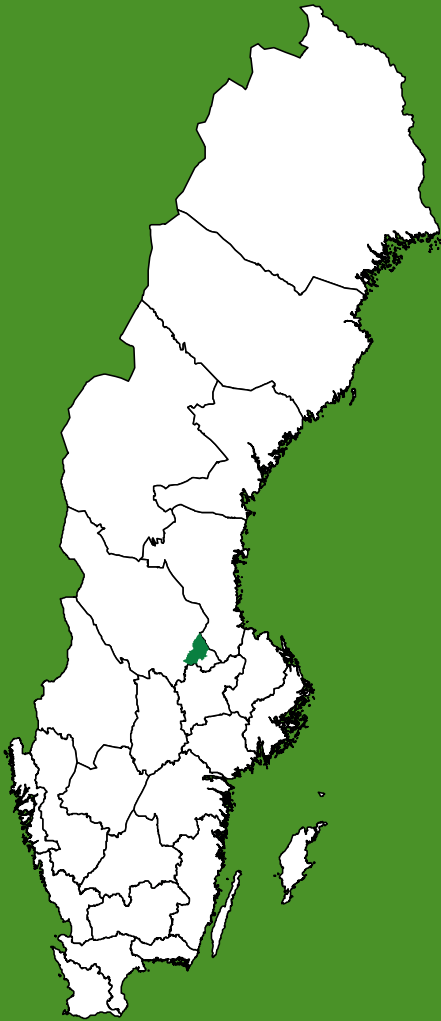
Hedemora kommun
**Landsbygdsutveckling i
strandnära lägen**

Tematiskt tillägg till översiktsplanen

Antagandehandling

Laga kraft: 2016-04-29

*Hedemora kommun,
en del av Dalarna.*

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen, tematiskt tillägg till översiktsplan 2030
Hedemora kommun: antagandehandling
Framtagen av Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen, Hedemora kommun, mars 2016
Upphovsrätt till kartor, bilder och övrigt material: Hedemora kommun

www.hedemora.se/oversiktsplan

Telefon: 0225-340 00

Tryck: Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen, Hedemora kommun

Förord

Hedemora kommun har en stor geografisk area som innefattar Dalarnas äldsta stad och ytterligare sex tätorter. Kommunen har en övergripande målsättning att skapa en attraktiv bygd där människor vill bo och verka. Med hjälp av en ny kommunövergripande översiktsplan och framtagande av områden för Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) vill kommunen göra sig redo att möta nutida och framtida utmaningar.

Områdena har tagits fram efter en bred diskussion med olika intressegrupper i kommunen. Arbetet med att ta fram LIS har drivits av Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen genom dialog och samarbete med andra kommunala förvaltningar, externa aktörer och kommunens medborgare. Styrgrupp för arbetet har varit Kommunstyrelsens Strategiutskott.

Hedemora kommun vill tacka samtliga som varit delaktiga i framtagandet av LIS.

Kristina Lundgren
Strategiutskottets ordförande

Ulf Hansson
Kommunstyrelsens ordförande

INNEHÅLL

Introduktion	7
Inledning.....	8
Bakgrund.....	8
Syftet med LIS.....	8
Gällande planer och landsbygdsprogram.....	8
Planprocessen.....	9
Strandskyddsregler	10
Strandskydd.....	11
Var gäller strandskyddet?.....	11
Åtgärder inom strandskydd som kräver dispens.....	11
Särskilda skäl för dispens och upphävande av strandskydd.....	12
Fri passage för tillgänglighet.....	13
Kommunen har huvudansvaret.....	13
Förutsättningar	14
Landsbygden i Hedemora kommun.....	15
Service och bostadsbebyggande.....	15
Tillgången på sjöar och stränder.....	17
Värdefulla natur- och kulturmiljöer.....	20
Mellankommunala frågor.....	21
Vatten och avlopp.....	21
Översvämnings- och skredrisker.....	26
LIS-områden	29
Generella ställningstaganden.....	30
Förslag.....	30
1. Norra Moren.....	32
2. Backa.....	33
3 Rensboviken.....	34
4. Uvberget.....	35
5. Viksbro.....	36
6. Vikänget.....	37
7. Brusbo.....	38
8. Ekevallen.....	39
9. Brovall.....	40
10. Sundfiske.....	41
11. Norra Smedby.....	42
12. Berga Starknäs.....	43
13. Storhgen.....	44
14. Vassbäcken.....	45
15. Rällingen.....	46
16. Lillforsån.....	47
17. Långens västra strand.....	48
18. Nordviken.....	49
19. Knuts vik och Bergsveden.....	50

20. Långåsen.....	51
21. Hålnan.....	52
22. Hällsjön.....	53
23. Bysjön.....	54
24. Rörshyttan.....	55
25. Stjärnsund, Sandvika och Klarängarna..	56
26. Spjuten.....	58
27. Norra Finnhyttan.....	59
28. Garpenbergs Herrgård.....	60
29. Vaktarbo.....	61
30. Vikhyttan.....	62
31. Södra Vigen.....	63
32. Mälby.....	64
33. Viggensnäs.....	65
34-35. Viggens allmänningar.....	66
36. Vikmanshyttesjön.....	68
37. Kartjänen.....	69
38. Skråköping.....	70
39. Stora Norn.....	71
40. Norns bruk.....	72
41. Brunnsjön	73
42. Nyhyttan.....	74
43. Ingvallsbenning.....	75
44. Königshyttan.....	76
45. Ängsberg, vid Sjulbo klint.....	77
46. Brattfors och Persbo	78
47. Trollbo.....	79
48. Olshyttan.....	80
49. Dormsjö	81

Konsekvenser 82

Referenser 83

Planeringsunderlag.....	84
Bilder och Illustrationer.....	84
Kartor.....	84

Bilaga 85

Introduktion

Beskriver vad LIS är, vad det syftar till och hur områdena tagits fram.

INLEDNING

I Sverige har vi ett kommunalt planmonopol vilket innebär att kommunerna inom de ramar som samhället bestämt beslutar hur mark ska användas och bebyggas. Varje kommun ska enligt plan- och bygglagen ha en aktuell översiktsplan i vilken visionen för framtida utveckling avseende mark- och vattenanvändning redovisas. Planen utreder inte frågor och konflikter i detalj. Det utreds istället i samband med detaljplan, bygglov, anmälan eller tillstånd. Ett så kallat tematiskt tillägg till översiktsplanen kan behandla en avgränsad fråga och utgör då ett komplement till översiktsplanen. Översiktsplaner och dess fördjupningar och tillägg utgör vägledning för fortsatta beslut. De är inte juridiskt bindande.

I detta tematiska tillägg behandlas frågan om områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Inom de områden som pekas ut finns utökad möjlighet att få dispens från eller upphäva strandskyddet. Att ett område är utpekat som LIS-område innebär inte att kommunen kommer att stå för exploatering av områdena. Det visar bara kommunens intentioner. Åtgärder inom områdena bygger på markägares samtycke och privata initiativ.

BAKGRUND

Strandskyddet infördes på 1950-talet för att säkra allmänhetens tillgång till friluftsliv vid stränderna. På grund av ett utbrett byggande skärptes strandskyddet 1975 till ett generellt förbud att bygga vid landets stränder, med en möjlighet att ansöka om dispens från förbudet. 1994 utvidgades strandskyddets syfte ytterligare för att nu även omfatta stränder som värdefulla miljöer för djur- och växtlivet.

Senaste lagförändringen skedde 2009, då kommunen fick möjlighet att i översiktsplanen peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Inom dessa finns ökad möjlighet att få dispens från eller upphäva strandskyddet. Samtidigt klargjordes att strandskydd även gäller smävatten på ett sätt som inte medger generella lättnader i delar av landet.

SYFTET MED LIS

Genom att peka ut LIS-områden utökas möjligheten till attraktiva boenden i strandnära lägen vilket kan skapa förutsättningar till befolkningstillväxt. Syftet är att gynna åtgärder som långsiktigt antas ge positiva sysselsättningseffekter och som antas bidra till att upprätthålla och förbättra serviceunderlaget. Syftet är också att utöka möjligheter för andra typer av åtgärder som bidrar till landsbygdsutveckling, exempelvis anordningar för friluftsliv och turism. De avgränsade LIS-områdena i denna plan utesluter inte landsbygdsutveckling i områden som ligger utanför strandskyddade områden.

Det tematiska tillägget ska vara användbart för politiker, tjänstemän och de som bor och verkar i kommunen. Det ska vara vägledande i det kommunala arbetet med strandskyddsfrågor och för fastighetsägare, exploatörer och kommuninvånare informera om möjligheter att utveckla markanvändningen.

GÄLLANDE PLANER OCH LANDSBYGDSPROGRAM

Framtagandet av LIS-områden har pågått parallellt med arbetet med framtagandet av en ny kommuntäckande översiktsplan. För begränsade delar av kommunen finns fördjupade översiktsplaner som gäller tillsammans med den kommuntäckande översiktsplanen. Fördjupade översiktsplaner finns över Hedemora, Långshyttan, Stjärnsund, Smedby-Koberga (Husby), Garpenberg och Vikmanshyttan.

Hedemora kommuns Landsbygdsprogram antogs 2007 och hanterar frågor som är väsentliga för Hedemorabygdens utveckling. Programmet grundar sig i lokala landsbygdsgruppers arbete och tar även sin utgångspunkt i Dalarnas landsbygdsprogram.

PLANPROCESSEN

Framtagandet av LIS-områden påbörjades med en förstudie under 2010. Förutsättningar och riktlinjer utreddes och övergripande områden inom vilka LIS-områden kunde bli aktuella pekades ut vid större vatten utanför detaljplanerade områden. Under 2011 genomfördes strandinventeringar vilket resulterade i förslag på avgränsade LIS-områden. Hösten 2012 hölls fyra medborgarmöten på spridda platser i kommunen. Under mötena kunde deltagarna föreslå LIS-områden och kommentera de förslag på LIS-områden som Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen tagit fram. Totalt kom 45 personer på mötena och tillsammans med de förslag som framkom har över 70 förslag på LIS-områden diskuterats. Mötena var även viktiga tillfällen för information om strandskydd och de nya dispensreglerna.

Efter LIS-mötena sammanställdes synpunkter och områden inventerades. Förutsättningar utreddes och urvalet av LIS-områden diskuterades med den politiska styrgruppen (Kommunstyrelsens strategiutskott). Under 2013 har ytterligare förslag inkommit från folk och en analys gjorts med hjälp av geografisk informationsteknik och ytterligare inventering för att hitta behov av LIS-områden även vid mindre vatten och planlagda områden.

Planförslaget har ställts ut för offentligt samråd och uppföljande utställning under 2015, samtidigt med den nya kommunomfattande översiktsplanen. Därefter har förslaget reviderats enligt inkomna yttranden.

Planprocessen

Strandskyddsregler

Beskriver strandskyddets syften, åtgärder som kräver dispens och de 7 särskilda skälen för dispens eller upphävande av strandskyddet.

STRANDSKYDD

Strandskyddet är ett generellt områdesskydd med syftet att långsiktigt trygga tillgången till strandområden för allmänheten samt bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet. Det gör att vi kan gå längs stränder, bada, fiska, åka skridskor och lägga till med båt. Många arter är även beroende av de livsmiljöer som bildats i strandnära områden, såväl på land som i vatten.

Strandskyddet behandlas i miljöbalken kap 7. Bestämmelser som gäller inom ett strandskyddat område tas upp i paragraferna 13-18 och avvägningen mellan enskilda och allmänna intressen i paragraferna 25-26. Strandskydd behandlas även i plan- och bygglagen, t ex hur LIS-områden pekas ut.

Texten på dessa sidor är en förenkling av lagtexten. Lagen om strandskydd finns i sin helhet i miljöbalken. Den som planerar att utföra en åtgärd är ansvarig för att ta reda på vad som gäller.

VAR GÄLLER STRANDSKYDDET?

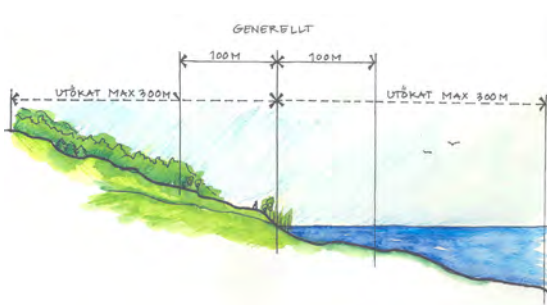
Strandskyddet gäller vid allakuster, sjöar och vattendrag oavsett storlek i hela landet. Det skyddade området sträcker sig vanligtvis 100 meter från strandlinjen både på land och i vattnet vid normalt vattenstånd.

Strandskyddet inkluderar även undervattensmiljön. Länsstyrelsen kan besluta att utöka skyddet upp till 300 meter där det behövs för att tillgodose strandskyddets syften. Länsstyrelsen kan även (sedan 2014-09-01), i varje enskilt fall, upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag, om området har liten betydelse för strandskyddets syften (Miljöbalken kap 7 §18).

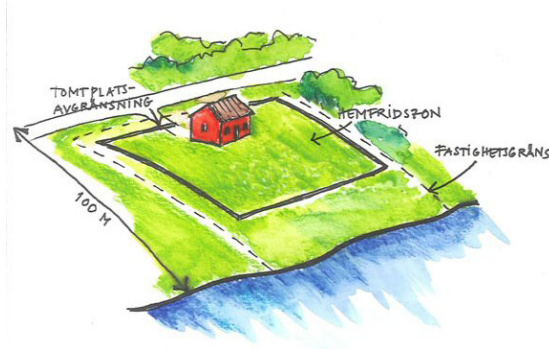
ÅTGÄRDER INOM STRANDSKYDD SOM KRÄVER DISPENS

För att tillgodose strandskyddets syften är det inte tillåtet att inom strandskyddade områden utföra åtgärder som försämrar livsvillkoren för djur- och växtlivet eller begränsar allmänhetens tillgång till strandområden. Det är t.ex. inte tillåtet att gräva, anlägga, bygga eller utöka den egna tomtp platsen. Tomtp platsen är det område kring ett hus som inte omfattas av allemansrätten. Det är inte alltid den sammanfaller med fastigheten eller ens all mark där byggnader står. En sk tomtp platsavgränsning kan avgöra dess utbredning. Vissa undantag från dispenskravet finns för komplementbyggnader där.

Vissa åtgärder som inte påverkar strandskyddets syften negativt får utföras utan dispens, t.ex. renovering av ett hus. Särskilda lättnader kan även gälla komplementbyggnader inom etablerad tomt samt för jord- och skogsbruk. Andra som beskrivs i nedanstående tabell kräver dispens. Observera att strandskyddsdispens inte är det samma som bygglov. När bygglov inte krävs kan dispens likväl behövas och vice versa. Ofta behövs båda. Vissa ingrepp kan även utgöra anmälningspliktig vattenverksamhet eller beröra naturområden som skyddats av andra skäl och kan därför kräva andra tillstånd. Preskriptionstid saknas för strandskyddsöverträdelser.

Strandskyddets utbredning. Illustration: Ulrika Åkerlund, Boverket.

Tomtp latsavgränsningen klargör var gränsen går mellan privat och allmänt.

12 Strandskyddsregler

Åtgärder som kräver dispens	Exempel
Uppföra nya byggnader	hus, förråd, friggebod, bastu, vindskydd, växthus, raststuga
Ändra byggnader eller byggnaders användning	stor tillbyggnad, ombyggnad av förråd eller jaktkoja till fritidshus, ta i anspråk en sedan länge övergiven eller illa förfallen byggnad
Åtgärd/anläggning som begränsar allmänhetens tillgång	brygga, p-plats, ställplats, camping, upplag, badplats, pumphus, utöka tomtplatsen med t.ex. anlagd gräsmatta, rabatt, trädgårdsmöbler eller staket
Grävning eller förberedelsearbete	gräva, fälla flertal träd, schakta, spränga, bygga väg
Övriga åtgärder som försämrar för djur- och växtlivet	pir, strandskoning, muddring, dränering, kulvertering, trädfällning, utfyllnad eller gräsmatta på stranden, sprida gödsel eller bekämpningsmedel, oaktsamt placera röjningsavfall, ensilagerester eller jordmassor

Tabell 1. Åtgärder som kräver dispens.

SÄRSKILDA SKÄL FÖR DISPENS OCH UPPHÄVANDE AV STRANDSKYDD

För att kunna ge dispens från strandskyddet krävs det särskilda skäl. Dispensen gäller endast för de åtgärder eller byggnationer som den sökande fått dispens för. Strandskyddet ligger kvar för platsen.

Kommunen kan i samband med detaljplaneläggning upphäva strandskyddet. Intresset av att upphäva strandskyddet så som avses i planen ska då väga tyngre än strandskyddsintresset. Även i upphävandet av strandskyddet ska något av de särskilda skälen vara uppfyllda.

Särskilda skäl	Exempel
Ianspråktagen mark	Inom etablerad tomtplats, industriområde eller camping
Platsen avskild från stranden	Bakom befintliga byggnader, vältrafikerad väg, järnväg, större verksamhet eller annat av människan skapat hinder
Anläggningar som för sin funktion måste ligga vid vatten	Båthamnar, pirar, bryggor, båthus
Utvidga en pågående verksamhet	Industriverksamhet, hamnverksamhet
Angeläget allmänt intresse	Tätortsutveckling, infrastruktur, tillgänglighetsanpassningar, åtgärder för friluftsliv, naturvårds-, miljövårds- eller kulturhistoriska intressen
Andra mycket angelägna intressen	En unik situation under mycket speciella omständigheter

Tabell 2. Särskilda skäl.

Kommuner kan i översiktsplanen ange områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Inom dessa områden krävs fortfarande dispens för olika åtgärder, men det finns ytterligare särskilda skäl.

Särskilda skäl i LIS-områden	Exempel
Byggnad, verksamhet eller anläggning som bidrar till utvecklingen av landsbygden	Turism- och näringsverksamhet som t.ex. affär, servicefunktioner, campingstugor, kanotuthyrning, strandcafé. eller golfbana. Lokaler för ideell verksamhet som scoutverksamhet, sim- eller kanotklubb.
Enstaka en- eller tvåbostadshus med kompletterande byggnader i anslutning till befintligt bostadshus	Bostadshus för permanent- och fritidsboende. Vid uppförande av grupper av bostäder förutsätts detaljplan.

Tabell 3. Särskilda skäl i LIS-områden.

Åtgärder i LIS-områden ska bidra positivt till långsiktig sysselsättning eller upprätthållet serviceunderlag på landsbygden. Kravet på bostadshus i anslutning till befintliga hus syftar till att minska risken för negativ påverkan på kulturlandskap och områdets karaktär samt till att skapa förutsättningar för en samlad bebyggelse med lägre kostnader för samhällsservice (så som bredband, sophämtning, postutdelning, hemtjänst och skolskjutsar.) LIS-områdena förväntas ligga i attraktiva, strandnära lägen utan starka natur- eller kulturmiljövärden där det finns god tillgång på sjöar och vattendrag.

FRI PASSAGE FÖR TILGÄNGLIGHET

Vid varje beslut om dispens från eller upphävande av strandskyddet ska en fri passage lämnas närmast strandlinjen. Detta för att trygga allmänhetens tillträde och för att bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv. Den fria passagens bredd är beroende av områdets förhållanden. Passagens ska upplevas tillräckligt bred för att människor inte ska avhålla sig från platsen, m a o inte smalare än några tiotal meter. Vid tätare bebyggelse kan det vara lämpligt att markera gränsen mellan privat och allmänt, t.ex. med ett staket eller en häck.

KOMMUNEN HAR HUVUDANSVARET

Kommunerna har sedan 2009 ansvaret för att fatta beslut om strandskyddsdispens och upphävande av strandskydd i detaljplan i de flesta fall. Även tillsynen av att inga överträdelser sker ligger på kommunen. Vid dispensprövning görs i regel en noggrannare naturvärdesinventering och hänsynstaganden till platsens förutsättningar i övrigt - t ex avseende fornlämningar, jordbruksmark, skredrisk och trafiksäkerhet. Vid prövningen görs även den s k tomtplatsavgränsningen varvid fri passage längs vattnet säkerställs.

Länsstyrelsen fattar beslut om dispenser och upphävande av strandskyddet när det gäller vägar, järnvägar och försvarsanläggningar samt i områden som skyddas enligt 7 kap. i miljöbalken. Det är t.ex. inom Natura 2000-områden, naturreservat och biotopskyddsområden. De ska även granska de kommunala besluten och har möjlighet att i en överprövning upphäva en beviljad dispens. Beslut om att överpröva ett dispensärende ska meddelas inom tre veckor från kännedom om kommunens beslut.

Mer om strandskyddslagen och LIS finns att läsa i Strandskydd en vägledning för planering och prövning från Naturvårdsverket och Boverket samt i regeringens proposition 2008/08:119.

Förutsättningar

*Kommunens förutsättningar avseende
befolkning, service, infrastruktur, natur- och
kulturmiljöer samt riskfaktorer.*

LANDSBYGDEN I HEDEMORA KOMMUN

Närheten till skog, berg, öppna fält, sjöar och Dalälven erbjuder goda möjligheter till rekreation, turism och boende. Hedemora är Dalarnas äldsta stad och kommunens centralort. Utanför ligger inom några mils radie tätorterna Långshyttan, Garpenberg, Vikmanshyttan, Husby, Stjärnsund, samt Grådö och Västerby. Samtliga är stora nog att t ex rymma egna förskolor. I kommunen finns flera områden som omfattas av områdesbestämmelser (se karta på sidan 15) vilka reglerar byggande och syftar till att bevara intressanta miljöer till eftervärlden.

Det finns flera definitioner av vad som räknas som tätort respektive landsbygd. I strandskyddslagen finns dock inget sagt utan det är upp till kommunerna själva att definiera begreppet. Hedemora kommun ingår i Leader-området Nedre Dalälven, som omfattar nio kommuners landsbygdsdelar längs Dalälven. Enligt Utvecklingsplanen för Leader Nedre Dalälven ingår hela Hedemora kommuns areal med undantag för vissa områden i centralorten. I kommunen är det endast Hedemora tätort som har fler än 3000 invånare vilket utgör ett av kriterierna i Tillväxtverkets definition av tätort. Utanför tätorterna finns tätortsnära landsbygd samt glesbygd. Av kommunens drygt 15 000 invånare bor ca 8 400 på landsbygden utanför Hedemora tätort.

Landsbyggsdefinition: Hela kommunen definieras som landsbygd.

SERVICE OCH BOSTADSBYGGANDE

Kommunen strävar såväl efter en sammanhållen bebyggelse som en levande landsbygd. Huvudelen av servicen är lokaliserad till centralorten. Service i landsbygdens orter är särskilt viktig att behålla och utveckla för att motverka utflyttning. Skola, handel och kollektivtrafik kan vara direkt avgörande i beslut om att bo kvar eller flytta till landet. Samtidigt krävs kundunderlag för att bära kostnader. Befolkningsminskning kan leda till att serviceutbud försämras och försvinner. Tendenser finns dock på ökad inflyttning till landsbygd utanför tätorterna i nedre Dalälvsområdet. Svenskar i allmänhet bor gärna nära vatten, men inte nödvändigtvis på strandtomter. Strandnära bebyggelse har därför jämförelsevis höga värden. Utbudet på fastigheter har här begränsat inflyttningen och nybyggnationen av bostäder har skett i mycket liten omfattning. Det beror delvis på att det är svårt att få igen byggkostnaderna vid husförsäljning.

På sid 16 redovisas busslinjer samt befintlig service. Kartan redovisar även områden som berörs av planbestämmelser. Detaljplaner och områdesbestämmelser styr vad marken får användas till, byggrätter mm. Även inom områden med sammanhållen bebyggelse gäller förhöjd lovplikt.

Dalälven

SERVICE

Stjärnsund

Förskola, lanthandel, café, kursgård

Långshyttan

Skola F-6, mataffär, restaurang, gatukök, vårdcentral, bensinstation

Husby

Skola F-6, lanthandel, restaurang

Garpenberg

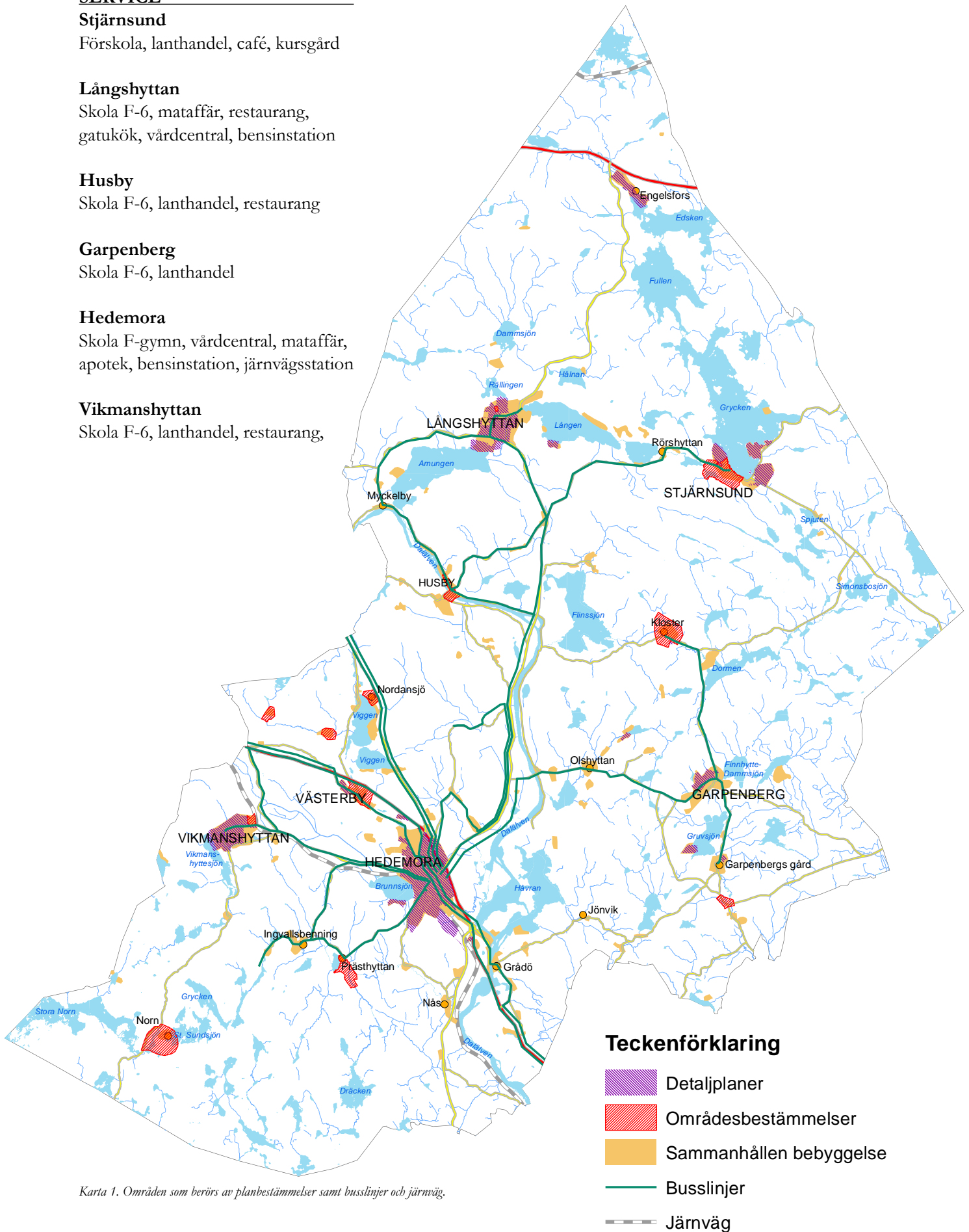
Skola F-6, lanthandel

Hedemora

Skola F-gymn, vårdcentral, mataffär, apotek, bensinstation, järnvägsstation

Vikmanshyttan

Skola F-6, lanthandel, restaurang,

Karta 1. Områden som berörs av planbestämmelser samt busslinjer och järnväg.

TILLGÅNGEN PÅ SJÖAR OCH STRÄNDER

Hedemorabygden är rik på sjöar och vattendrag. 130 sjöar är större än fem hektar. Dalälven genomkorsar kommunen på sin väg till Bottenhavet. Längs älven finns höga natur- och kulturvärden, bl.a. vid Hovran och Flinssjön.

Älvslandskapet från Säter i väster till Bottenhavet i öster utsågs 2011 av UNESCO till biosfärområde, ett av totalt fem områden i Sverige. Biosfärområden rymmer höga natur- och kulturvärden och syftar till att gynna de boende genom social och ekonomisk utveckling, värna biologisk mångfald och vara arenor för forskning och undervisning. I nedre Dalälven finns den största artrikedomen i Skandinavien av ryggradsdjur (däggdjur, fåglar och fiskar) och den största av ryggradslösa djur på den här breddgraden. I kommunen finns också fler skyddsvärda våtmarker med sällsynta fågelarter.

I kommunen finns fem områden med utökat strandskydd för att säkerställa strandskyddets syften. Områdena och motiv till skydd är följande:

1. Fullen (norr om Stjärnsund) - friluftslivets intressen
2. Del av Hovran – naturskydd, fåglar, våtmarksområde
3. Södra delen av Flinssjön - naturskydd, fåglar, våtmarksområde
4. Södra delen av Svinsjön - naturskydd, fåglar, våtmarksområde

Här följer en kort beskrivning av några av kommunens större sjöar och vattendrag.

Amungen, Lången och Rällingen

Sjöarna ligger alla i anslutning till Långshyttan med service och goda kommunikationer. Stränderna är bitvis bebyggda med permanent- och fritidsbostäder. Stora delar av stränderna är viktiga som tätortsnära friluftsområden.

Edsken, Fullen och Grycken

Sjöarna är tre större sammanbundna sjöar i kommunens norra del. De är av intresse för friluftsliv och erbjuder kanotled, fiske, rastplatser, vindskydd och bad. Vid sjön Edsken ligger Engelsfors där större delen av bebyggelsen är fritidsboende men med en ökande andel permanentbostäder. Edsken sträcker sig in i Hofors kommun. Vid södra delen av Grycken är bebyggelsen samlad vid Stjärnsund där även service finns. Klacklandet och Rönäsudd är två större fritidshusområden i anslutning till Stjärnsund.

Dalälven, Hovran och Flinssjön

Området består av ett flertal sjöar, vilka är förbundna med varandra genom Dalälven. Runt omkring ligger våtmarker och jordbruksmark som översvämmas vår och höst. Området har höga natur- och kulturvärden. Bostäder för permanent boende är samlade i bl.a. Husby och Grådö, längs med älven finns utspridd bebyggelse både för permanent- och fritidsboende.

Spjuten och Simonsbosjön

Vid sjöarna finns mindre grupperingar av bebyggelse för både permanent- och fritidsboende. Sjöarna ligger intill en väg som leder till Stjärnsund där service finns.

Dormen

Vid sjön finns utspridd bebyggelse för både permanent- och fritidsboende. I området finns både Dormsjöskolan och Annaskolan.

Gruvsjön, Kuppdammen och Finnhytte-Dammsjön

Vid Garpenberg finns flera sjöar som är förorenade. Kuppdammen i nordvästra Garpenberg är en viktig frisk sjö med möjlighet till fiske och bad. Det finns ett planlagt villaområde invid sjön. Gruvsjön och Finnhytte-Dammsjön uppnår inte god kemisk status på grund av gruvdriften.

Viggensjöarna

Vid sjöarna finns bebyggelse för både permanent- och fritidsboende. I byn Nordansjö finns områdesbestämmelser och vid södra Vigen nybyggda bostadshus. Fritidsbebyggelse finns utspridd längs stränderna. Viggensjöarna ligger strategiskt i anslutning till en större väg och till Hedemora tätort.

Vikmanshyttesjön, Gåran och Kartjärnen

Sjöarna ligger alla i nära anslutning till tätorten Vikmanshyttan med tillgång till viss service. Vägen på östra sidan om Vikmanshyttesjön mot Norn är av riksintresse för kulturminnesvården. Eventuell ny bebyggelse måste samordnas med kulturminnesvårdens intressen.

Luståns dalgång

Ån sträcker sig genom flera byar i södra delen av kommunen. Längs ån finns flera dammar och mindre samhällen som Turbo, Ingvallsbenning, Davidshyttan och Nås. Stora delar av området omfattas av riksintresse för kulturmiljövård.

Stora Norn, Sundsjöarna och Grycken

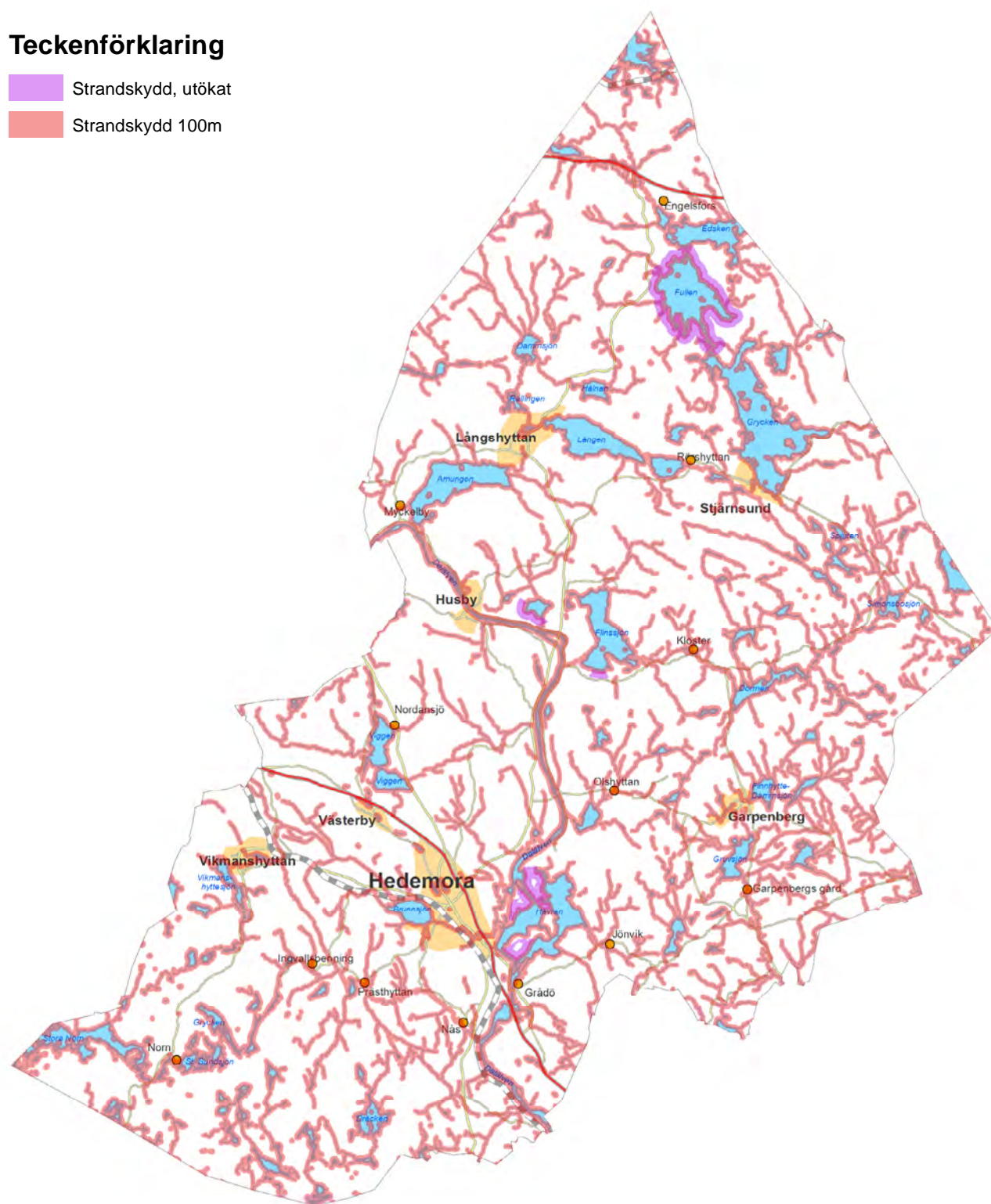
Större sammanbundna sjöar i kommunens södra del som är av intresse för vildmarksliv, fiske och båturer. Utspridd fritidsbebyggelse finns längs de flesta strandpartierna. Vid Stora Sundsjön västra strand finns den kulturhistoriskt intressant miljön Norns bruk.

Dalälven vid Grädö

Teckenförklaring

- Strandskydd, utökad
- Strandskydd 100m

Karta 2. Strandskyddet

VÄRDEFULLA NATUR- OCH KULTURMILJÖER

I Hedemora kommun finns många värdefulla natur- och kulturmiljöer. För att bevara och skydda värden i dessa miljöer finns särskilda skydd, där strandskyddet är ett. För dispens från strandskyddet kan det också krävas dispenser eller tillstånd enligt andra skydd som t.ex. reservatsföreskrifter om det gäller ett naturreservat.

Här redovisas ett urval av bestämmelser som har en betydande roll vid utpekandet av LIS-områden. Tillhörande kartor finns på efterföljande sidor.

Biosfärsområde, Natura 2000, naturreservat och biotopskydd

I kommunen finns 13 Natura 2000-områden som utgör en del det EU-omfattande nät av naturskyddade områden som inrättats för att säkra överlevnaden för Europas värdefullaste arter och naturtyper. Syftet är att djurs och växters naturliga livsmiljöer inte ska förstöras och att den biologiska mångfalden ska bevaras och utökas. En stor del av älvsträckan ingår även i nedre Dalälvens biosfärsområde. Utpekandet och det arbete som bedrivs i området syftar både till att bevara ekosystem, biologiska och kulturella värden, stödja forskning och utbildning som gynnar området samt gynna människor och verksamhet i området. Turismen är en viktig näring. Kommunen medverkar i biosfärsområdets intresseförening samt i Hovranstiftelsen. Flertalet reservat finns i älvsjön Hovran nära centralorten. Ambitioner finns om att utveckla områdets besöksmöjligheter. Genom insatser för naturbete har förutsättningarna för fågellivet förbättrats under senare år. Farled med hastighetsrestriktioner för båtar finns i älven. Anläggningsplatserna är få.

I kommunen finns 18 naturreservat som utgörs av särskilt värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter. Det är ofta de naturmiljöer med störst skyddsbehov som blir naturreservat. Även natur med särskilt stora värden för friluftslivet kan utgöra skäl till bildande av naturreservat.

Skogsstyrelsen har i kommunen angivit flera biotopskyddsområden. Biotopskydd kan införas för mindre områden med mycket höga naturvärden. Inom biotopskyddsområden är alla åtgärder som skadar naturvärdena i området förbjudna. Bestämmelserna kring biotopskyddsområden finns i kap 7 miljöbalken. Generellt biotopskydd omfattar även småvatten, våtmarker och vattendrag i jordbrukslandskapet. Dessa finns inte utpekade i karta.

Riksintressen

Områden som är av nationell betydelse för samhället kan pekas ut som riksintressen. Om förändrad markanvändning skulle innebära påtaglig skada på ett riksintresse är huvudregeln att ändringen inte ska tillåtas. I Hedemora kommun finns flera riksintressen, de som framförallt har betydelse för utpekande av LIS-områden är riksintresse för naturvård, kulturmiljövård, värdefulla ämnen och material (gruvverksamhet) samt vindbruk.

I riksintresset för naturvård är kommunens Ramsarområde inkluderat. Ramsarområden omfattar internationellt värdefulla områden med våtmarker och vattenmiljöer. De kan ha värde som rast- eller häckningsområde för flyttande fåglar, viktigt uppväxtområde för fisk eller som en viktig resurs för vattenförsörjning. I det Ramsarområde som ligger i kommunen ingår stora delar av Dalälven med omkringliggande våtmarker. Åtagandet att bevara ett Ramsarområde innebär att områdets ekologiska karaktär inte får försämrats.

Nyckelbiotoper, andra naturvärden och skyddsområden för vattentäkter

Nyckelbiotoper utgör skogsområden med förutsättningar att hysa hotade och rödlistade arter. Flera av nyckelbiotopsområdena är också biotopskyddsområden och är där med skyddade.

Områden som inte uppfyller kraven på att vara nyckelbiotop kan ändå vara viktiga för den biologiska mångfalden. Ofta är det områden som kan utvecklas till nyckelbiotoper i framtiden, om de lämnas

orörda eller vårdas. Dessa områden benämns som områden med andra naturvärden på sida 22.

I kommunen finns även skyddsområden för vattentäkter. Syftet med vattenskyddsområden är att ge vattenförekomster som är viktiga för dricksvattenförsörjningen ett tillräckligt gott skydd så att vattentillgångar säkras i ett långsiktigt perspektiv.

Fornlämningar

Fornlämningar berättar om de människor som levt före oss och om hur dagens samhälle vuxit fram. Det kan vara allt från en gravhög, järnframställningsplats eller lämningar efter fäbodbruk. Hedemora och Husby socknar är en av de mest fornlämningsrikaste delarna i Dalarna. Lämningar förekommer i både jordbruk och skogsmark, men även som kulturlager i Hedemora stad. Fornlämningar är skyddade i enlighet med kulturmiljölagens bestämmelser och får inte skadas. Den som på något sätt vill ändra en fornlämning måste ha tillstånd från länsstyrelsen. Längs med Dalälven ligger ett stort antal fornlämningar i jordbruksmarken i nära anslutning till älven. I dessa fall bör Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion kontaktas för vidare samråd, då man med hänsyn till fornlämningsbilden kring älven kan misstänka att tidigare ej registrerade lämningar kan påträffas.

Jordbruksmark

Jordbruksmark är enligt miljöbalken av nationellt betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark bör endast tas i anspråk om det är viktigt för samhället och det inte finns annan lämplig mark. Ingen central myndighet bevakar om jordbruksmarken ska skyddas från exploatering utan det är kommunerna som har planeringsansvaret.

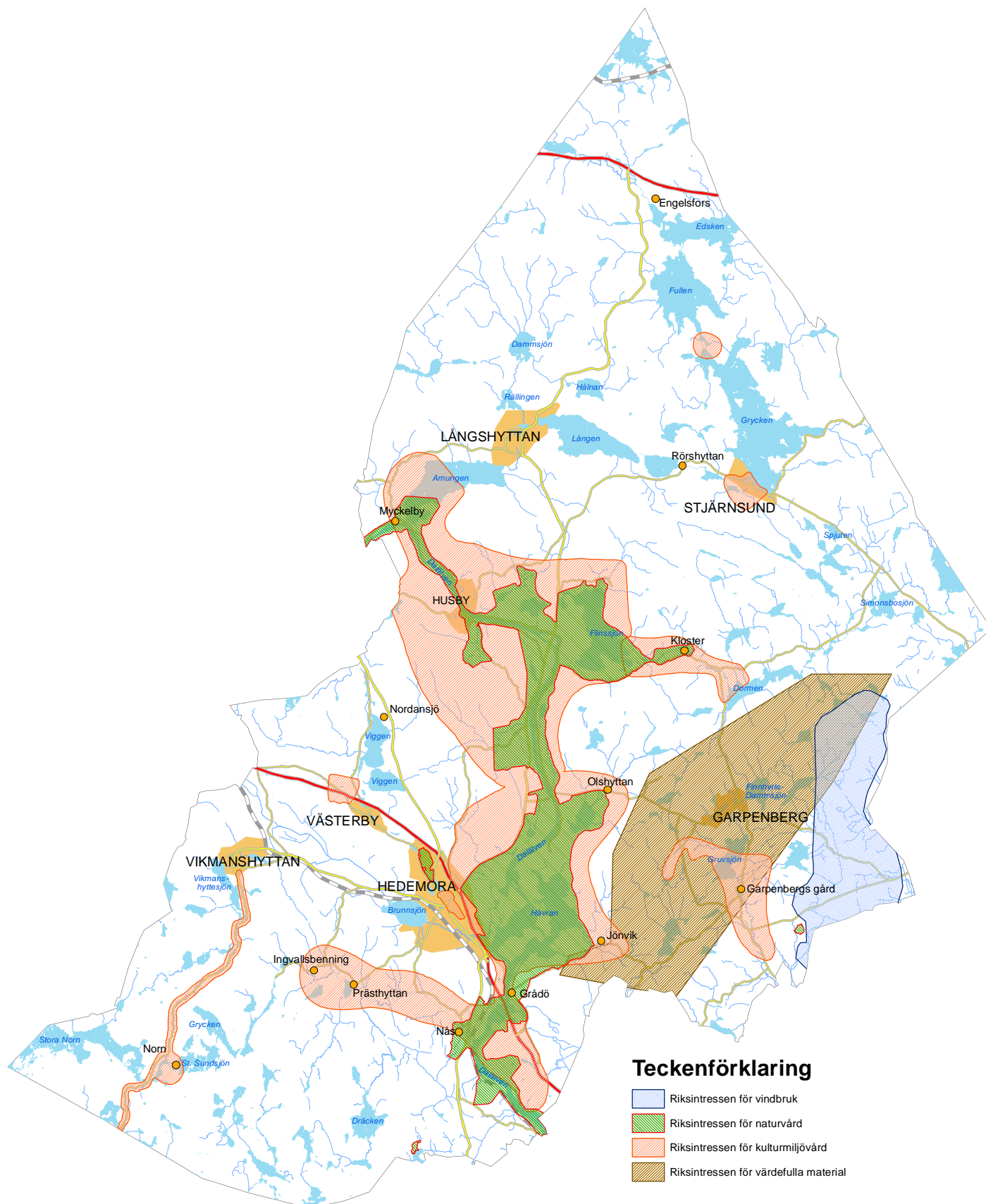
MELLANKOMMUNALA FRÅGOR

Hedemora kommun gränsar till Säter, Smedjebacken, Norberg, Avesta, Hofors och Falu kommun. Älven och flera av sjöarna och vattendragen i Hedemora ligger även inom andra kommuner, bl.a. sjön Edsken som går in i Hofors kommun och Stora Norn i Sätters kommun. Utöver dessa finns ett antal mindre sjöar längs kommunens gränser mot intilliggande kommuner.

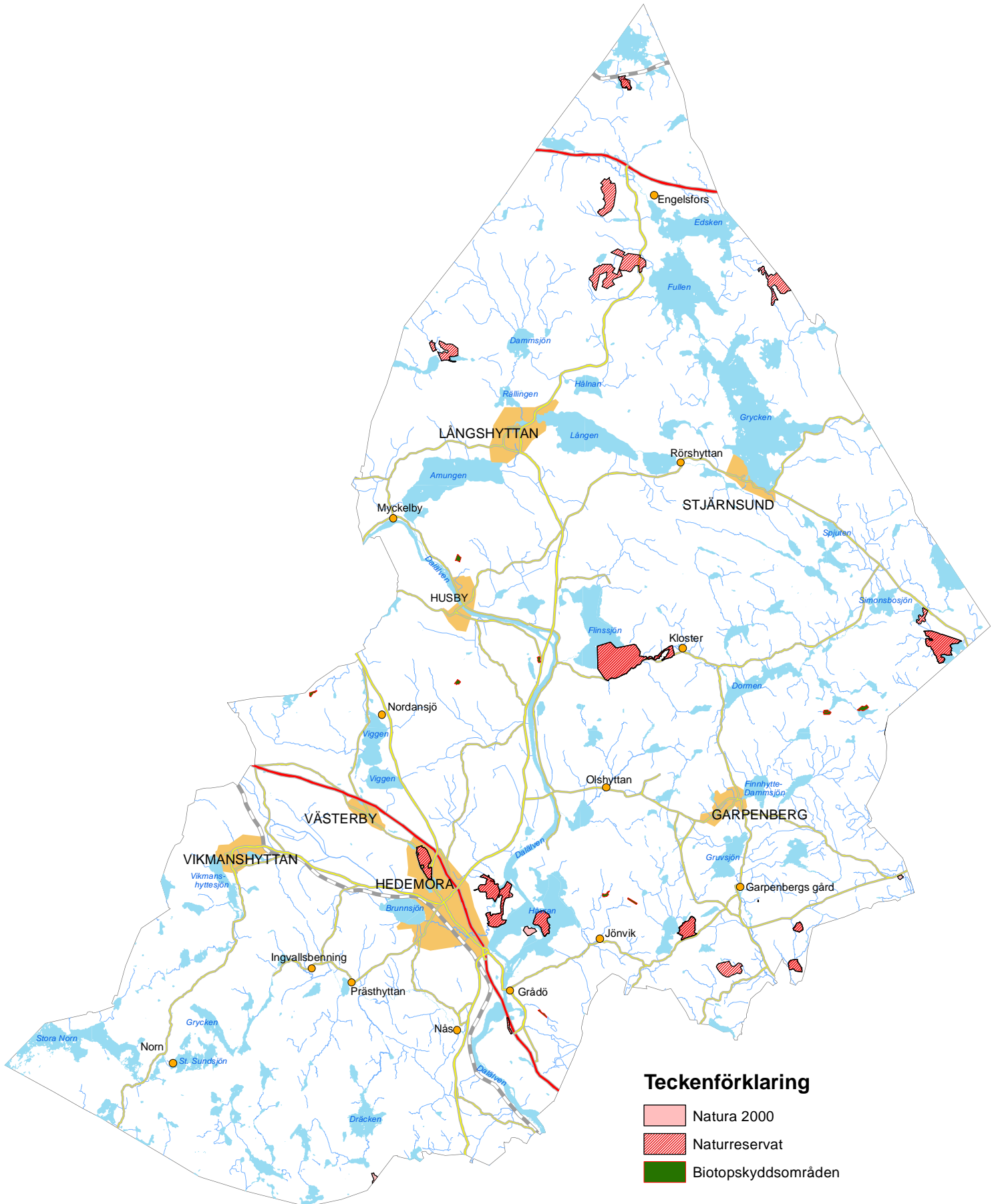
VATTEN OCH AVLOPP

Badelundaåsen försörjer stora delar av kommunen med dricksvatten av god kvalitet. Det finns två kommunala vattentäkter vid åsen, Petersburg och Viggensnäs, samt några privata varav Grådö är den största. Det kommunala energibolaget Hedemora Energi AB ansvarar för att försörja invånarna med rent dricksvatten i tätbebyggda områden.

Hedemora Energi AB ansvarar även för anläggningar som är anslutna till det kommunala avloppsnätet. Det finns 8 stycken kommunala avloppsreningsverk. Utöver det kommunala verksamhetsområdet för avlopp finns 3 privata avloppsreningsverk och ca 2700 enskilda avlopp. Alla enskilda avlopp ska uppfylla kraven för normal eller hög skyddsnivå enligt Naturvårdsverkets allmänna råd om små avloppsanordningar. Normal skyddsnivå innebär att avloppsanläggningen ska klara av att rena med ett funktionskrav på 70 % fosfor samt 90 % av BOD (syreförbrukande ämnen). Hög skyddsnivå innebär krav på en rening med 90 % av fosfor, 50 % av kväve och 90 % av BOD. Vilken skyddsnivå som gäller för en viss avloppsanordning avgörs alltid i det enskilda fallet. I kommunen finns områden som bedöms ha hög skyddsnivå, exempelvis nära sjöar och vattendrag. Vid kontroll av avloppsanläggningar görs en bedömning av anläggningens reningsförmåga i förhållande till områdets känslighet. Ca 1400 av de enskilda avloppsanläggningarna uppfyller idag inte lagens krav på rening. Hedemora kommun arbetar därför med att åstadkomma en standardförbättring av enskilda avloppsanläggningar.

Karta 3. Rikssintressen.

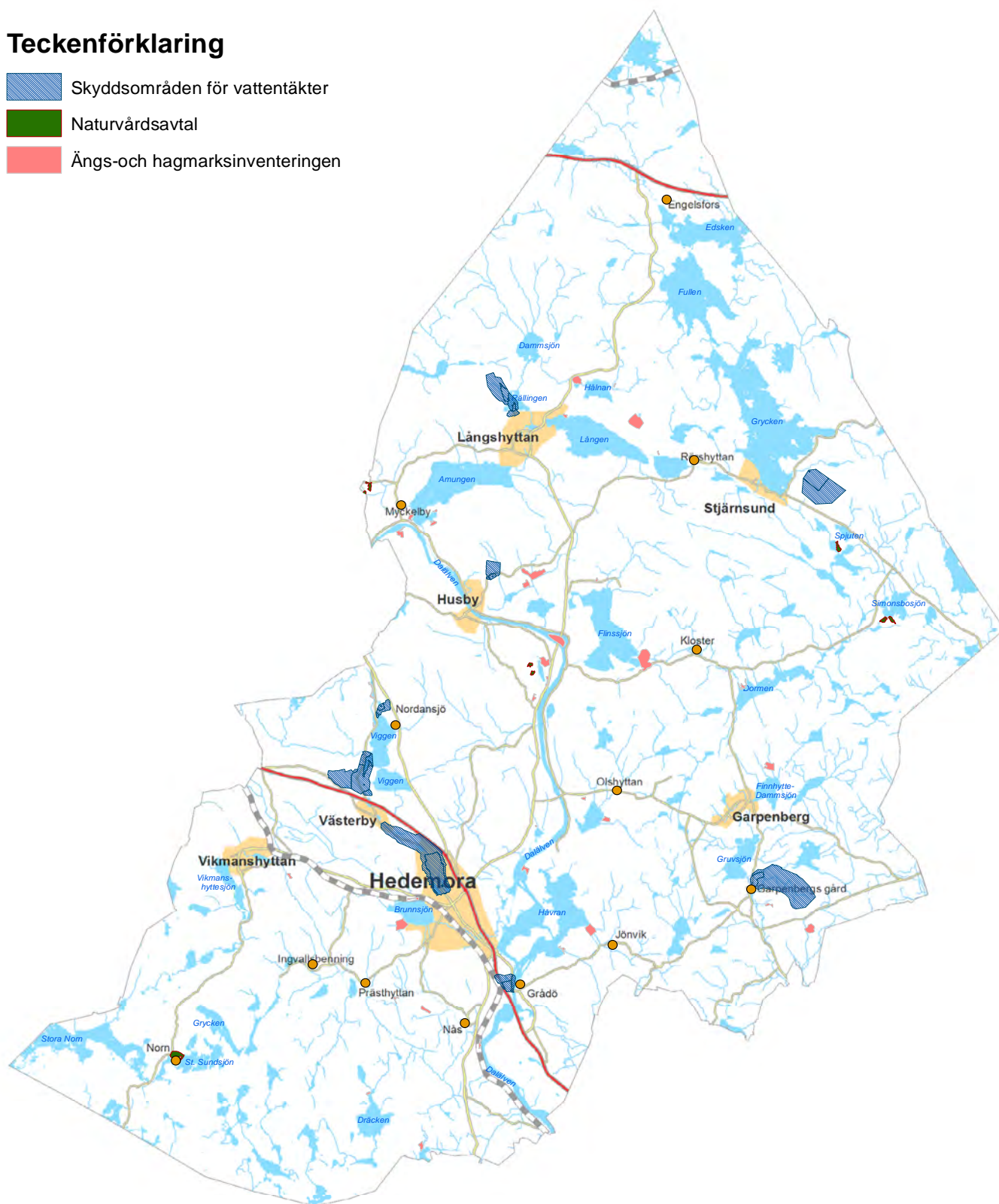
Teckenförklaring

- Natura 2000
- Naturreservat
- Biotopskyddsområden

Karta 4. Natura 2000-områden, Naturreservat och Biotopskyddsområden.

Teckenförklaring

- Skyddsområden för vattentäkter
- Naturvårdsavtal
- Ängs- och hagmarksinventeringen

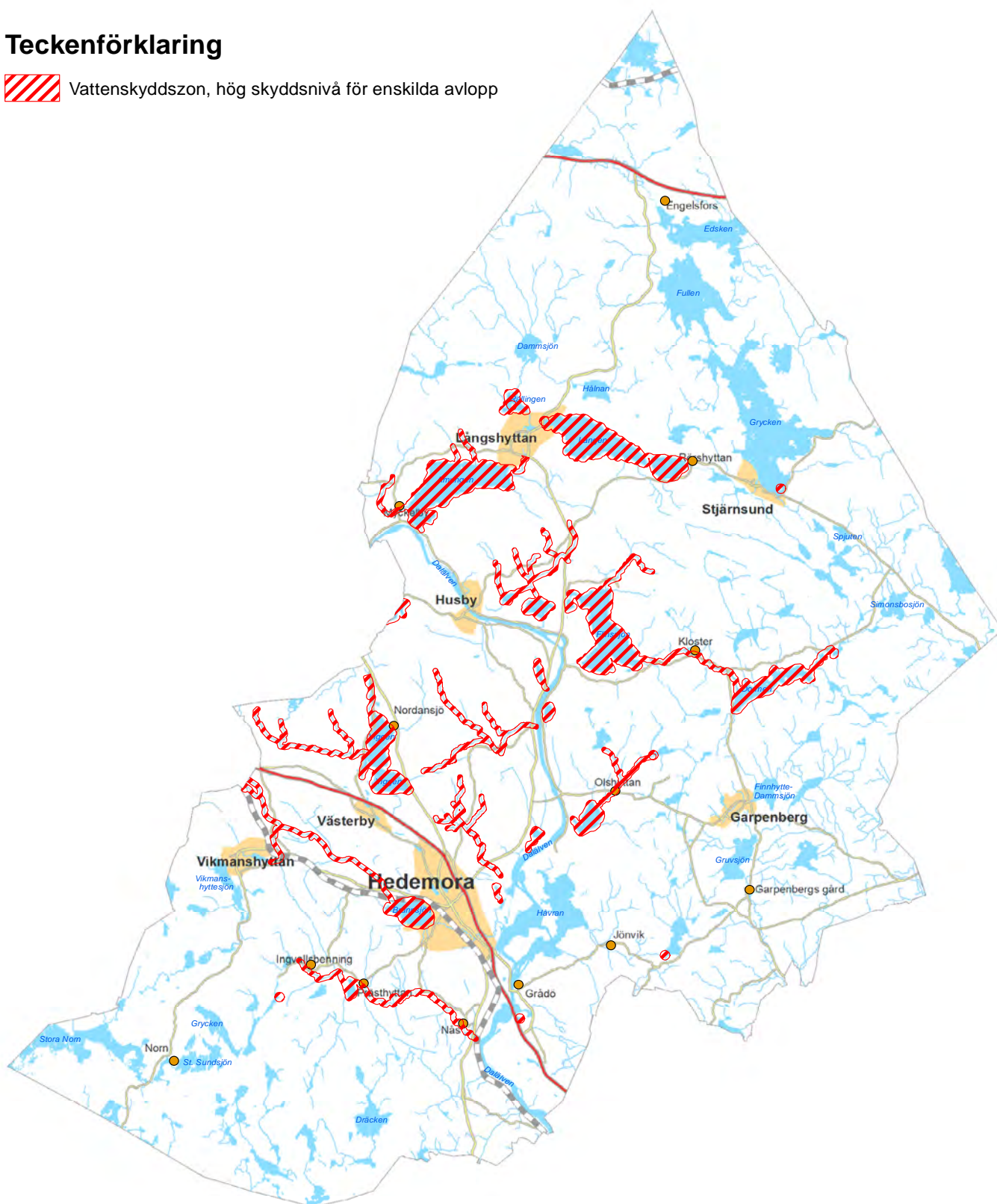

Karta 5. Vattentäkter, naturvårdsavtal, ängs- och hagmark.

Teckenförklaring

 Vattenskyddszon, hög skyddsnivå för enskilda avlopp

Karta 6. Hög skyddsnivå för enskilda avlopp.

ÖVERSVÄMNINGS- OCH SKREDRISKER

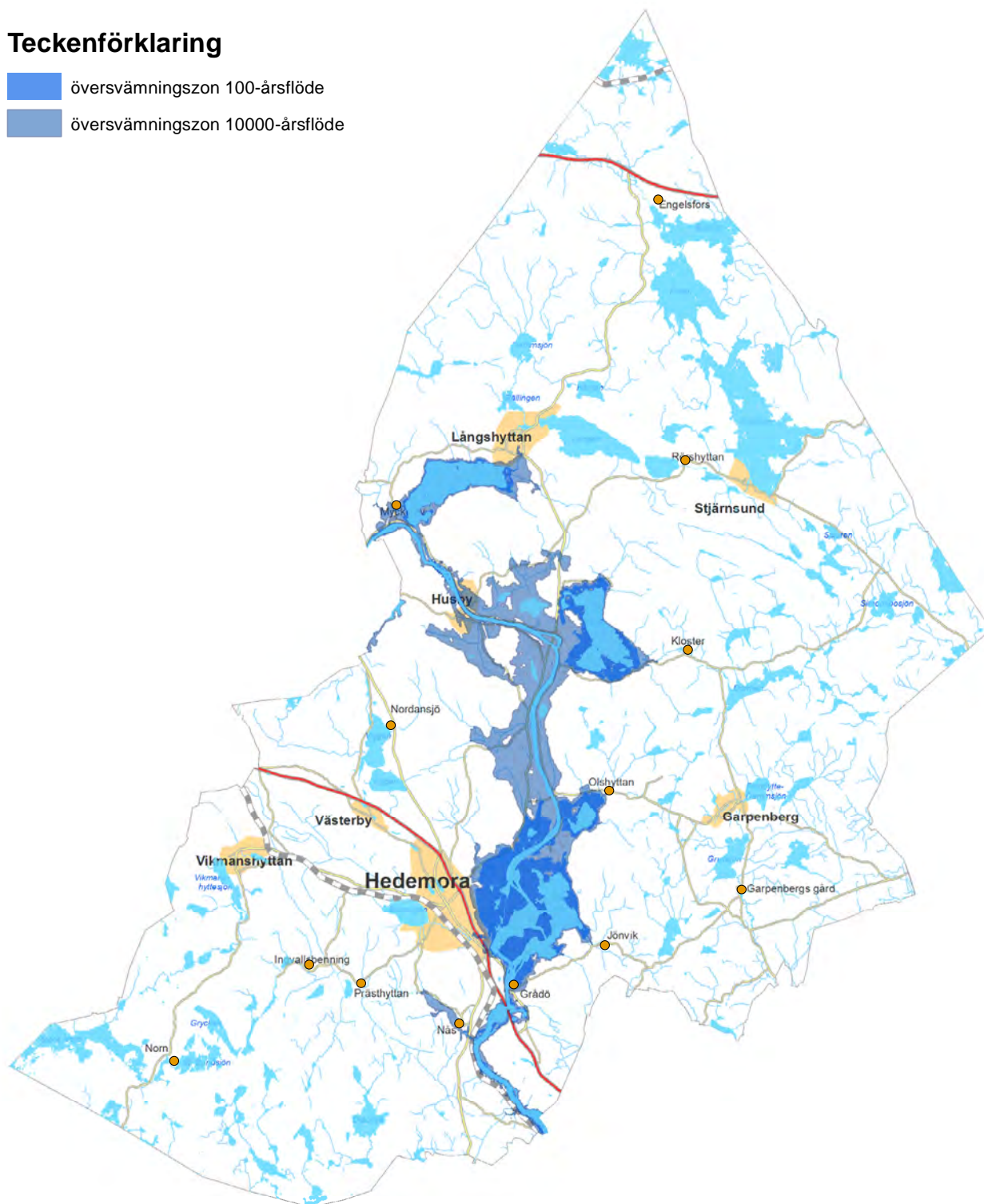
Ett strandnära läge bidrar ofta till lägets attraktivitet men kan även medföra skador vid översvämning, ras eller skred.

För att avgöra om ett område riskerar att översvämmas används 100-årsflödet. Det vill säga ett flöde eller en vattennivå som statistiskt sätt inträffar en gång per 100 år. Översvämningar drabbar ofta stora delar av älvsområdet vilket medför att placering av ny bebyggelse bör avvägas noga. Med klimatförändringen ökar risken för kraftiga flöden, varpå översvämning är att räkna med oftare. Analyser för 10 000-årsflöden finns därför också som underlag.

Risken för ras och skred är särskild hög längs med Dalälven. Jorden är erosionsbenägen och vattennivån förändras naturligt. Som underlag har en undersökning utförd 1991 av VIAK använts. Denna är utförd på översiktlig nivå av bebyggda områden invid Dalälven. Det medför att alla områden inte är undersökta och för att möjliggöra en framtida exploatering kan ytterligare utredning krävas. Ny översiktlig undersökning utförs på uppdrag av myndigheten för samhällsskydd och beredskap 2015-2017. Fördjupad stabilitets och erosionsundersökning utförd av Ramböll 2006, reviderad 2009, finns för Myckelby och Husby. På grund av rasrisken bedöms bärigheten låg för väg 751 och väg 270 längs älven.

Teckenförklaring

- översvämningszon 100-årsflöde
- översvämningszon 10000-årsflöde

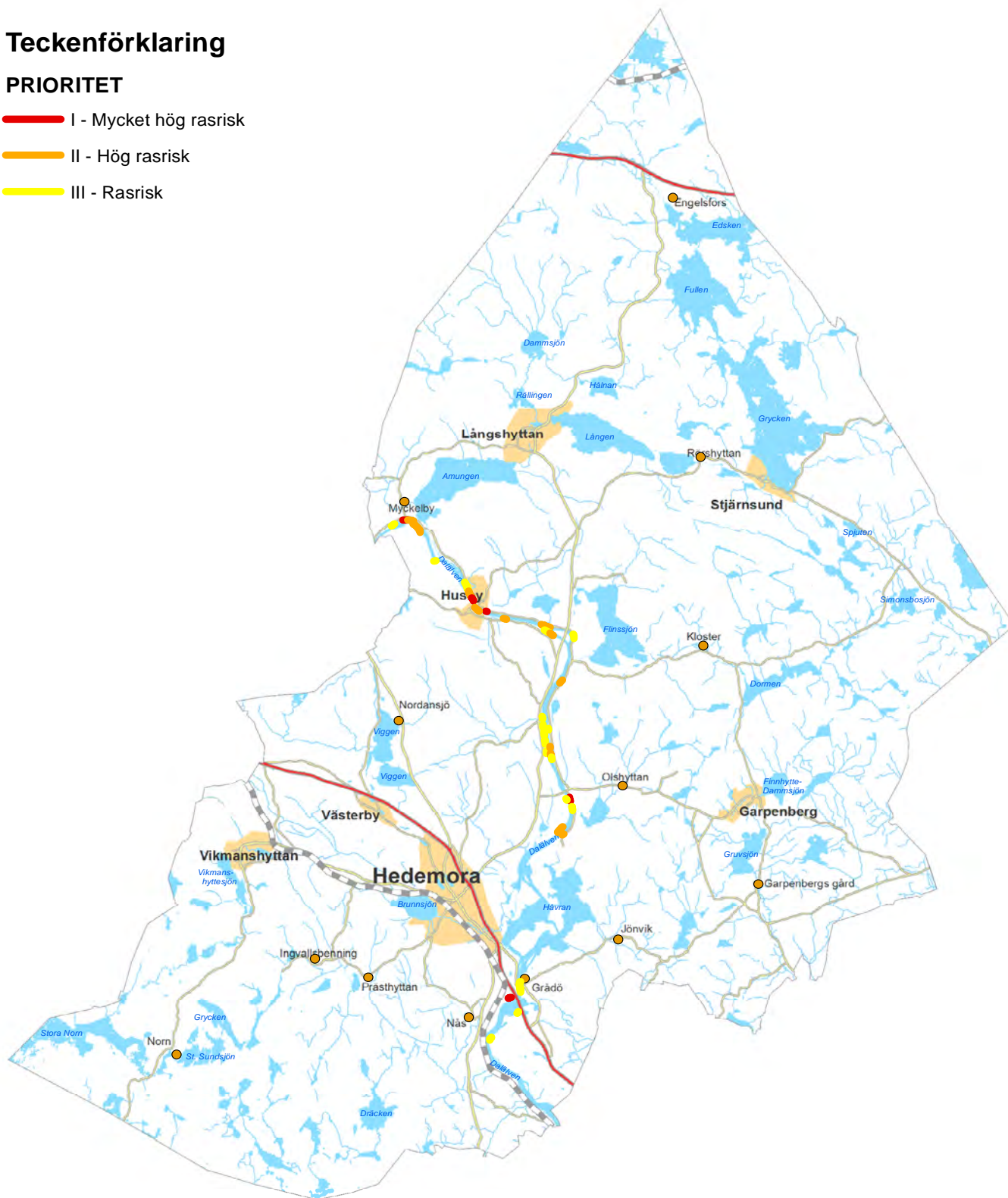

Karta 6. Översvämningsrisker.

Teckenförklaring

PRIORITET

- █ I - Mycket hög rasrisk
- █ II - Hög rasrisk
- █ III - Rasrisk

LIS-områden

*Beskriver LIS-områdena med ökad
möjlighet att få dispens från eller upphäva
strandskyddet för åtgärder som gynnar
landsbygdsutveckling.*

GENERELLA STÄLLNINGSTAGANDEN

När bygglov inte krävs kan strandskyddsdispens behövas och tvärtom. Ofta behövs bägge. Att ett LIS-område pekats ut innebär inte att någon ska exploatera där. Det visar bara intentioner för mark- och vattenanvändningen och är ett grovt utpekande. Faktiska åtgärder bygger på markägares samtycke och privata initiativ. Mer noggrann hänsyn till olika intressen tas vid dispensprövningen.

Hela kommunen definieras i detta sammanhang som **landsbygd**.

Varje åtgärd som kan stärka kommunens attraktivitet och bidra till en ökad befolkning är viktig för landsbygdens utveckling. Varje ny bostad, både fritids- och permanentboende, ses som positiv om den bidrar till att stärka serviceunderlaget. Utveckling av övernattningsmöjligheter, besöksmål och aktiviteter bidrar till trivsel, serviceunderlag, näringsverksamhet och eventuell inflyttning.

För att i möjligaste mån underlätta för god samhällsservice (bredband, kollektivtrafik, skolskjutsar, hemtjänst, snörörjning mm) och värna landskapsbilden eftersträvas samtidigt en **sammanhållen bebyggelse** längs vägnät med acceptabla avstånd till service. Det gäller även de flesta uthyrningsstugor, särskilt i de fall det kan misstänkas att de kan komma att omvandlas till privatbostäder. LIS-områden för boendeändamål pekas därför ut där det redan finns bebyggelse. Det har även eftersträvat att **alla byar ska kunna tillåtas växa** där det inte är direkt olämpligt, t ex p g a rasrisk.

Utpekandet av LIS-områden ska bara omfatta en begränsad del av kommunens stränder. Avgränsningen har gjorts grovt utifrån värdena på platsen. Mer utförlig information ges i bilagan. **Hänsyn som tagits vid utpekandet och beaktas vidare i dispensprövning** är följande:

- **Tätortsnära stränder och badplatser** är värdefulla för friluftslivet och pekas ut restriktivt
- **Större oexploaterade områden** bör förbli oexploaterade avseende bostäder.
- **Utsiktspunkter, uddar, öar och lucktomter** där passage till strand kan behövas sparas.
- **Kända naturvärden** samt generell restriktivitet vid ängsmark, utlopp och lövskog. Noggrannare naturvärdesinventeringar bör ske vid dispensprövning.
- Bördig sammanhängande **jordbruksmark** sparas.
- Mark intill aktiva och/eller större **jordbrukscentra** bör generellt undvikas.
- Lägen i **kulturmiljö som möter öppet landskap** sparas för landskapsbildens skull.
- **Fornlämningar** bör förbli tillgängliga för allmänheten.
- Säkerhetsavstånd till **större kraftledning, vindkraft, järnväg och riksvägar**.
- Nya bostäder undviks i lägen med hög risk för **skred och översvämning** (100-årsflöde).
- Restriktivitet i och i närhet av **vattenskyddsområden**.
- Goda möjligheter till acceptabla **avlopp**.

FÖRSLAG

Totalt har nära 50 områden pekats ut för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. De redovisas på följande sidor. Deras geografiska avgränsning visar vilken del av strandskyddat område som kan användas vid dispensökning eller upphävande av strandskyddet. Utveckling kan i många fall även ske utanför det strandskyddade området. Områdenas avgränsningar är översiktlig vilket medför att delar av dem kan vara olämpligt att bebygga. Den gröna färgen är ett grovt utpekande av mark som bör vara allmänt tillgänglig utifrån friluftslivets intressen på platsen m h t vad som uppfattats som utanför befintliga hemfridszoner, viktiga passager och någorlunda framkomlig terräng. Vid prövningen av strandskyddsdispenser utför kommunen alltid en noggrannare naturvärdesinventering, även i dessa LIS-områden. I en del fall krävs utredning av skredrisk och fornlämning.

Tillkomst av nya LIS-områden och revidering av de utpekade kan ske i framtiden. Det sker i så fall genom offentliga samråd och antas av kommunfullmäktige. Förslag på platser välkomnas!

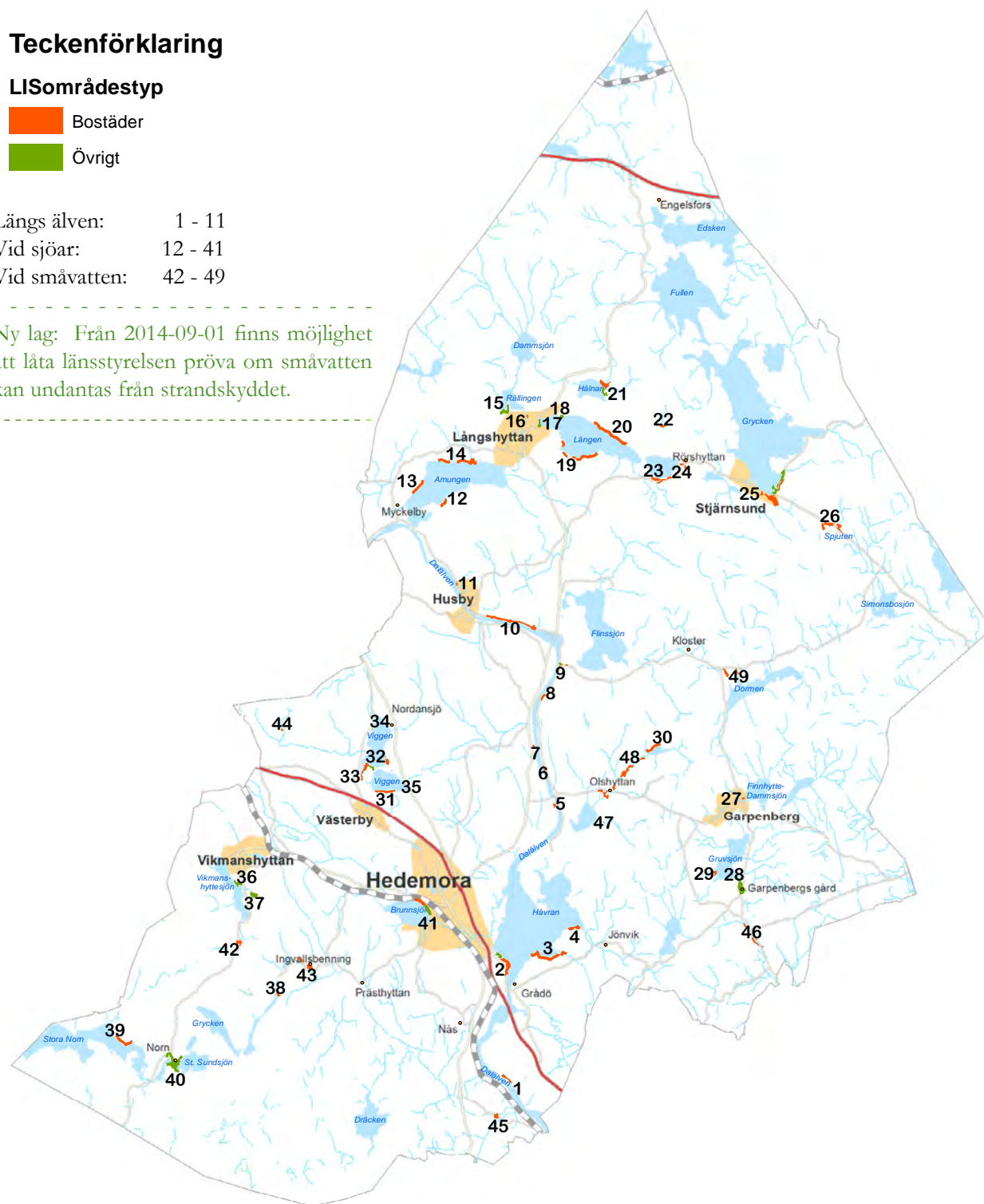
Teckenförklaring

LISområdestyp

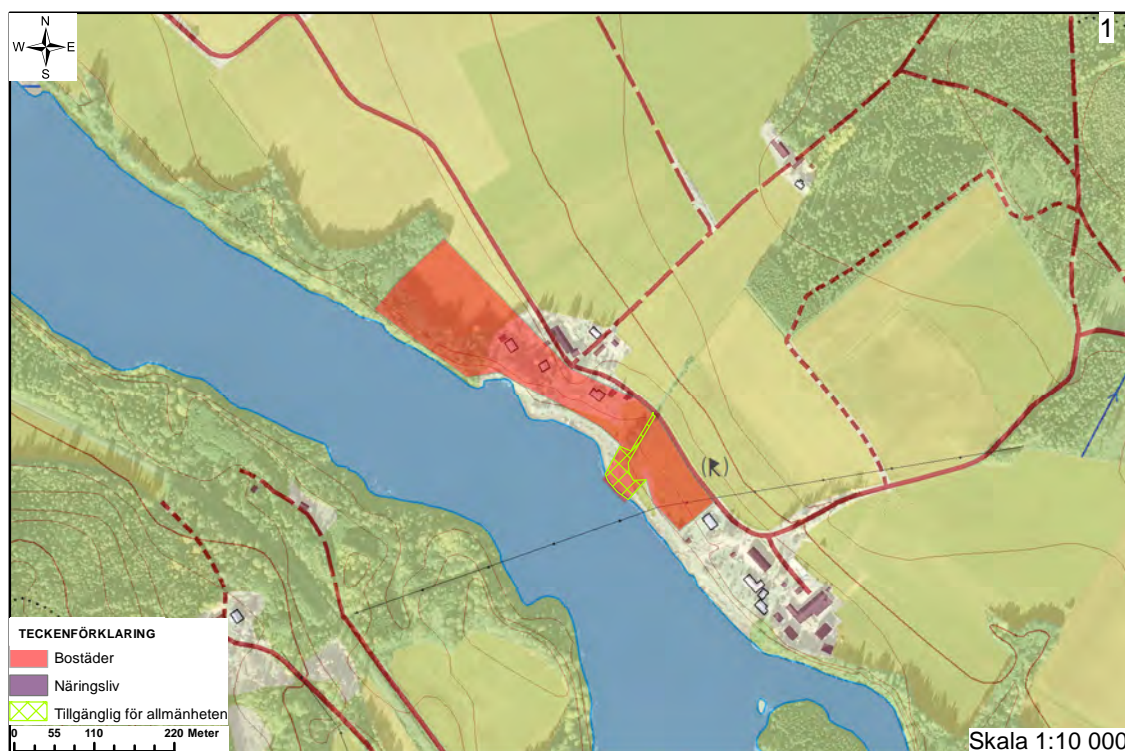
- Bostäder
- Övrigt

Längs älven: 1 - 11
 Vid sjöar: 12 - 41
 Vid småvatten: 42 - 49

Ny lag: Från 2014-09-01 finns möjlighet att låta länsstyrelsen pröva om småvatten kan undantas från strandskyddet.

Karta 7. LIS-områden.

1. Norra Moren

Möjlighet att uppföra fritids- och permanentbostäder. Utrymme finns för ytterligare 1-2 bostäder på en mindre åkermark mellan befintlig bebyggelse, väg och nivån för Dalälvens 100-årsflöden.

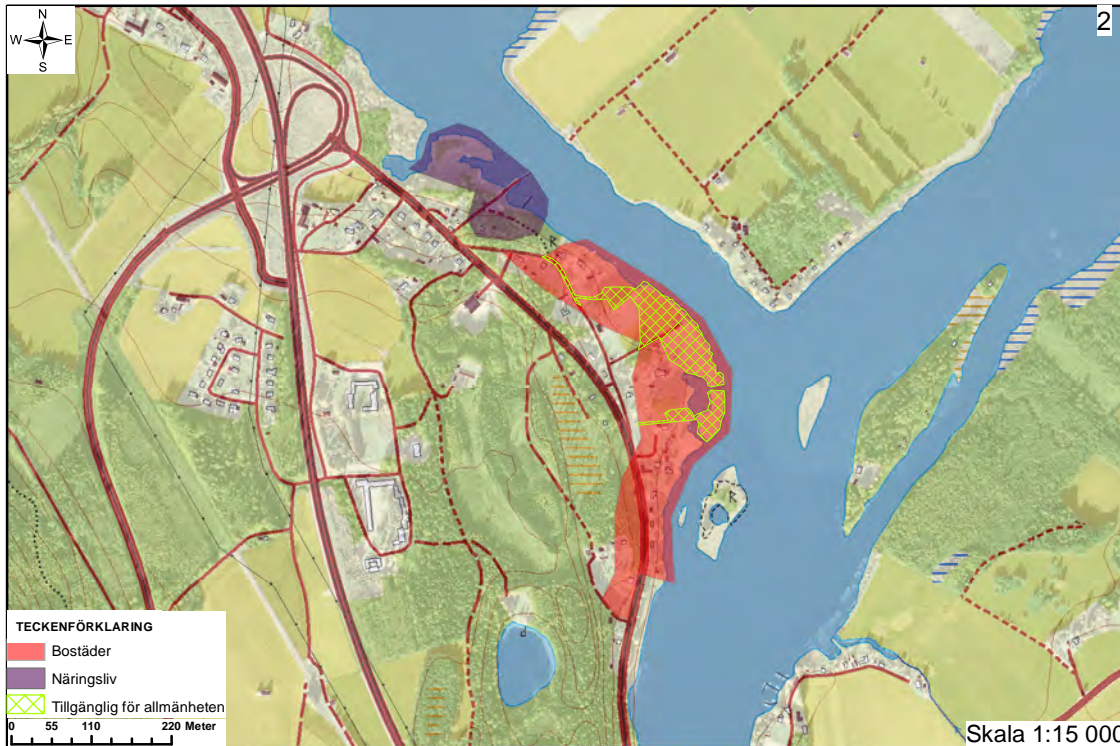
Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov och ska ske i anslutning till befintlig bebyggelse.
- Ras och skredrisk - För att förhindra ras, skred och erosion ska mer detaljerade utredningar göras av exploitören före planläggning eller bygglov.
- Hänsyn ska tas för att säkerställa riksintressen för natur och kulturmiljö.
- Arkeologisk utredning kan krävas för att avgränsa fornlämningsområdet. Samråd ska ske med Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.
- Jordbruksmark - Sammanhängande jordbruksmark ska prioriteras
- Byggnad får inte placeras under elkraftledning, ta hänsyn till skyddsavstånd.
- Gräns mellan privat tomtplats och allemansrättslig mark bör markeras med staket eller häck.
- Översvämning – Riskområden för översvämning ska av exploitören föregås av en utredning för att säkerställa att tillkommande byggnaders placering minimerar översvämningrisken.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Båtplats bör samlokaliseras för bebyggelseområdet.

Områdesbeskrivning

Norra Moren och Strandgården, drygt 8 km söder om Hedemora, består idag av 7 hus och lantbruksgårdar i söderslutning längs älven, de flesta nedanför vägen. Älvstranden är brant. Utredning kring skredrisk saknas, men jorden är erosionsbenägen. En samfällighet finns för passage ner till stranden. Området genomkorsas av en fördelningsledning för elkraft. Norr om vägen finns en fornlämnning i form av stenåldersboplats, fornlämningen är inte avgränsad. Flertalet stenålderssyxor har påträffats i åkrarna. Strax söder om bebyggelsen ligger Plösön och naturmark intill älven, ett troligt tillhåll för djurliv. LIS-området omfattas av riksintresse för natur- och kulturmiljövården avseende odlingslandskapet längs Dalälven, naturvårdsprogram, Ramsar-område och nationell bevarandeplan.

2. Backa

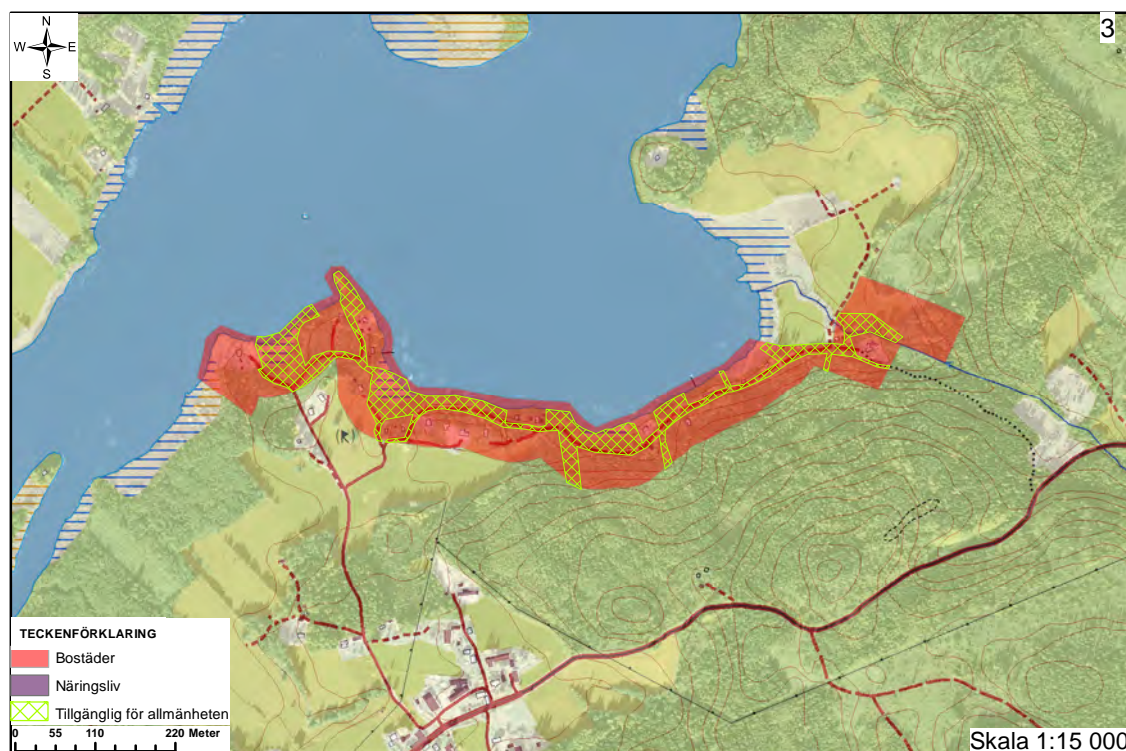
Möjlighet att uppföra kompletterande byggnader för permanentboende. Den nordliga delen vid färjeplatsen lämpar sig för utveckling för turism och friluftsliv, t ex båtplatser och båtuthyrning.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov och ska ske i anslutning till befintlig bebyggelse.
- Hänsyn ska tas för att säkerställa riksintressen för natur och kulturmiljö.
- Arkeologisk utredning kan krävas. Samråd ska ske med Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.
- Radon i Badelundaåsen – Högriskområden för radon ska av exploatören föregås av en utredning för att säkerställa att tillkommande byggnaders radonhalter minimeras.
- Översvämning - Riskområden för översvämning ska av exploatören föregås av en utredning för att säkerställa att tillkommande byggnaders placering minimerar översvämningsrisken.
- Vatten och avlopp ska anslutas till kommunalt VA. Hög skyddsnivå krävs nära vattentäkt.
- Gräns mellan privat tomtplats och allemansrättslig mark bör markeras med staket eller häck.
- Fri passage ska lämnas närmast strand. = all mark i norra området, samt grönmarkerad i den södra.
- Bryggor/båtplatser bör samutnyttjas.

Områdesbeskrivning

Backa är beläget drygt 3 km söder om centrala Hedemora vid Hovran-partier av älven. Ingen sannolik skredrisk inom området. Bebyggelsen består av strandtomter med såväl fritidshus som permanentbostäder. Delar av strandpartiet är privat ner till vattnet. Andra delar utgör åker och ytterligare partier är bara gräsbevuxen restmark. Området är långgrund och översvämningsdrabbat. Samfällid mark vid vattnet saknas, men väg till stranden finns. I norra delen finns en fornlämning i form av en milsten samt ett färjeställe för djur och fordon till Brunnaön. Odlingrösen förekommer. De kan utgöra förhistoriska gravar. I söder gränsar ett skyddsområde för vattentäkt samt Borgholmen, lämningar av en medeltida befästningsborg. LIS-området omfattas av riksintresse för natur- och kulturmiljövården avseende odlingslandskapet längs Dalälven, naturvårdsprogram, Ramsar-område och nationell bevarandeplan.

3. Rensboviken

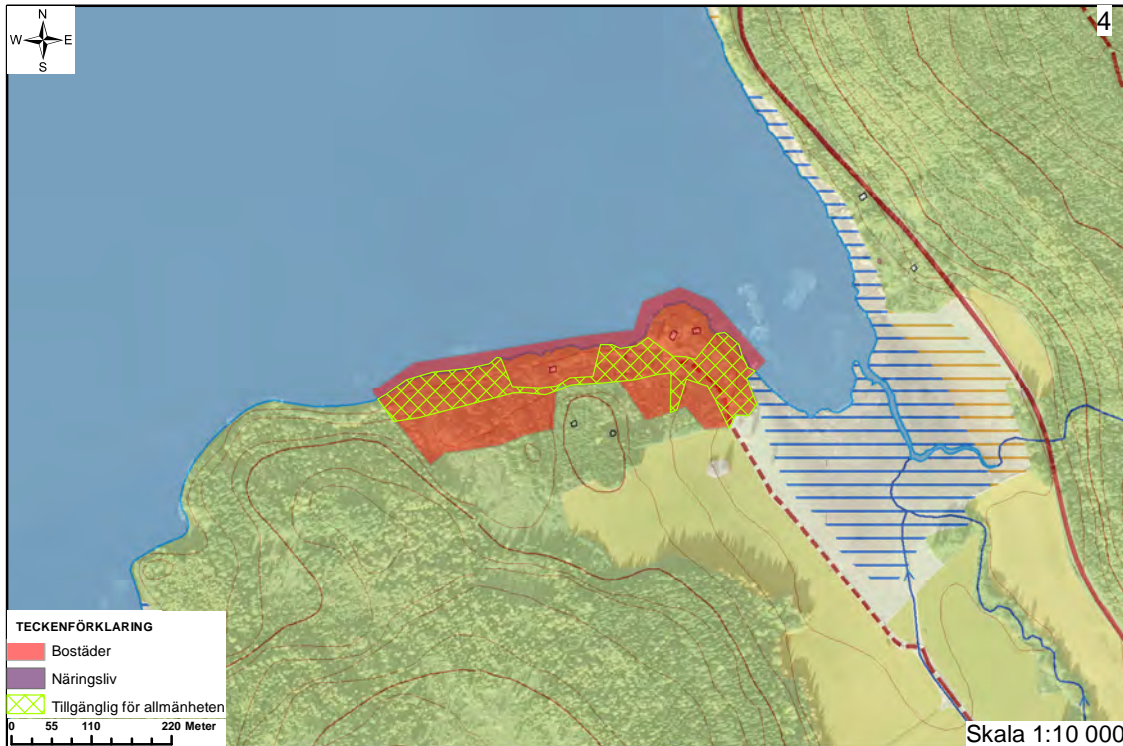
Möjlighet att uppföra byggnader för fritids- och permanentboende. Bebyggelsen bör i första hand placeras på ovsidan av vägen genom området.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas helst genom detaljplanering.
- VA-utredning ska föregå vidare exploatering.
- Hänsyn ska tas för att säkerställa riksintressen för natur och kulturmiljö.
- Arkeologisk utredning kan krävas. Samråd ska ske med Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.
- Översvämning - Riskområden ska av exploatören föregås av utredning för att säkerställa tillkommande byggnaders placering.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Åkerholmen omfattas av biotopskydd. Särskild dispensprövning kan krävas hos länsstyrelsen.
- Fri passage ska lämnas närmast stranden. = grönmärkat område.
- Skapa tillgänglighet till området genom upprustning av befintlig privat markväg.
- Bryggor och båtplatser bör samordnas till ett fåtal platser.

Områdesbeskrivning

I Rensboviken, ca 8 km öster om Hedemora, finns ett 20-tal små fastigheter längs Hovrans östra strand, bebyggda med såväl fritidshus som permanentbostäder. En väg i dåligt skick leder genom området. Området är kuperat och utgörs i huvudsak av blandskog, men även några mindre partier av åker och betesmark. Ingen noggrannare bedömning av skredrisken har gjorts på platsen, men den antas vara låg. Några befintliga tomter ligger intill strandlinjen och begränsar allmänhetens tillgång. Vid viken i nordöst är stranden långgrund och känslig för översvämning. Här finns betesmark med intressant flora. Enstaka fornlämningar finns i och i anslutning till LIS-området i form av gravhögar och blästbrukslämning. LIS-området omfattas av riksintresse för natur- och kulturmiljövården avseende odlingslandskapet längs Dalälven, naturvårdsprogram, Ramsar-område och nationell bevarandeplan. Undersökningstillstånd för mineralutvinning berör områdets östra del.

4. Uvberget

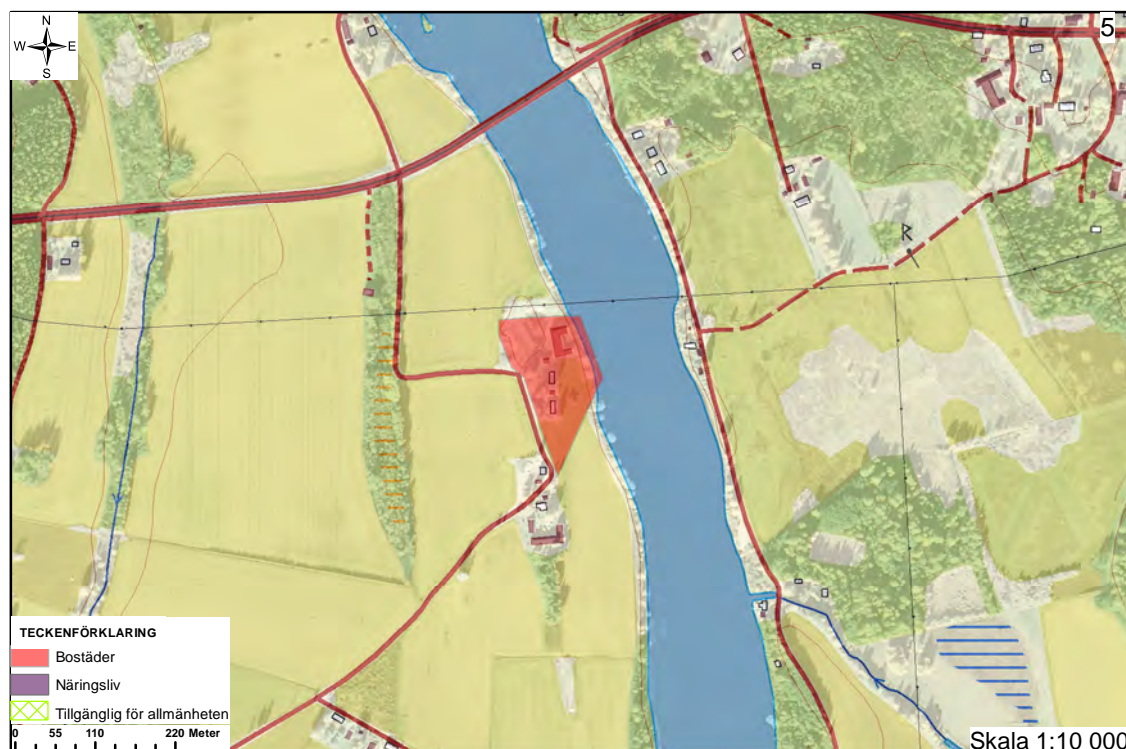
Möjlighet att uppföra fritidshus, främst för uthyrning. Möjligheterna omfattar även bryggor och bodar som gynnar friluftslivet.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov.
- Hänsyn ska tas för att säkerställa riksintressen för natur och kulturmiljö.
- Arkeologisk utredning kan krävas. Samråd ska ske med Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.
- Översvämning – Riskområden för översvämning ska av exploatören föregås av utredning för att säkerställa att tillkommande byggnaders placering.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Fri passage ska lämnas närmast stranden och som passage dit = grönmarkerat område.
- Bryggor och båtplatser bör samordnas till en eller ett fåtal platser.
- Befintlig väg bör förbättras så slamsugningsfordon kan ta sig fram.

Områdesbeskrivning

Uvberget, ca 1 mil öster om Hedemora, är beläget intill östra Hovran, i ett strategiskt läge för båtutflykter i Hovrans reservat, besöksplatser, fiskevatten, Pålbenningbadet och potentiella utsiktspunkter. LIS-området ligger i en nordöstlig skogssluttning med gran, björk och asp. Området är kuperat och bitvis översvämningshotat. Ingen noggrannare bedömning av skredrisken har gjorts, men den anses vara låg med tanke på terrängen. I strandkanten finns fyra äldre stugor med enstaka bryggor på en större jordbruksfastighet. Stugorna nås genom en markväg från Jönvik. På Uvberget finns fornlämningar i form av gruvhål. Viken på områdets östra sida är värdefull för våtmarksfåglar och utgör betad strandäng för kor. LIS-området omfattas av riksintresse för natur- och kulturmiljövården avseende odlingslandskapet längs Dalälven, naturvårdsprogram, Ramsar-område och nationell bevarandeplan. Undersökningstillstånd för mineralutvinning berör området.

5. Viksbro

Möjlighet att komplettera med ett antal byggnader för permanentboende nära Dalälvens västra strand.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov och ska ske i anslutning till befintlig bebyggelse.
- Översvämning, ras och skred - Mer detaljerad utredning krävs av exploatören före planläggning eller bygglov.
- Jordbruksmark - sammanhängande jordbruksmark ska prioriteras
- Hänsyn ska tas för att säkerställa riksintressen för natur och kulturmiljö.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Byggnad får inte placeras under elkraftledning, ta hänsyn till skyddsavstånd.
- Arkeologisk utredning kan krävas. Samråd ska ske med Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.

Områdesbeskrivning

Viksbro är beläget drygt 6 km norr om Hedemora, vid Garpenbergsvägens passage över älven. Området passeras även av en fördelningsledning för elkraft samt berörs av sentida fornlämning i form av uppgifter om flottbro och färjeställe. Allmän båtiläggningsplats finns en kort sträcka söderut på den östra sidan av älven. LIS-området utgörs av en mindre åker i mångårig träda avskärmad av dike. Befintlig permanent bebyggelse finns samt en jordbruksfastighet med naturligt läge för förtätning längs västra stranden. Strandkanten är svårtillgänglig på grund av åkermark och brant strandbrink. LIS-området omfattas av riksintresse för natur- och kulturmiljövården avseende odlingslandskapet längs Dalälven, naturvårdsprogram och Ramsar-område.

6. Vikänget

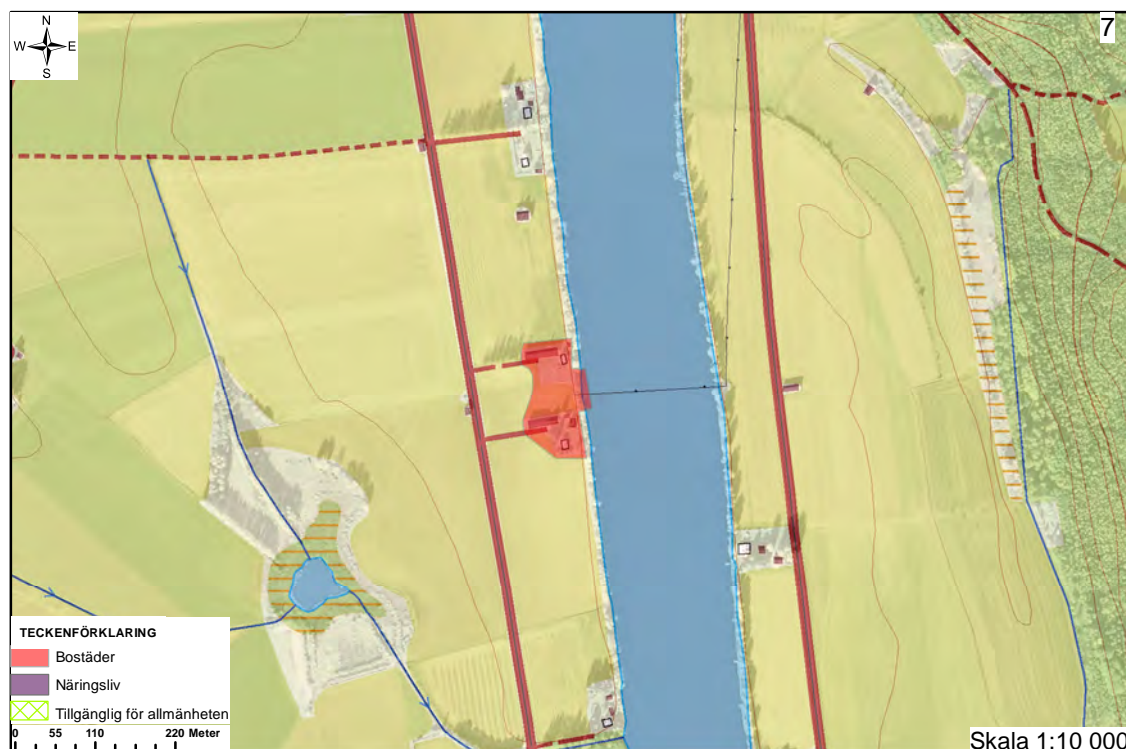
Möjlighet att uppföra byggnader för permanentboende mellan Dalälvens östra strand och väg.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov.
- Översvämning, ras och skred - Mer detaljerad utredning krävs av exploatören före planläggning eller bygglov.
- Jordbruksmark - sammanhängande jordbruksmark ska prioriteras
- Hänsyn ska tas för att säkerställa riksintressen för natur och kulturmiljö.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Brygga och båtplats bör samförläggas med grannen.
- Vegetation närmast stranden bör bibehållas för att minska erosionsrisken.
- Arkeologisk utredning kan krävas. Samråd ska ske med Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.

Områdesbeskrivning

Vikänget ligger på östra sidan av älven strax norr om Viksbro, drygt 7 km från Hedemora. Fyra gårdar och torp ligger efter varandra mellan vägen och älven, varav en sentida hästgård i äldre stil. Möjlighet finns att förtäta på de små och smalare åkrarna och betesmarkerna mellan bostäderna. Stranden har lågt värde för natur, djur och friluftsliv. Det är svårt att nå vattnet. Skredrisk har inventerats för två lägen strax norr om exploateringsläget och bedöms finnas, även om den inte klassas som hög. LIS-området omfattas av riksintresse för natur- och kulturmiljövården avseende odlingslandskapet längs Dalälven, naturvårdsprogram och Ramsar-område.

7 Brusbo

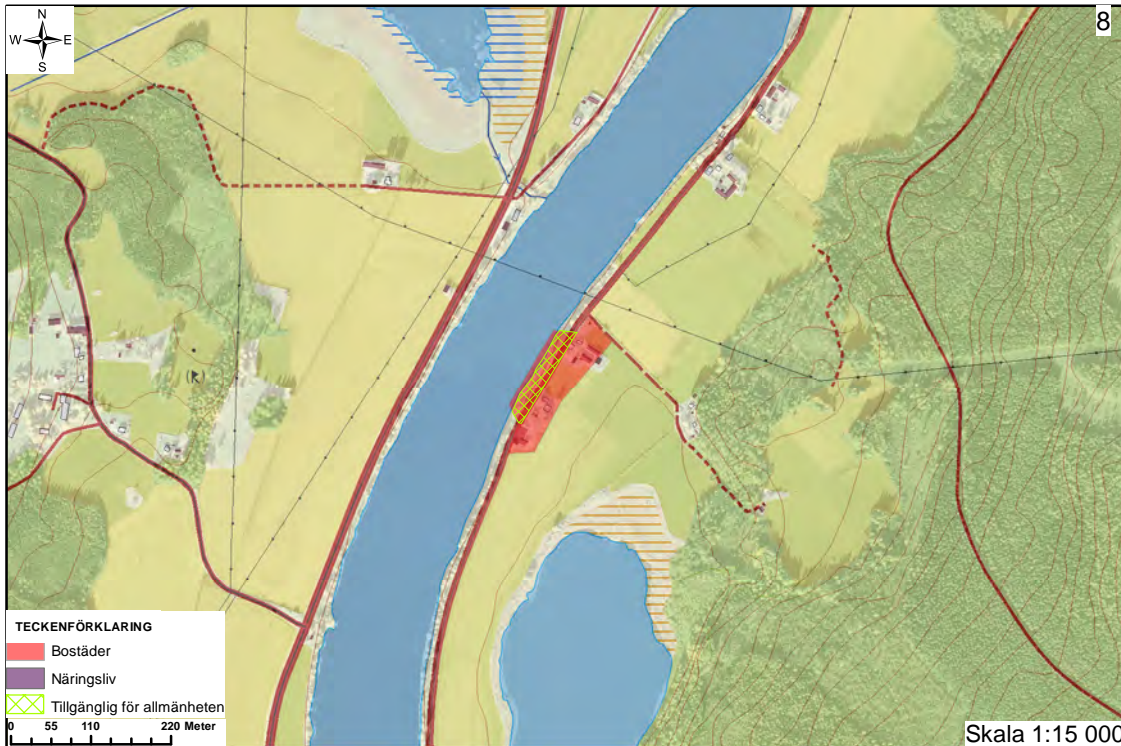
Möjlighet att uppföra byggnader för permanentboende.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov och ska ske i anslutning till befintlig bebyggelse.
- Översvämning, ras och skred - Mer detaljerad utredning krävs av exploatören före planläggning eller bygglov.
- Jordbruksmark - sammanhängande jordbruksmark ska prioriteras
- Hänsyn ska tas för att säkerställa riksintressen för natur och kulturmiljö.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Väganslutning görs via grannfastighet. Om möjligt bör alla fastigheter anslutas till samma utfart.
- Brygga och båtplats bör samordnas med grannarna.
- Vegetation närmast stranden ska sparas för att inte öka erosionsrisken.
- Arkeologisk utredning kan krävas. Samråd ska ske med Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.

Områdesbeskrivning

Strax söder om Älvgården, 8 km från Hedemora i riktning mot Långshyttan, ligger Brusbo. Platsen består av två mindre lantbruksfastigheter intill älven varemellan ytterligare 1-2 bostadstomter skulle kunna rymmas på en del av åkermarken (ca 2400 kvm) utan att störa verksamheten. Stranden är svårtillgänglig och har inget större värde för natur, djur eller friluftslivet. LIS-området omfattas av riksintresse för natur- och kulturmiljövården avseende odlingslandskapet längs Dalälven, naturvårdsprogram, Ramsar-område och nationell bevarandeplan.

8. Ekevalle

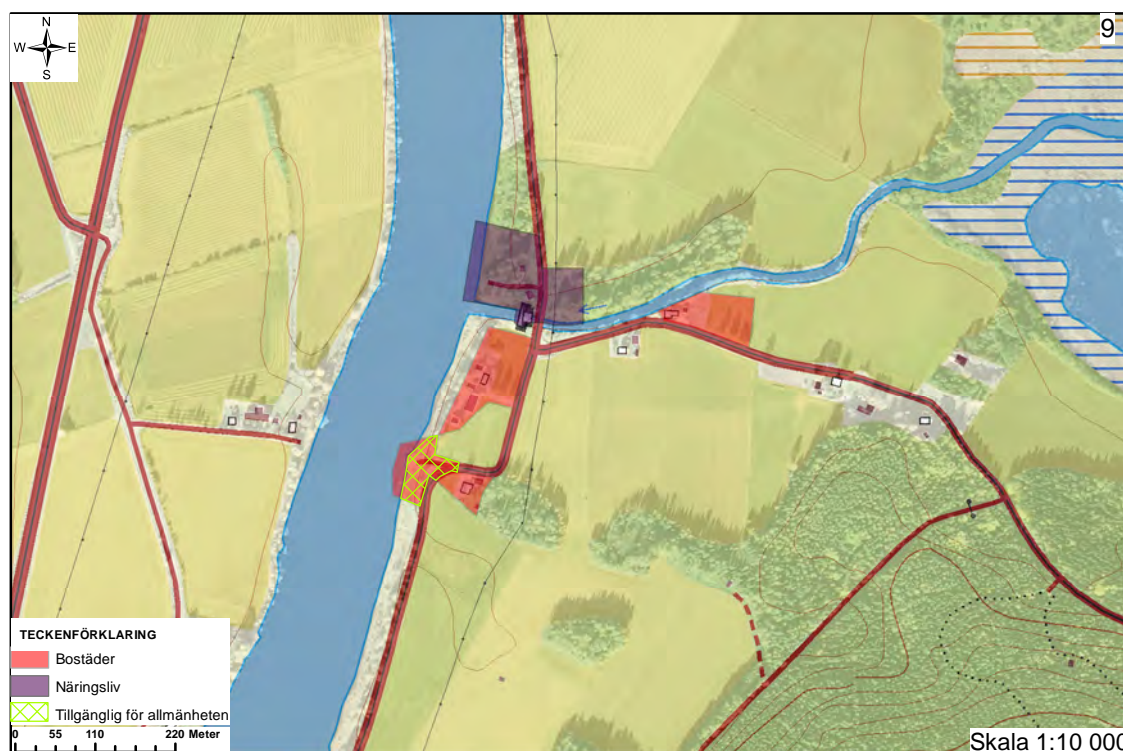
Möjlighet att uppföra byggnader för permanentboende nära dalälvens östra strand, ovan vägen. Här finns två naturliga platser att förtäta med nya tomter mellan de befintliga åkerlappar och restmarker utan större påverkan på landskapsbild eller jordbruksverksamhet

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov och ska ske i anslutning till befintlig bebyggelse.
- Översvämning, ras och skred - Mer detaljerad utredning krävs av exploatören före planläggning eller bygglov.
- Jordbruksmark - sammanhängande jordbruksmark ska prioriteras
- Hänsyn ska tas för att säkerställa riksintressen för natur och kulturmiljö.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Vegetation närmast stranden ska sparas för att inte öka erosionsrisken.
- Fri passage ska lämnas till stranden.
- Bryggor och båtplatser bör samordnas.
- Arkeologisk utredning kan krävas. Samråd ska ske med Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.

Områdesbeskrivning

Ekevalle och Näsbyn Brovall, ca 12 km norr om Hedemora utgörs av 6 gårdar på ömse sidor av älven. Inga kända fornlämningar finns på platsen. Strandområdena är svårtillgängliga och utan större värden för natur, djur eller friluftsliv. LIS-området omfattas av riksintresse för natur- och kulturmiljövården avseende odlingslandskapet längs Dalälven, naturvårdsprogram och Ramsarområde och nationell bevarandeplan.

9. Brovall

Möjlighet att förtäta med ett par bostäder, samt att utföra åtgärder som gynnar friluftsliv och turism vid Dalälven. Utvecklingen kan omfatta bryggor, bodar, vindskydd, båtålägningsplats, grillplats, etc.

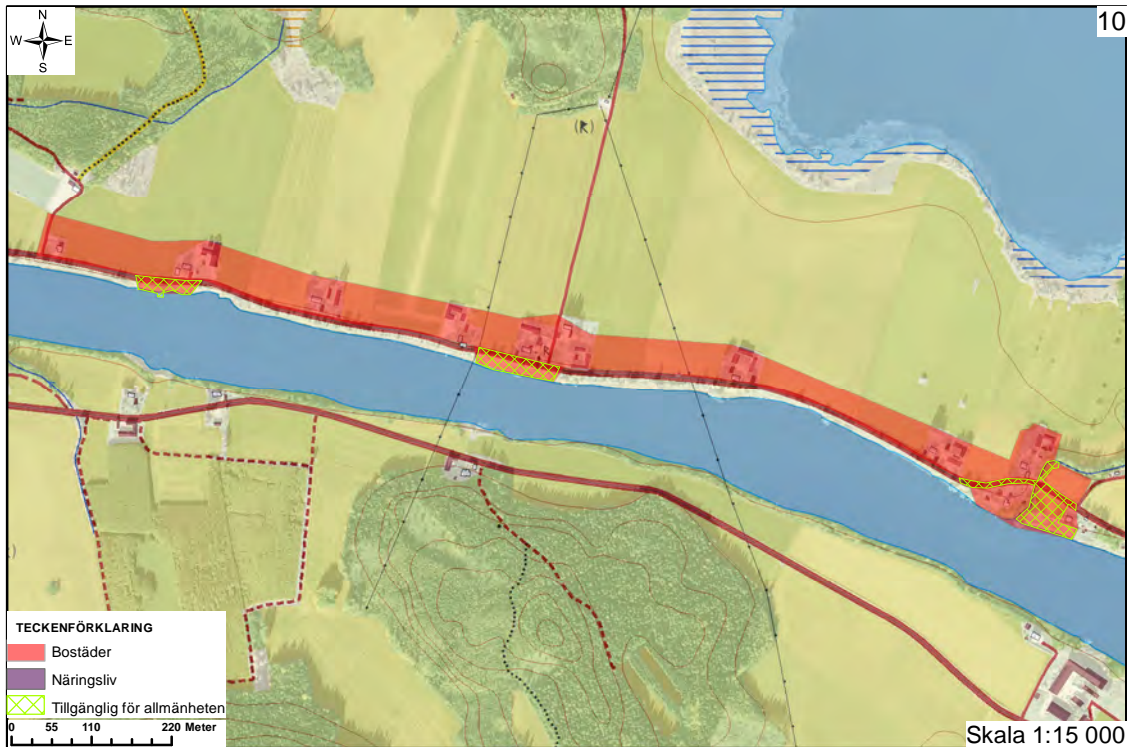
Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov och ska ske i anslutning till befintlig bebyggelse.
- Jordbruksmark - sammanhängande jordbruksmark ska prioriteras
- Hänsyn ska tas för att säkerställa riksintressen för natur och kulturmiljö.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Vattendraget omfattas av biotopskydd. Särskild dispensprövning krävs hos länsstyrelsen.
- Fri passage ska lämnas närmast stranden och som passage dit.
- Bryggor och båtplatser bör samutnyttjas vid befintliga platser.
- Arkeologisk utredning kan krävas. Samråd ska ske med Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.

Områdesbeskrivning

Brovall, ca 13 km norr om Hedemora, ligger vid Flins bäck som sammanbinder Dalälven med Flinssjön. Avståndet mellan älven och sjön är ca 1 km. I södra delen av Flinssjön finns värdefull natur som utgör både Natura 2000-område och naturreservat. Flinssjön är en av Dalarnas mest intressanta fågelsjöar och området är betydelsefullt för turism och friluftsliv. Landskapet utgörs av jordbruksmarker och i sydöst finns skogsmark på Flinsberget. 5 gårdar och permanentbostäder finns här. Ett par grusvägar går ner till avskilda båtålägningsplatser vid älven där det också finns möjlighet att lägga i bryggor. En lada finns vid det norra stället. Vegetationen utgörs av lövträd som björk och sälg. Flinssjöns vattennivå skiljer sig från Dalälvens och en befintlig regleringskonstruktion försvårar möjlighet att transportera sig mellan Dalälven och Flinssjön med båt och kanot. Läget intill Dalälven medför att området är känsligt för översvämning. Utter och bågsäv har hittats i området. LIS-området omfattas av riksintresse för kulturmiljövården avseende odlingslandskapet längs Dalälven, naturvårdsprogram, nationell bevarandeplan och Ramsar-område.

10. Sundfiske

Möjlighet att uppföra enstaka byggnader för permanentboende. Nybyggnation kan dels ske ovanför strandskyddat område, öster om väg till fotbollsplan och motionsspår (kartans övre vänstra hörn), dels på åkermark ovan allmän väg längs älvsträckan.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov och ska ske i anslutning till befintlig bebyggelse.
- Ras- och skredrisk. För att förhindra ras, skred och eroision ska mer detaljerad utredning göras av exploatör före planläggning eller bygglov.
- Jordbruksmark. Sammanhängande jordbruksmark ska eftersträvas.
- Stor hänsyn ska tas för att säkerställa riksintressen för natur- och kulturmiljövården.
- Anordningar för vatten- och avlopp löses lokalt. Normal skydds nivå krävs.
- Vegetationen närmast stranden ska sparas för att inte öka erosionsrisken.
- Små vattendrag omfattas av biotopskydd. Särskild dispensprövning krävs hos Länsstyrelsen.
- Byggnad får inte placeras under elkraftledning. Skyddsavstånd ska beaktas.
- Bryggor och båtplatser bör samordnas till samfärdig plats.
- Arkeologisk utredning kan krävas. Samråd ska ske med Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.

Områdesbeskrivning

Sundfiske är beläget längs norra älvstranden mellan Näsgårdsön och Husby, halvvägs mellan Hedemora och Långshyttan. En reglerad bäck förbinder Svinsjön med älven och genomkorsar bebyggelsen. (Östra delen av kartan.) Här finns ett flertal gårdar, permanentbostäder och några mindre fritidshus. Ca 1 km från Husby finns ett rekreationsområde med fotbollsplan och motionsspår. Läget intill Dalälven innebär problem med erosion och marken är känslig för översvämningar. Andra klassens skredrisk råder i det östra området enligt översiktlig undersökning 1993. Trafikverket planerar att sänka bärigheten på väg 751 i och med ras- och skredrisken. I slänten mot älven växer lövträd som björk, el, rönn och pil. En milsten finns i det västliga området samt ett flertal uppgifter om slaggförekomster i åkrar i den centrala delen.

Notering. Trafikverket och Länsstyrelsen delar inte kommunens utpekande av LIS-området Sundfiske. Vid risk för påtaglig skada på riksintressena kan Länsstyrelsen komma att ingripa enligt PBL 11 kap 10-12 §§, det vill säga överpröva och upphäva detaljplaner och områdesbestämmelser inom området samt utfärda förordnanden om att även beslut om lov och förhandsbesked inom området ska genomgå prövning.

11. Norra Smedby

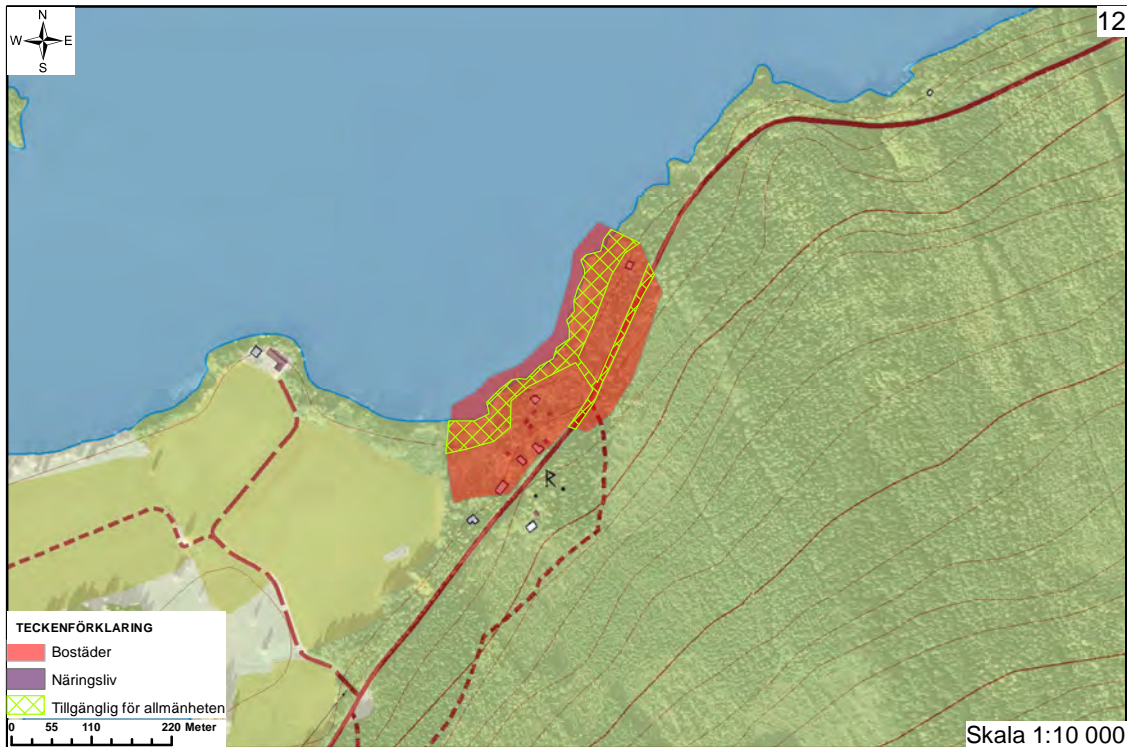
Möjlighet att utveckla med 2-3 bostäder eller fritidsbostäder.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov. Den uppförs i anslutning till befintlig bebyggelse och bör anpassas till befintlig bebyggelse för att smälta in.
- Översvämning, ras, skred, erosion – Innan lovprövning, ska riskområden utredas av exploatör för att säkerställa markens lämplighet.
- Anordningar för vatten och avlopp ansluts till kommunalt ledningsnät. Normal skydds nivå krävs.
- Arkeologisk utredning kan krävas. Samråd ska ske med Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.
- Områden mellan älven och vägen ska vara tillgängliga för allmänheten.

Områdesbeskrivning

Längs älvens östra sida längs norrut i Smedby (Husby) finns en lucka till ortens sista hus. Platsen utgörs idag av åker, men känns naturlig att komplettera med 2-3 bostadshus. El/avlopp finns i nära anslutning. Strandskydd råder även för ett mindre vattendrag i åkern dryg hundra meter öster om vägen. Området berörs av riksintressen för såväl kulturmiljövård som naturvärden avseende odlingslandskapet längs denna del av Dalälven. Inga kända fornlämningar finns inom området. Läget intill Dalälven innebär problem med erosion och älven är känslig för översvämningar. Andra klassens skredrisk råder i det östra området enligt en översiktlig undersökning. Vägens bärighet är av detta skäl även begränsad och måste säkerställas med vidare utredningar. I slänten mot älven växer lövträd som björk, al, rönn och pil. En mindre udde finns som eventuellt lämpar sig för gemensam båtplats och enklare brygga.

12. Berga Starknäs

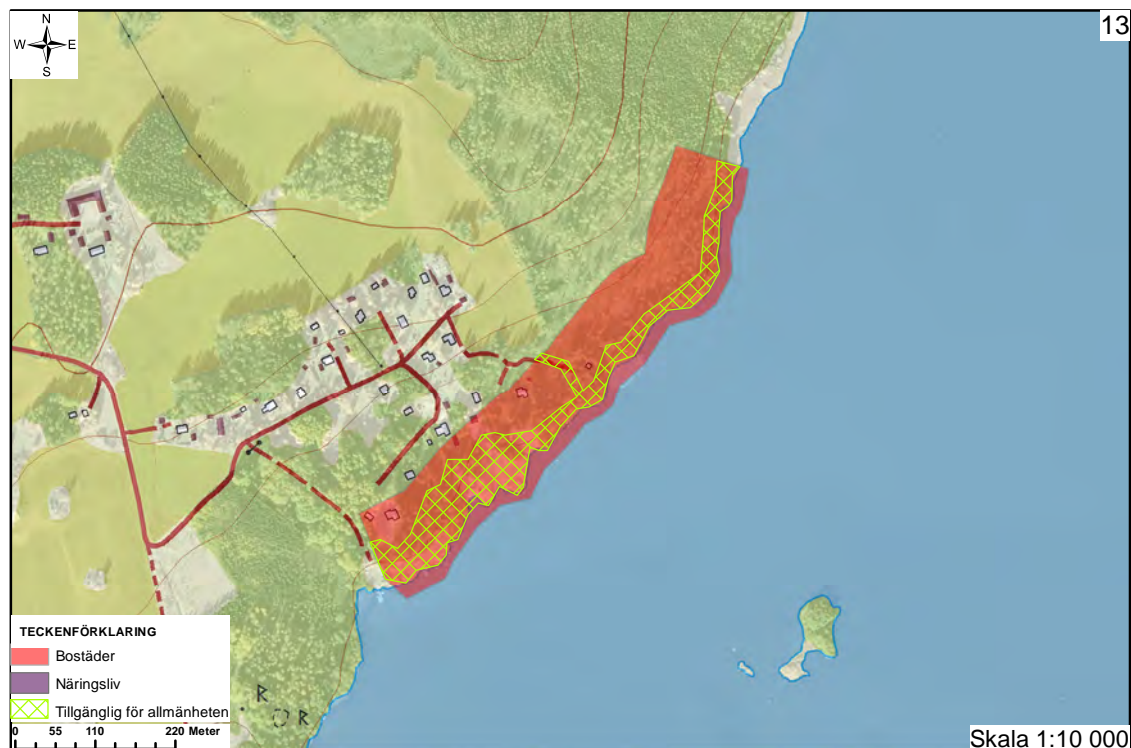
Möjlighet att uppföra fritids- och permanentus vid Amungen.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov och ska ske i anslutning till befintlig bebyggelse.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, hög skyddsnivå krävs för vattenskyddszon.
- Riskområden för översvämning ska av exploatören föregås av en utredning för att säkerställa tillkommande byggnaders placering.
- Hänsyn ska tas för att säkerställa riksintressen för natur och kulturmiljö.
- Arkeologisk utredning kan krävas. Samråd ska ske med Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.
- Fri passage ska lämnas närmast stranden och som passage dit = grönmarkerat område.
- Gräns mellan privat tomtplats och allemansrättslig bör markeras med staket eller häck där det blir nära och otygligt avseende vegetation.
- Bryggor och båtplatser bör samordnas till ett fåtal platser.

Områdesbeskrivning

I skogskanten vid Amungens sydöstra strand ligger några små enkla fritidshus, de flesta utan el och VA. Längs vägen finns utrymme för ytterligare fritidsboende. Angränsande finns riksintressen för natur och kulturmiljö, samt en fornlämning från en järnframställningsplats. Fler lämningar kan finnas. Platsen ingår i ett stort utpekade område av riksintresse för kulturmiljövården - odlingslandskapet längs dalälven.

13. Storhagen

Möjlighet att uppföra byggnader för fritids- och permanentboende vid Amungen.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse kan komma att planläggas. Exploatering ska ske i anslutning till befintlig bebyggelse.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, hög skyddsnivå krävs för vattenskyddszone. Om flertalet bostäder upprättas kan möjligheter att bygga ut kommunalt vatten och avlopp undersökas.
- Riskområden för översvämning ska av exploatören föregås av en utredning för att säkerställa tillkommande byggnaders placering.
- Gräns mellan privat tomtplats och allemansrättslig mark bör markeras med staket eller häck. Trädriddå ska sparas mot vattnet.
- Fri passage ska lämnas närmast stranden och som passage dit = grönmarkerat område.
- Bryggor och båtplatser bör samordnas till ett fåtal platser.

Områdesbeskrivning

Storhagen, ca 7 km sydväst om Långshyttan och ca 7 km nordväst om Husby, ligger i byn Myckelby vid Amungens västra strand. I området finns fritidshus och enstaka permanenta bostadshus. I Långshyttan finns service som skola, mataffär, restaurang, vårdcentral och i Husby finns skola, lanthandel och restaurang. Amungen är en populär fiskesjö och längs stranden finns enskilda båtbygggor. Vid högvatten svämmar Dalälven in i Amungen. Marken är närmast sjön låglänt och känslig för översvämning. Här växer tall och björk. Norr om LIS-området har en stor del av skogsmarken avverkats. Området omfattas av ett stort utpekad riksintresse för kulturmiljövården med avseende på odlingslandskapet längs dalälven. Krusnate har påträffats i södra strandområdet.

14. Vassbäcken

Möjlighet att uppföra byggnader för fritids- och permanentboende.

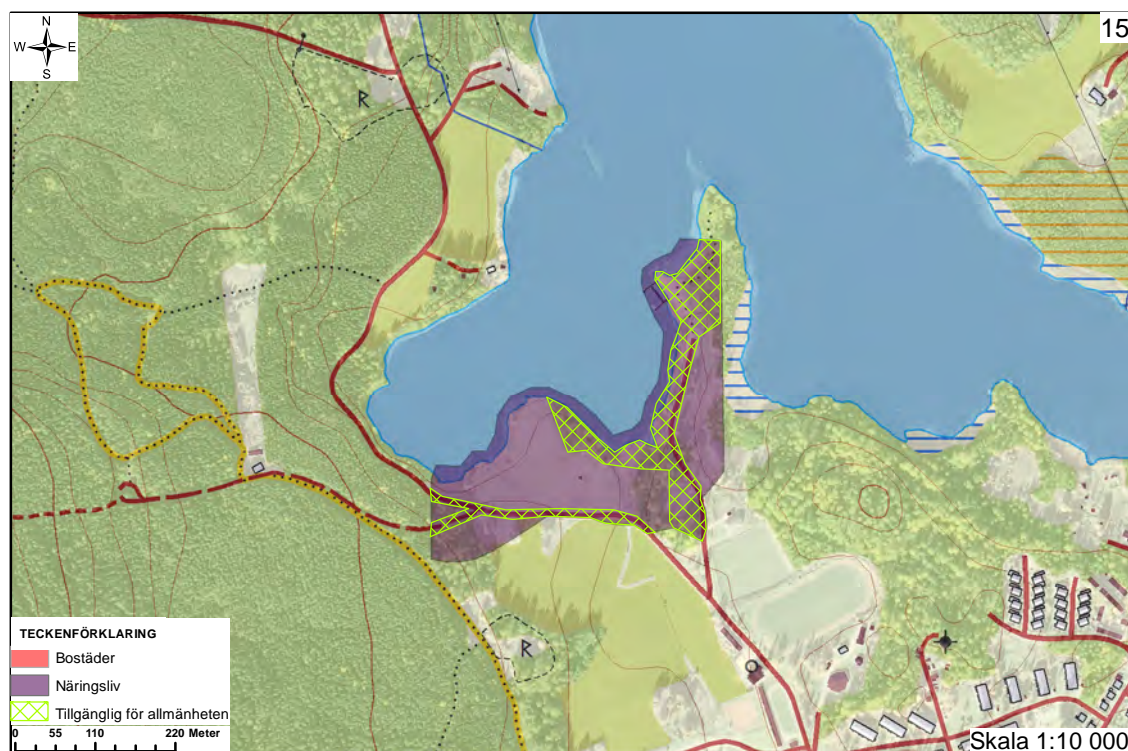
Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov. och ska ske i anslutning till befintlig bebyggelse.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, hög skydds nivå krävs för vattenskydds zon. Om flertalet bostäder upprättas kan möjligheter att bygga ut kommunalt vatten och avlopp undersökas.
- Riskområden för översvämning ska av exploatören föregås av en utredning för att säkerställa tillkommande byggnaders placering.
- Fornlämningen i LIS-området bör förbli tillgänglig utanför privat tomtmark.
- Fri passage ska lämnas närmast stranden och ner dit = grönmärkat område.
- Gräns mellan privat tomtplats och allemansrättslig mark bör markeras med staket eller häck. Alternativt bör skogsparti sparas mot vattnet av hänsyn till riksintresset.
- Bryggor och båtplatser bör samordnas till ett fåtal platser.

Områdesbeskrivning

Vassbäcken, ca 3 km väster om Långshyttan, ligger vid Amungens norra strand. Amungen är en populär fiskesjö och längs stranden finns bryggor. Västra delen av LIS-området ligger i utkanten av riksintresse för kulturmiljövård som omfattar en drygt 3 mil lång sträcka av Dalälvens jordbrukslandskap. Här finns även en mindre fornlämning i form av röjningsröse. Ytterligare lämningar kan finnas.

Två områden där fritidshusbebyggelse finns har pekats ut som LIS-områden. Vegetationen utgörs mestadels av blandskog av gran och björk, inslag av partier med ren granskog finns. Skogen norr om det västra LIS-området har avverkats och där växer idag rikligt med lövsly. Vid högvatten svämmar Dalälven in i Amungen. Marken är närmast sjön låglänt och känslig för översvämning. I LIS-området finns enstaka fornlämning.

15. Rällingen

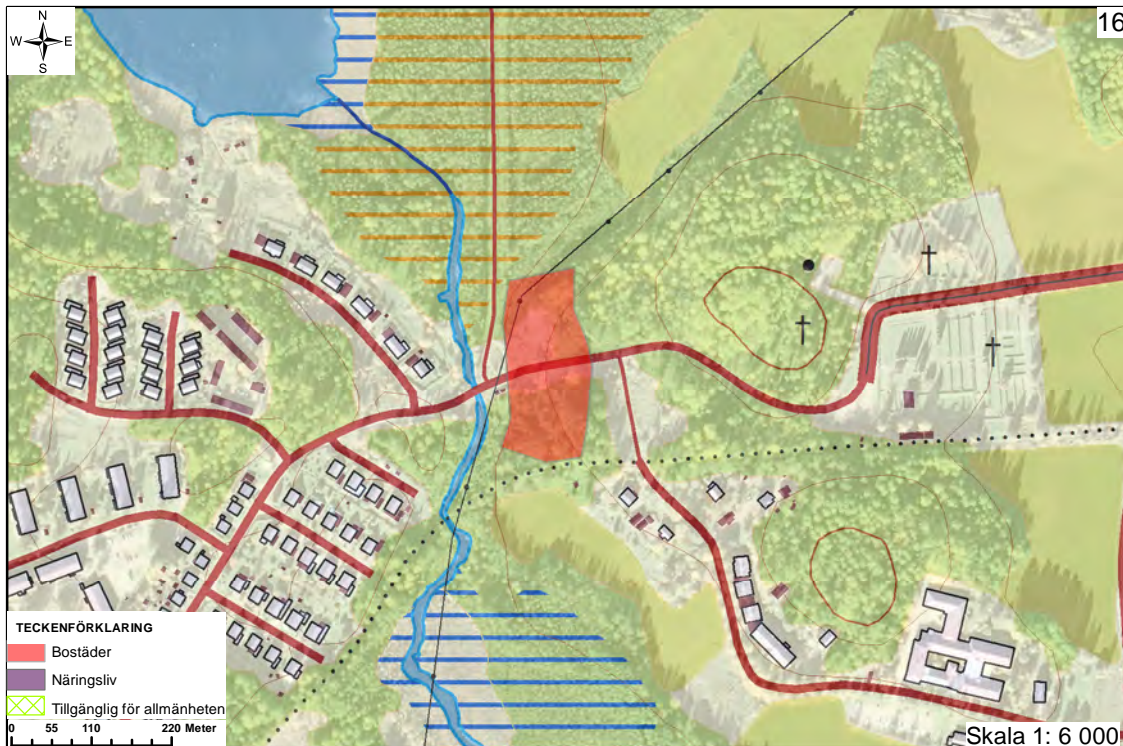
Möjlighet att uppföra byggnader och anordningar för campinganläggning, föreningsliv och rekreation. Åkermarken söder om LIS-området kan vara lämplig för etablering av servicehus och ställplatser för husvagnar och husbilar. Närmare Rällingen kan ett område anordnas för tält.

Rekommendationer

- Mindre ställplats med eventuell mindre servicebyggnad nära väg ska prövas genom bygglov. För camping krävs detaljplan.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, hög skyddsnivå krävs för vattentäkts skyddsområde.
- Långnäsudden och badet ska även i fortsättningen vara tillgängligt för allmänheten.
- Fri passage ska lämnas inom hela området. Camping får ej ske inom grönmarkerat område.

Områdesbeskrivning

Sjön Rällingen ligger i Långshyttan drygt 1 km norr om centrum. Rällingen är betydelsefullt för bad, fiske, båtturer och som strövområde. Söder om området finns skola och sportområde med bl.a. ishall, sporthall, fotbollsplan och tennisbanor. I skogsmarken väster om Rällingen finns motionsspår. LIS-området omfattar delar av Långnäsudden där badplast med bryggor och hopptorn finns. Västra delen av LIS-området utgörs till stor del av gräsbevuxen öppen mark och söder om området finns jordbruksmark. Fornlämningar finns vid LIS-områdets utkant och kan förekomma inom området.

16. Lillforsån

Möjlighet att uppföra byggnader för permanentboende.

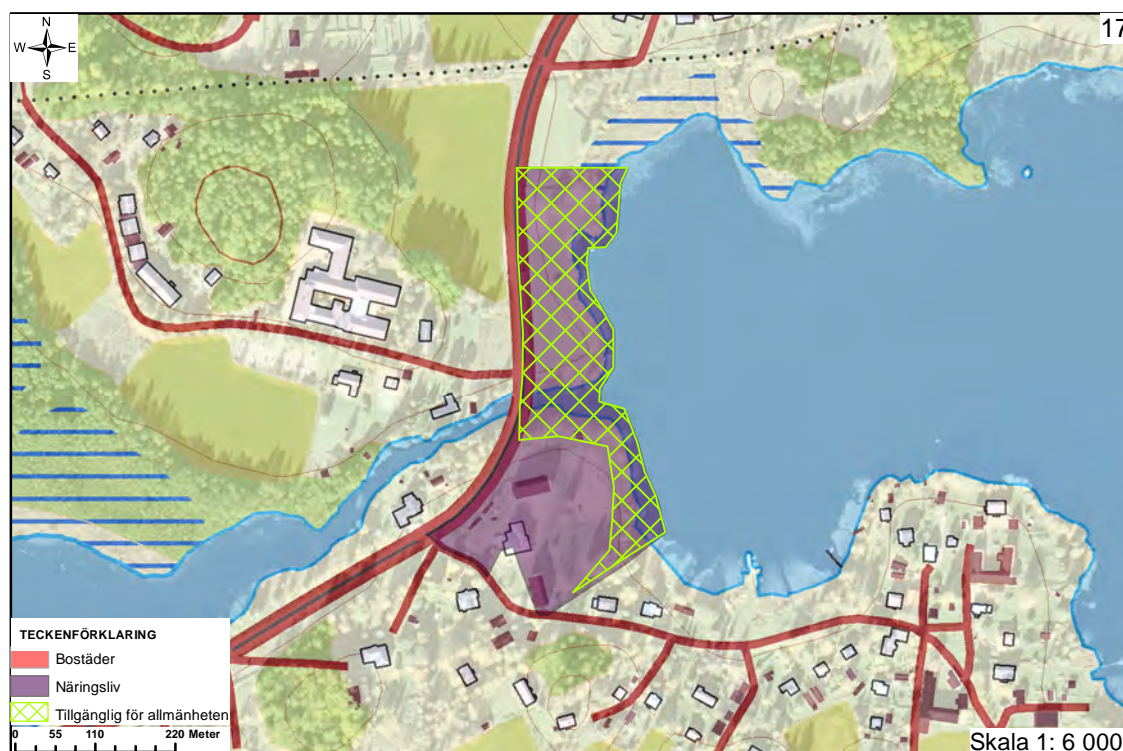
Rekommendationer

- Ny bebyggelse bör prövas genom planläggning.
- Anordningar för vatten och avlopp ska anslutas till det kommunala nätet. Normal skyddsnivå krävs.
- Översvämning - Riskområden för översvämning ska av exploitören föregås av en utredning för att säkerställa tillkommande byggnaders placering.
- Skyddsavstånd krävs till kraftledning.
- Radon – Högriskområden för radon ska av exploitören föregås av en utredning för att säkerställa att tillkommande byggnaders radonhalter minimeras.
- Fri passage ska lämnas närmast stranden, mellan vattnet och gångstråket samt längs den äldre banvallen.
- Gräns mellan privat tomtplats och allemansrättslig mark bör markeras med staket eller häck.

Områdesbeskrivning

Lillforsån, i östra Långshyttan, sammanbinder sjöarna Rällingen och Tyllingen. Mellan ån och kyrkogården finns ett område som tidigare varit bebyggt med arbetarbostäder och som i den fördjupade översiktsplanen pekas ut som lämplig för nybyggnation. Området är inte planlagt. Det ligger norr om bebyggelsen vid Solhemsvägen, delvis inom utpekat LIS-område.

Marken inom LIS-området sluttar måttligt ner mot ån. Vegetationen utgörs av lövskog med bl.a. asp och björk. I områdets västra del finns en kraftledning. Söder om LIS-området finns en gammal järnvägsbank som utgör fornlämning och idag används som gång- och cykelstig. Platsen ingår i ett stråk som tidigare förband bruket i Långshyttan med Hienshyttan och Rällingsbergs gruvområde. Oregistrerade fornlämningar kan förekomma.

17. Långens västra strand

Möjlighet att utföra åtgärder som gynnar friluftsliv och turism. Utvecklingen kan exempelvis omfatta vindskydd, toaletter, grillplats, kanotbod och bryggor.

Rekommendationer

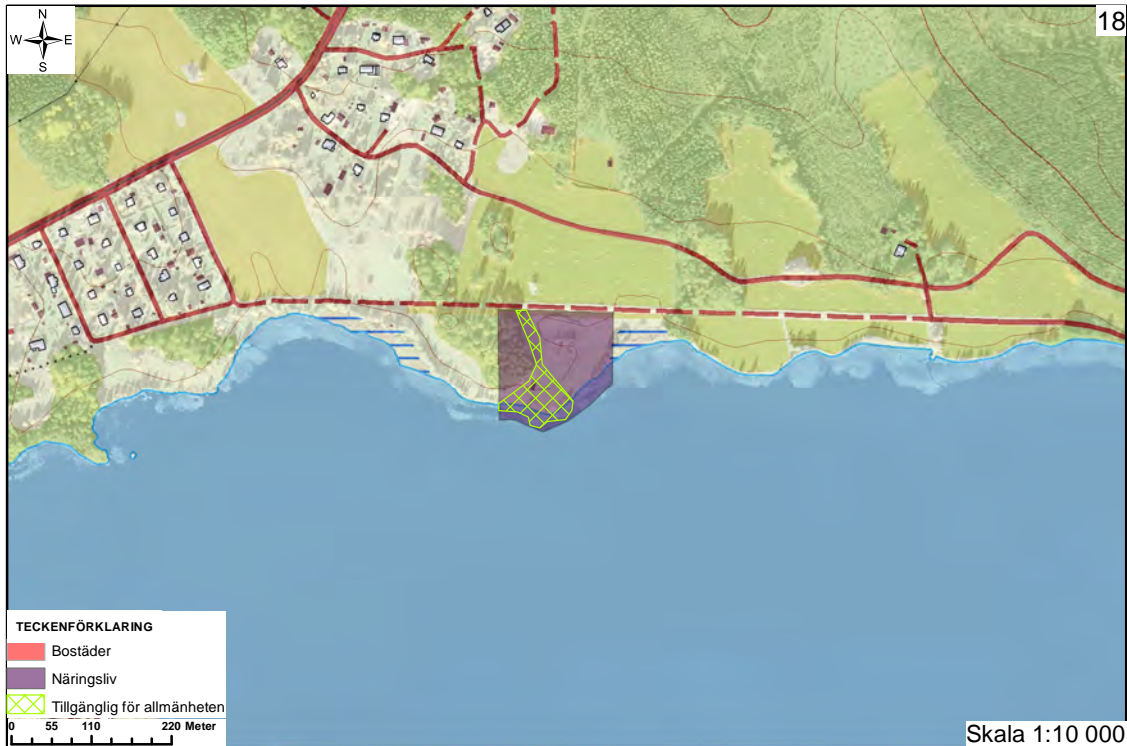
- Ny bebyggelse prövas genom bygglov.
- Anordningar för vatten och avlopp ska anslutas till kommunalt VA. Hög skyddsnivå krävs nära badet och för vattenskyddszon.
- Fri passage ska lämnas inom norra delen samt närmast stranden = grönmarkerat område
- Gräns mellan privat tomtplats och allemansrättslig mark bör markeras med staket eller häck.
- Anläggande av strandpromenad rekommenderas österut till privat båtläggningsplats.

Områdesbeskrivning

Långens västra strand, drygt 1 km öster om centrala Långshyttan, har stor betydelse för det tätortsnära friluftslivet. (Området är utpekad i gällande översiktsplan från 1991.) Lången används för bad, fiske, båtliv och är en del av kanotleden Prämleden.

Vid Gustavsnäsviken i norra delen av LIS-området finns badplats, parkering, grillplats och slobod. I södra delen ligger den nedlagda Långsbroskolan, numera privatbostad. Marken närmast vattnet ingår ej i privat fastighet. Vid strandkanten växer björk och al. Strax norr om LIS-området har stenåldersyxa påträffats. Det strategiska läget medför att ytterligare fornlämningar kan finnas.

18. Nordviken

Möjlighet att utföra åtgärder som gynnar friluftsliv och turism. Utvecklingen kan t.ex. omfatta ställplatser, enklare camping, vindskydd, kanotbod och bryggor för boende och turister.

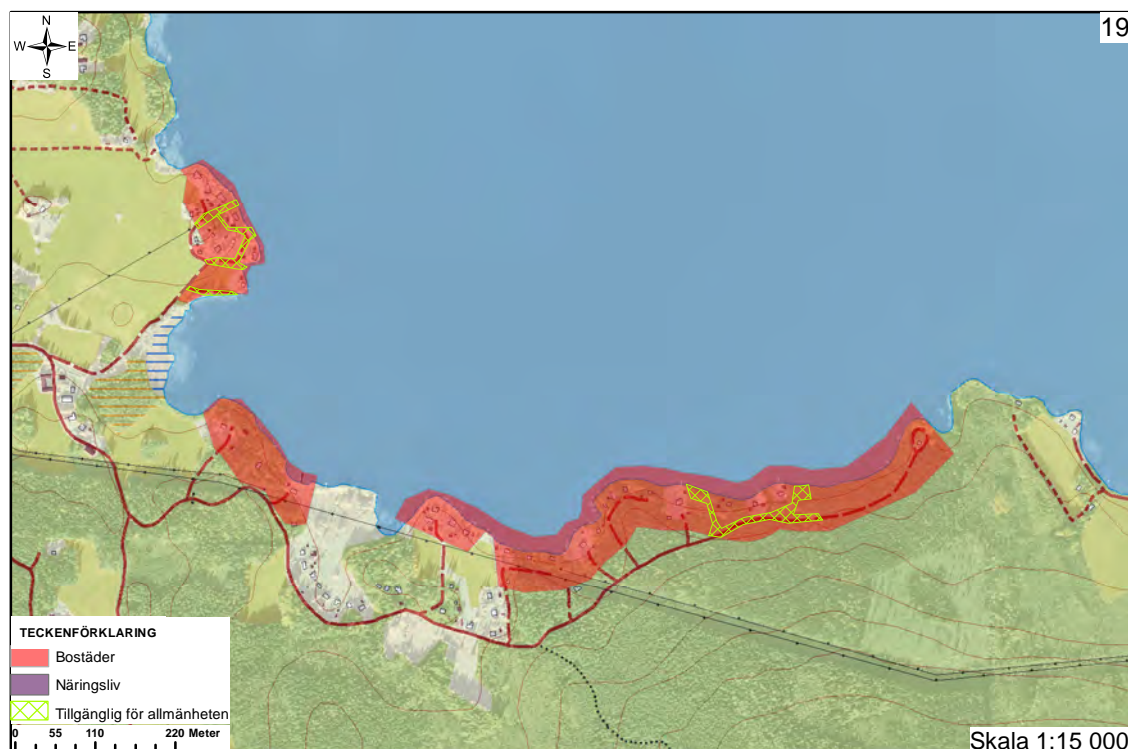
Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov.
- Anordningar för vatten och avlopp ska anslutas till kommunalt VA. Hög skyddsnivå krävs för vattenskyddszon.
- Åtgärder som hindrar allmänhetens tillgång till stranden bör inte tillåtas.
- Hela LIS-området ska vara allmänt tillgängligt. Grönmarkerat område ska lämnas fritt för passage, dvs ingen uppställning här.

Områdesbeskrivning

Nordviken, ca 2 km öster om centrala Långshyttan, ligger vid sjön Långens norra strand. Strandområdet har stor betydelse för det tätortsnära friluftslivet. (Utpekad i översiktsplan från 1991.) Lången används för bad, fiske, båtliv och utgör en delsträcka av kanotleden Pråmleden. Norr om området finns Långshyttans Älgpark.

Området domineras av öppen mark med inslag av skogsdungar av asp, björk och al. LIS-området är beläget söder om järnvägsbanken som utgör fornlämning och numera används mycket av cyklister och gående. I LIS-området finns idag bod, brygga och grillplats. Väster om området finns en skogsdunge och en beteshage med rik flora. Ett lämpligt område för campingstugor finns alldeles nordväst om LIS-området utanför strandskyddat område.

19. Knuts vik och Bergsveden

Möjlighet att uppföra byggnader för permanent- och fritidsboende. Ett fåtal platser inom de bebyggda stråken finns att komplettera med ytterligare fritidsbostäder, i huvudsak ovanför befintliga byggnader.

Rekommendationer

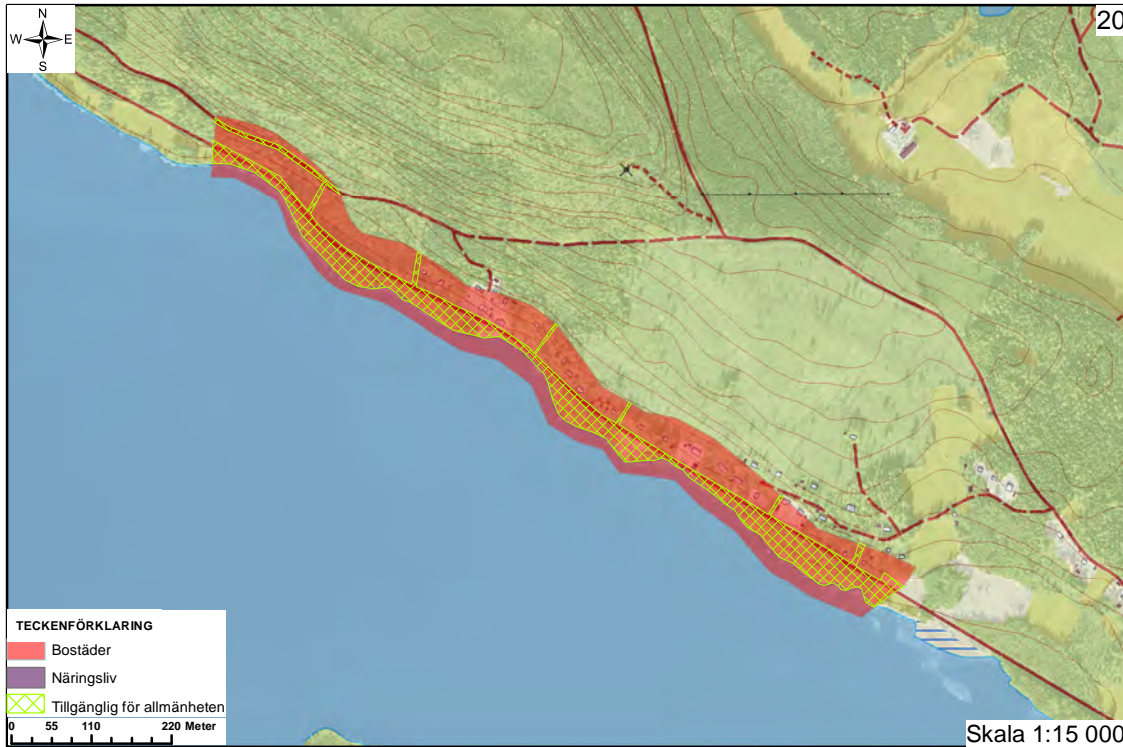
- Ny bebyggelse prövas genom bygglov..
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, hög skyddsnivå krävs för vattenskyddszon.
- Skyddsavstånd krävs till kraftledning.
- Fri passage ska lämnas till stranden = grönmarkerat område.
- Gräns mellan privat tomtplats och allemansrättslig mark bör markeras med staket eller häck.
- Bryggor och båtplatser samordnas till ett fåtal samfälliga platser.

Områdesbeskrivning

Sjön Lången utgör en del av kanotleden Prämleden och omges närmast stranden mestadels av åker och bebyggelse, mestadels fritidsbostäder. Sjön används för bad, fiske, båtliv, skridsko- och skidåkning samt pimpling. Vid västra stranden ligger Långshyttan med service som skola, mataffär, restaurang och vårdcentral.

LIS-området Knuts vik ligger ca 4 km sydost om Långshyttan. Fritidshusen är i huvudsak äldre, små och relativt enkla. Några luckor finns som bedöms möjliga att exploatera utan att inkräkta på strandskyddets syfte.

LIS-området Bergsveden är ett mer utpräglat fritidshusområde, huvuddelen utgör inga egna fastigheter. En enkel väg löper söder om husen fram till en vändzon vid vattnet. En kort sträcka bortanför vändzonen finns en väg från Stjärnsundshället. Detta skogsparti är ett av få ned mot vattnet i Lången.

20. Långsåsen

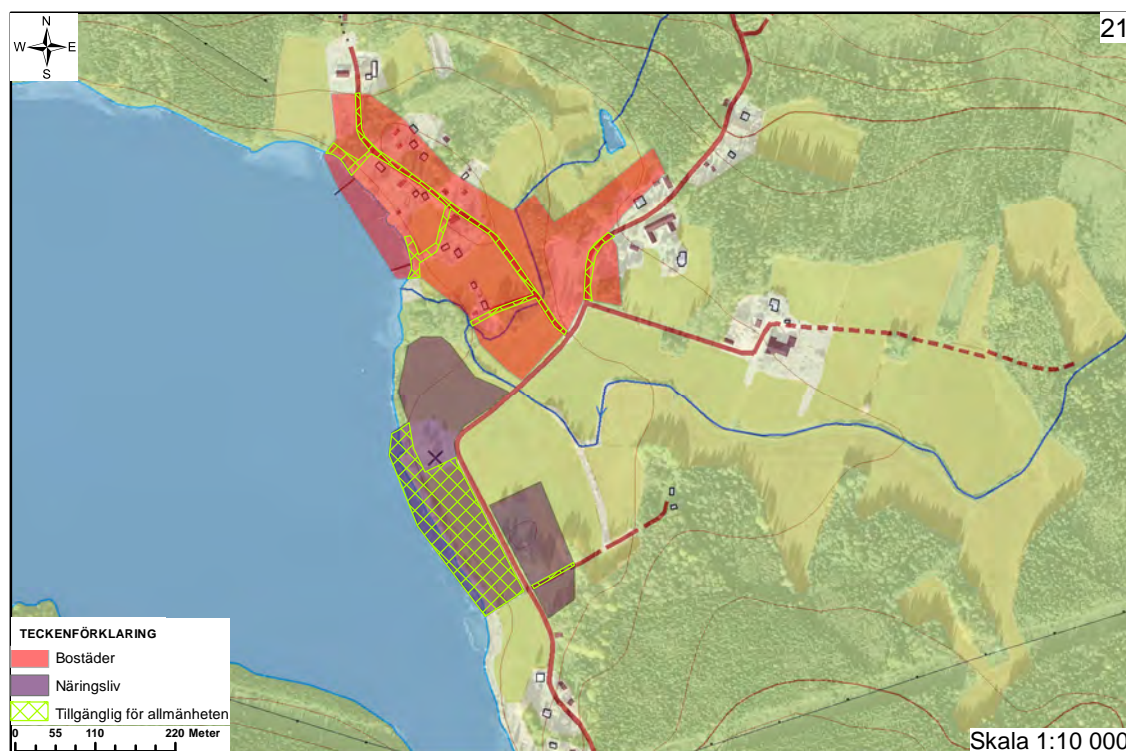
Möjlighet att uppföra byggnader för fritids- och permanentboende.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov och ska ske i anslutning till befintlig bebyggelse.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, hög skyddsnivå krävs för vattenskyddszon.
- Fri passage ska lämnas närmast mellan vattnet och banvallen = grönmarkerat område.
- Bryggor och båtplatser bör samordnas till ett fåtal platser.

Områdesbeskrivning

Långsåsen, ca 4 km öster om Långshyttan, ligger vid sjön Långens nordöstra strand. I området finns bebyggelse för både fritids- och permanentboende. Lången används för bad, fiske, båtliv och utgör en delsträcka av kanotleden Pråmleden. I Långshyttan finns service som skola, mataffär, restaurang och vårdcentral. Till Stjärnsund är det ca 7 km och där finns service som förskola, lanthandel och café. Marken sluttar måttligt ner mot sjön. Vegetationen utgörs till stor del av björk, asp, al och gran. Notering om en skogsalm finns i artdatabanken i norra området. Inga kända fornlämningar finns.

21. Hålnan

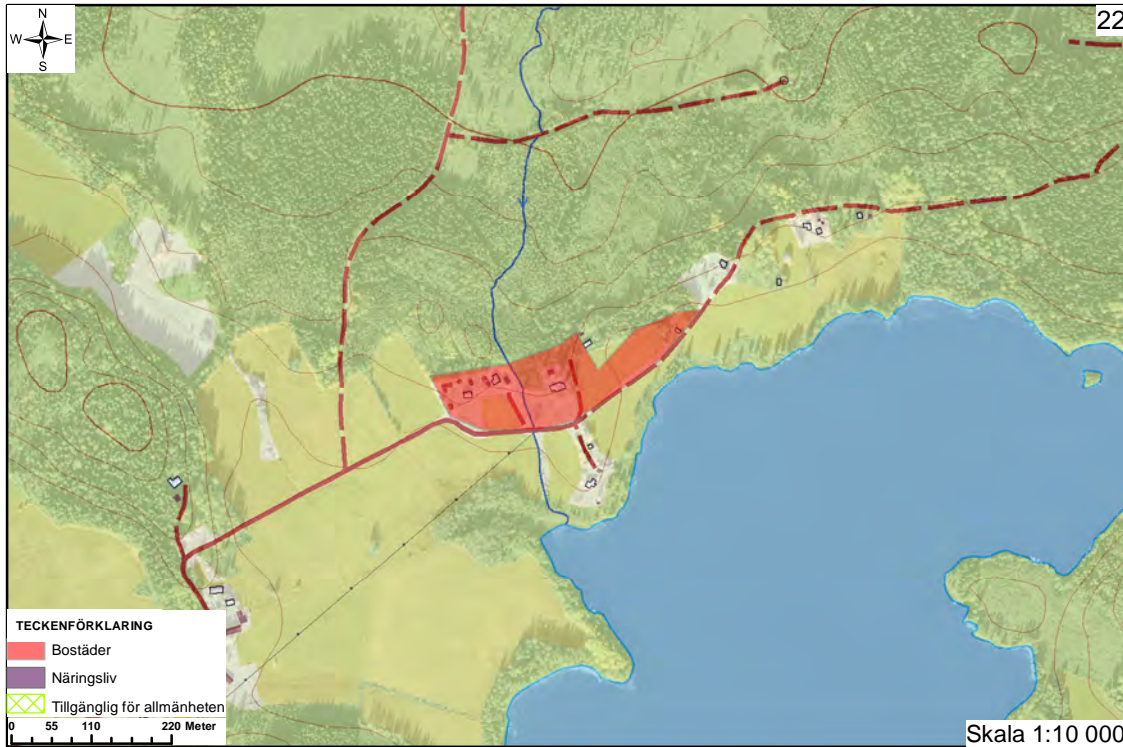
Möjlighet att komplettera med bostäder i byn samt verksamhet kopplat till friluftsliv och turism. Det kan t.ex. omfatta enkla uthyrningsstugor, ställplatser, vindskydd, grillplats, strandcafé, båthus, bryggor, besökssträdgård, badtunna, retreatverksamhet och mindre stall för ridhästar. Privat boende kopplat till verksamheten bör kunna förläggas i närheten.

Rekommendationer

- Vid planering av omfattande verksamhet bör en detaljplan upprättas.
- Framför allt bostadshus bör uppföras i anslutning till befintlig bostadsbebyggelse.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Fri passage ska lämnas närmast stranden. Uppställning av fordon och byggnader som avhåller allmänheten ska undvikas inom grönmarkerat område. Här lämpar sig däremot allmänna anläggningar.
- Gemensamma bryggor och båtplatser förordas i byn samt i den oexploaterade södra delen.
- För åtgärder på eller intill fornlämningen krävs tillstånd från länsstyrelsen.
- Bäcker i åkermark samt åkerholmar omfattas av biotopskydd. Dispens kan krävas hos länsstyrelsen.
- Sammanhängande jordbruksmark eftersträvas för brukandet och landskapsbildens skull.
- Gräns mellan privat tomtplats och allemansrättslig mark bör markeras med staket eller häck.

Områdesbeskrivning

Byn Östansjö ligger fridfullt vid sjön Hålnan, 5 km nordöst om Långshyttan. Här finns bostäder, lantbruk och fritidshus samt en och annan lucka för tillkommande bebyggelse. Platsen karaktäriseras av ett småbrutet åkerlandskap, med betad äng centralt i byn. Vidsträckt skog omgärdar sjö och by. Två mindre vattendrag genomkorsar området vilket medför att i princip hela byn omfattas av strandskydd. Vägen genom byn förbinds söderut med den gamla banvallen mellan Stjärnsund och Långshyttan. I sträckningen längs sjön finns en fornlämning i form av en gårdstomt med husgrunder från tidigt 1800-tal. Här finns rester av en liten pir samt ett par båtplatser. Stranden är lätt tillgänglig och lämplig för bad och båtplats. Intresse finns av att anlägga bostad och verksamhet kopplad till rekreation och hälsa i strandnära läge.

22. Hällsjön

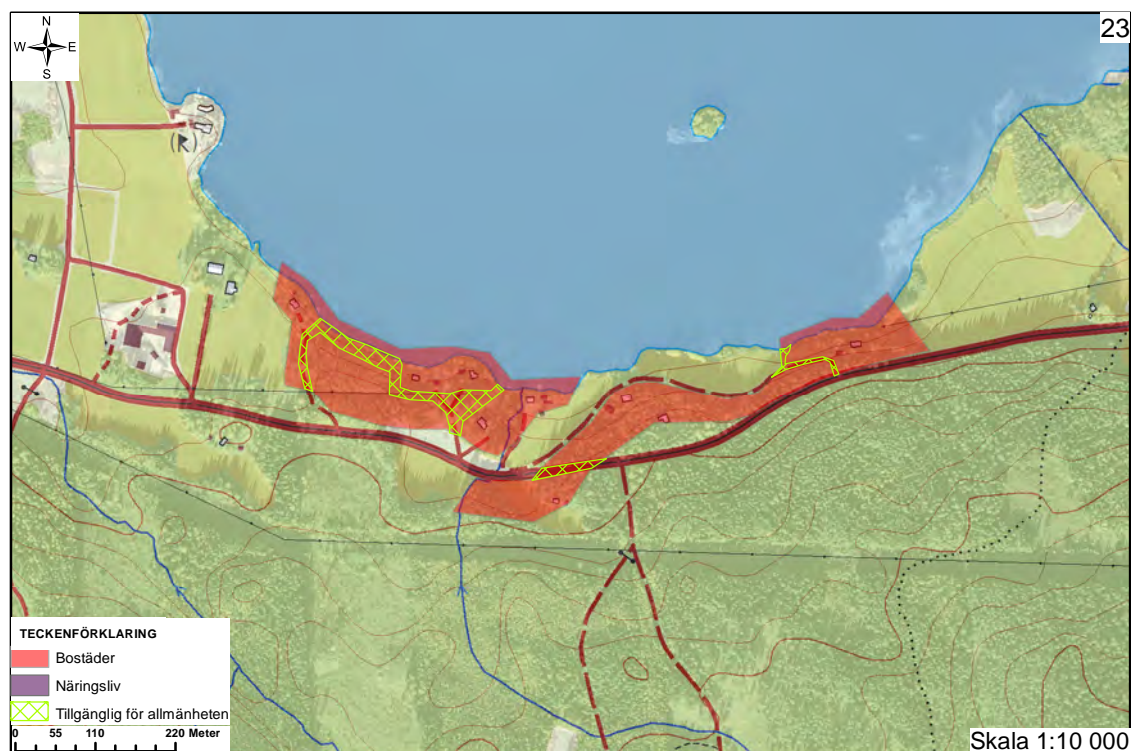
Möjlighet att komplettera bebyggelsen med byggnader för permanent- eller fritidsboende.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov. och ska ske i anslutning till befintlig bebyggelse.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Jordbruksmark - sammanhängande jordbruksmark ska prioriteras
- Bryggor och båtplatser bör samordnas till ett fåtal platser.

Områdesbeskrivning

Hällsjön ligger strax norr om Bysjön och Rörshyttan. Ett mindre antal bostäder- och fritidsbostäder ligger mot skogen vid nordvästra stranden. Åkermark finns mellan byggnaderna. Ett vattendrag går genom bebyggelsen ner mot sjön.

23. Bysjön

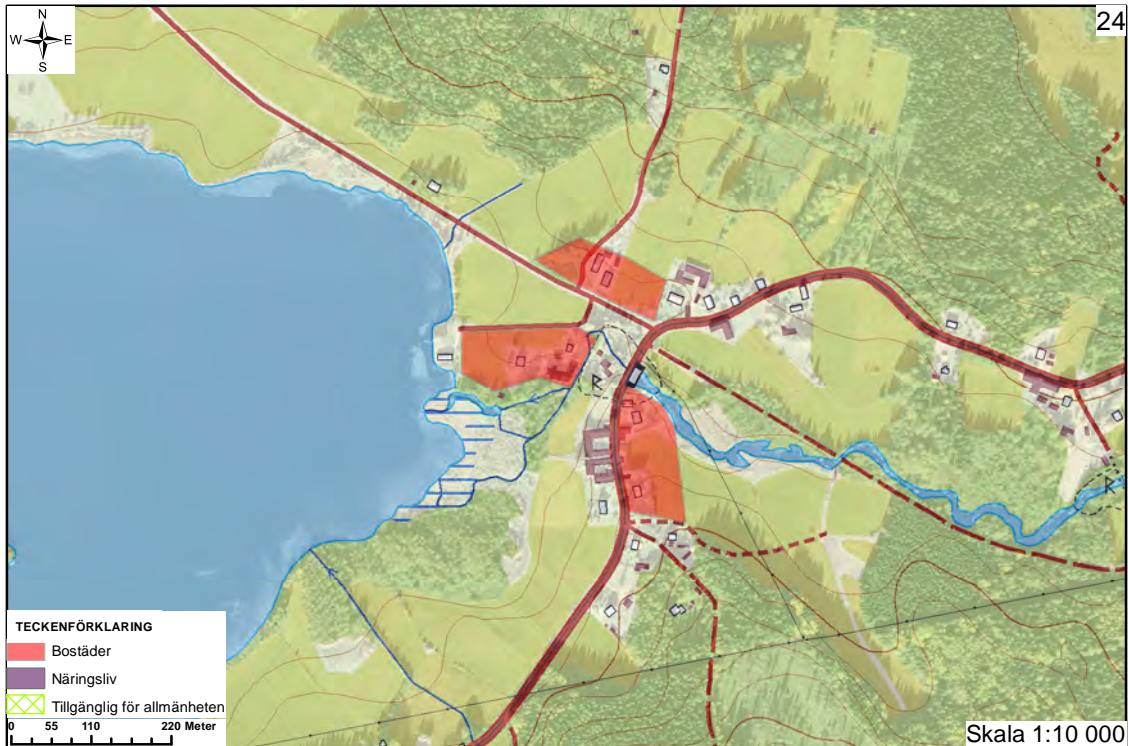
Möjligt att förtäta med byggnader för permanent- och fritidsboende.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov och ska ske i anslutning till befintlig bebyggelse.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, hög skyddsnivå krävs för vattenskyddszon.
- Gräns mellan privat tomtplats och allemansrättslig mark bör markeras med staket eller häck.
- Fri passage ska lämnas närmast stranden = grönmärkat område.
- Bryggor och båtplatser samordnas till ett fåtal platser.

Områdesbeskrivning

Längs Bysjöns södra strand på vägen mellan Svinöhed och Stjärnsund finns ett område med ett mindre antal permanent- och fritidshus. Viss förtätning är möjlig på i små skogsbevuxna partier. Mindre åkrar bryter av mot den annars dominerande skogen. En naturlig källa finns i östra delen av området och stenåldersboplats en bit nordost om LIS-området. Oregistrerade fornlämningar kan förekomma.

24. Rörshyttan

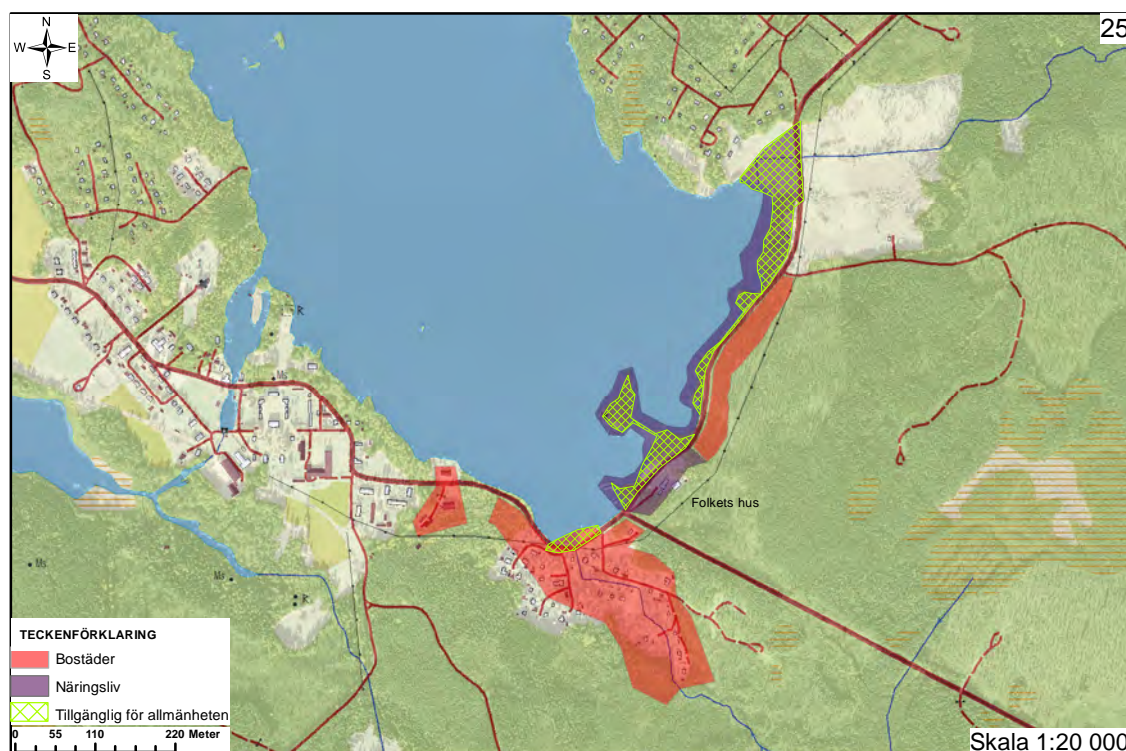
Möjlighet att uppföra byggnader för permanent- eller fritidsboende samt näringsverksamhet.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, hög skyddsnivå krävs.
- Tillstånd krävs från länsstyrelsen för åtgärder i fornlämningsområdet. Arkeologisk utredning förordas.

Områdesbeskrivning

Rörshyttan är en mindre by och tidigare hyttområde, beläget vid östra stranden av Bysjön, 3 km från Stjärnsund och 7 km från Långshyttan. Bebyggelsen är huvudsakligen permanentboenden och flera äldre gårdar finns. Noteringar finns om ett antal askar i bykärnan. Åkrar och betesmark omger byn. Bysjön förbinds genom ett vattendrag med Hålen och 4 ytterligare sjöar österut. Kärnan av byn utgör fornlämning för hytta med kolupplag. En gammal banvall passerar.

25. Stjärnsund, Sandvika och Klarängarna

Möjlighet att uppföra byggnader för fritids- och permanentboende i skogsområdet norr om folkets park samt i Sandvika i söder. Längs stranden finns möjlighet att uppföra byggnader och anordning för rekreation och lokalt föreningsliv. Enklare camping för tält och husbilar kan ordnas i den norra delen av LIS-området. Platsen för den gamla sågen i det västligaste läget lämpar sig för någon typ av kontorslokaler, lager, mindre verkstad, atelje eller dylikt, kanske kombinerat med boende.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov.
- Ny detaljplan bör tas fram norr om folkets hus.
- Vatten- och avloppsförsörjningen måste utredas före större exploatering. Anordningar för vatten och avlopp ska anslutas till kommunalt VA. Hög skyddsnivå krävs nära badplats och vattentäkt.
- Skyddsavstånd krävs till kraftledning.
- Fri passage ska finnas närmast stranden, genom vägnät och stigar. = grönmarkerat område.
- Gräns mellan privat tomtplats och allemansrättslig mark bör markeras med staket eller häck.
- Gemensamma bryggor och båtplatser eftersträvas och samordnas till ett fåtal platser.
- Tillkommande åtgärder anpassas till bruksmiljön, fornlämningar och områdesbestämmelser.
- På västra sidan av vägen rekommenderas anordningar för bad, uthyrning av kanoter, paddelbåtar och liknande.

Områdesbeskrivning

Inne i Stjärnsund finns service i form av förskola, lanthandel, café, restaurang, bibliotek och besökscentrum för Husbyringen. Orten rymmer också ett stort antal fritidsboende och aktiviteter sommartid. Den riksintressanta bruksmiljön och natursköna omgivningarna är värdefulla för turism och friluftsliv.

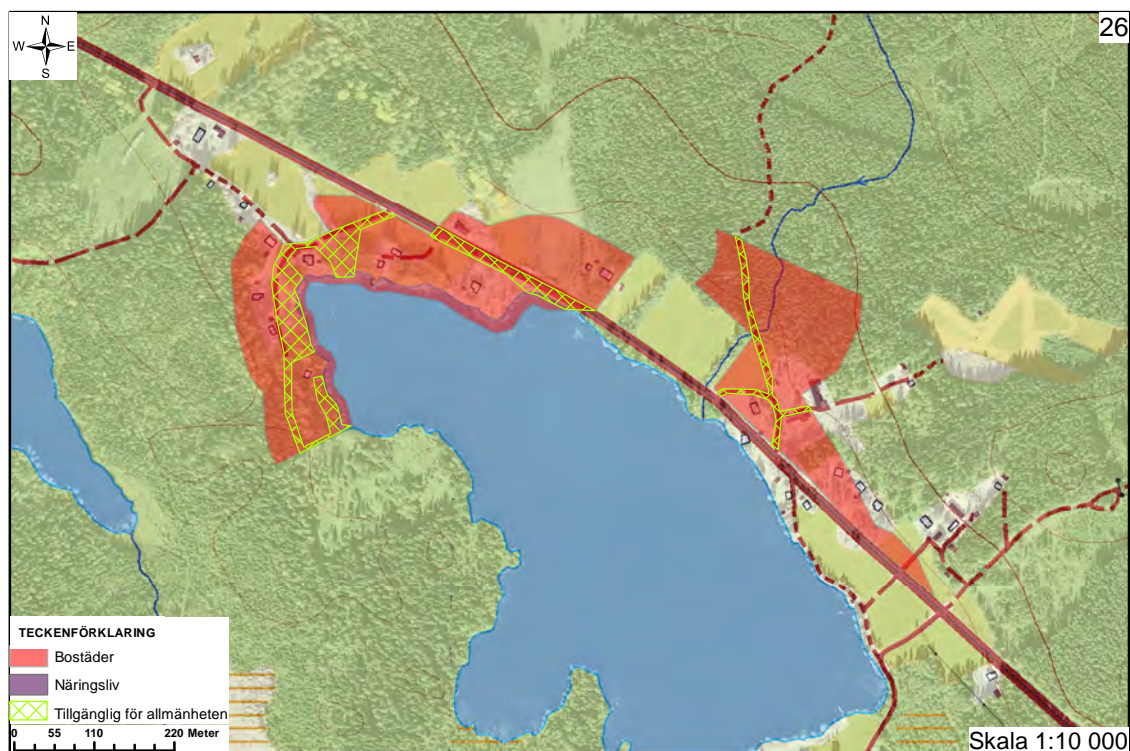

Klarängarna

LIS-området Sandvika, ca 1 km sydöst om centrala Stjärnsund, ligger vid Gryckens södra strand. Bebyggelsen är delvis planlagd. Både permanent- och fritidsboende finns. I nordvästra kanten av bebyggelsen finns skog med björk, asp och inslag av gran, samt en stig som förbinder bebyggelsen med Stjärnsund. Området angränsar till Stjärnsunds områdesbestämmelser och riksintresset för kulturmiljövård.

Längs stranden finns enstaka bryggor samt björknäbbens badplats. En allmän väg skiljer denna del av LIS-området från stranden. Öster om vägen ligger folkets park med omtyckta danstillställningar. Skogen norr om Folkets park kan vara intressant för bostadsbebyggelse, med kvällssol, sjöutsikt och närhet till badplatsen. Platsen omfattas av en detaljplan från 1966 för fritidshusbebyggelse. Om detaljplanen upphör återinträder strandskyddet. Stranden längs vägen norrut (västra sidan) utgörs av blandskog och betesmark. Fornlämning i form av en torplämning finns här. Parallellt med vägen sträcker sig en kraftledning. Fornlämningar i form av boplatser och lösa föremål finns även i Sandvika i södra delen av LIS-området samt nära badplatsen.

Notering. Länsstyrelsen delar inte kommunens utpekande av LIS-området Stjärnsund. Vid risk för påtaglig skada på riksintressena kan Länsstyrelsen komma att ingripa enligt PBL 11 kap 10-12 §§, det vill säga överpröva och upphäva detaljplaner och områdesbestämmelser inom områdena samt utfärda förordnanden om att även beslut om lov och förhandsbesked inom områdena ska genomgå prövning.

26. Spjuten

Möjlighet att uppföra byggnader för fritids- och permanentboende

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Fri passage ska lämnas närmast stranden och in i skogen. = grönmarkerat område. Läget för de sistnämnda behöver inte vara exakt så som i kartan.
- Gräns mellan privat tomtplats och allemansrättslig mark bör markeras med staket eller häck (sydvästra Spjuten).

Områdesbeskrivning

Vid sjön Spjuten, ca 4 km sydöst om Stjärnsund, ligger Norra Spjutbo med bebyggelse av både permanenta bostadshus och fritidshus och enstaka lantbruk. Små åkrar och vida skogsområden omger platsen. Obebyggda tomter finns. Vegetationen utgörs till stor del av blandskog med gran, björk, asp och tall. Vid stranden finns enstaka bryggor. Inga kända fornlämningar finns inom området.

27. Norra Finnhyttan

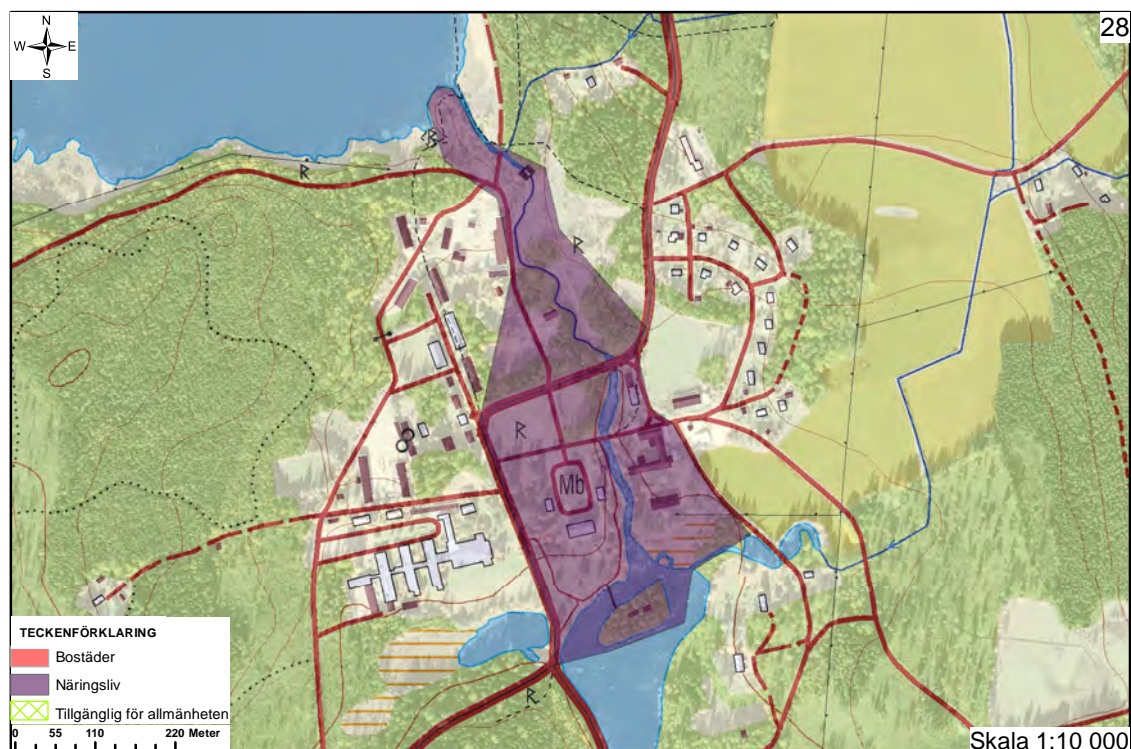
Möjlighet att uppföra byggnader för permanentboende.

Rekommendationer

- Stor hänsyn ska tas till riksintresset för värdefulla material.
- Ny bebyggelse prövas genom bygglov. Stor hänsyn ska tas till gruvsamhällets kulturmiljövärde.
- Åkerholmen omfattas av biotopskydd. Särskild dispensprövning kan krävas hos länsstyrelsen.
- Tillstånd krävs för ingrepp i fornlämning.
- Arkeologisk utredning kan krävas. Samråd ska ske med Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.
- Anordningar för vatten och avlopp ska anslutas till kommunalt VA.
- Fri passage ska lämnas närmast stranden = grönmarkerat område.
- Gräns mellan privat tomtplats och allemansrättslig bör markeras med staket eller häck.

Områdesbeskrivning

Hela Garpenberg med omnejd ligger inom riksintresse för värdefulla ämnen och material. I tätorten finns skola. Finnhytte-Dammsjön ligger öster om gruvsamhället Garpenberg där gruvdrift pågått i flera 100 år. På nordöstra sidan ligger gruvans kärnområde. Sjön har påverkats av gruvdriften och vattnet uppnår inte god kemisk status. LIS-området ligger på sjöns sydvästra strand ca 600 m från centrala Garpenberg. LIS-området utgörs till stor del av hagmark med enstaka björkar. Utanför områdets östra del sträcker sig en kraftledning. I södra delen av LIS-området finns en fornlämning i form av ett äldre hyttområde. Fornlämningen kan sträcka sig längre norrut än vad som nu är känt. Riksintresse för värdefulla material omfattar området.

28. Garpenbergs Herrgård

Möjlighet att utveckla besöksmålet med diverse anläggningar som t ex promenadstråk, betesmark, engelsk trädgård med växthus, kägelbana, ankhus, bastupaviljong, minigolf, dölja soptunnor o dy.

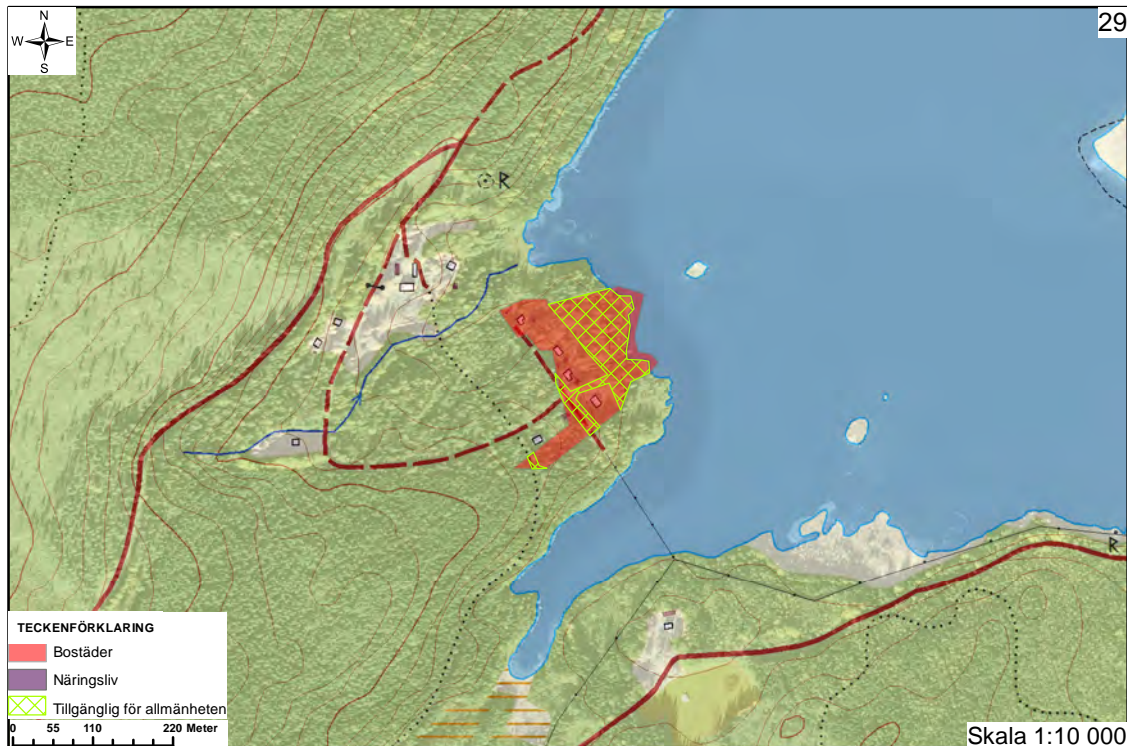
Rekommendationer

- Anläggningar/ny bebyggelse prövas genom lov. Dialog krävs med länsstyrelsen för att bäst ta hänsyn till natur- och kulturvärden.
- Dispensskäl 1, redan i anspråkstaget område, bör vara tillämplig för hävdad parkmark mellan herrgården och vägnätet runt denna. Denna mark kan alltså betraktas som privat hemfridszon. Även dispensskäl 4, utökning av befintlig verksamhet, kan vara tillämplig.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Hänsyn ska tas till riksintresse för kulturmiljövården och herrgårdens ställning som byggnadsminne, (dialog med Länsstyrelsen krävs).
- Arkeologisk utredning kan krävas. Samråd ska ske med Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.

Områdesbeskrivning

4 km söder om Garpenbergs tätort ligger garpenbergs herrgård, uppförd 1801 som bostad åt von Stockenström, på en plats som under Vasas tid tjänat som kungsgård. Numera drivs hotell och konferensanläggning på platsen. Omgivande odlingslandskap har pekats ut som bevarandevärd. Tidigare betesmarker finns i stor utsträckning öster om LIS-området. Hela slottsområdet och sträckan upp mot Garpenberg finns annars utpekade som riksintresse för värdefulla material, men även för kulturmiljövården rörande bergslagsmiljö med ursprung i äldre medeltiden. Fornlämningar omfattar gårdstomt, hyttområde, färdväg och valvbro. Själva herrgården och dess flyglar utgör byggnadsminne. Ett vattendrag förbinder Gruvsjön med herrgårdsdammen. För parkområdet finns noteringar om pil, poppel och dofttaggvamp i artdatabanken. Ett skyddsområde för vattentäkt gränsar österut.

Notering Länsstyrelsen delar inte kommunens utpekande av LIS-området Garpenbergs herrgård. Vid risk för påtaglig skada på riksintressena kan Länsstyrelsen komma att ingripa enligt PBL 11 kap 10-12 §§, det vill säga överpröva och upphäva detaljplaner och områdesbestämmelser inom området samt utfärda förordnanden om att även beslut om lov och förhandsbesked inom området ska genomgå prövning.

29. Vaktarbo

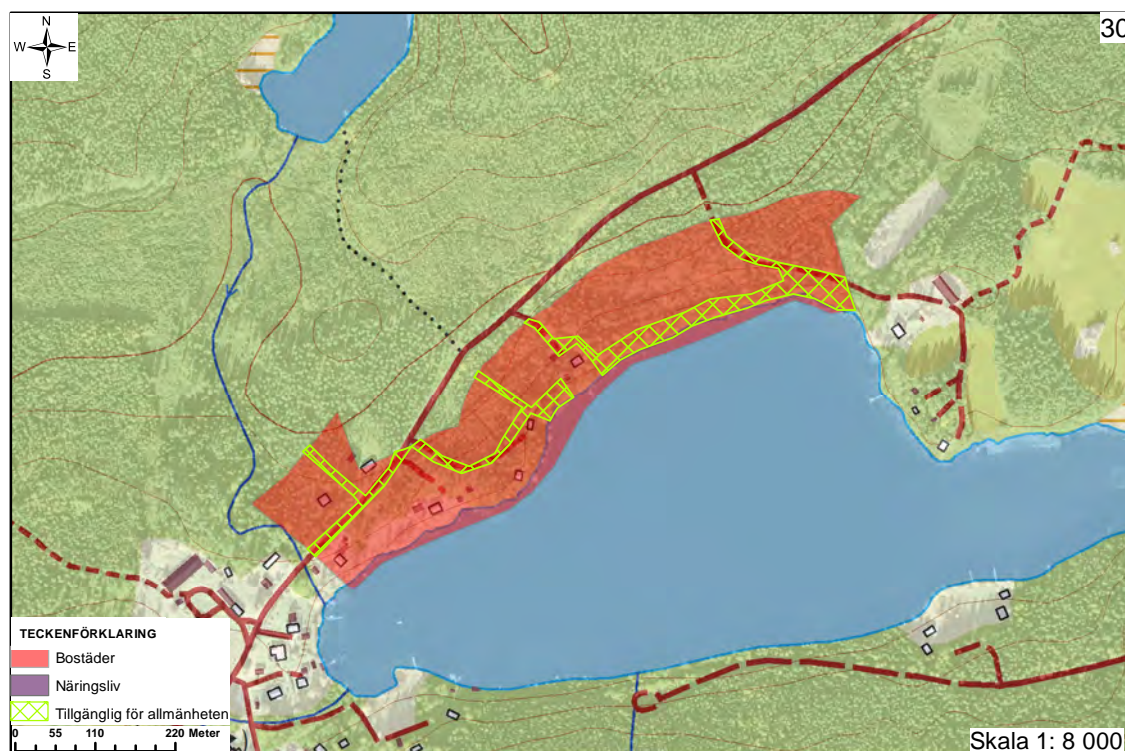
Möjlighet att uppföra byggnader för fritids- och permanentboende om inte gruvnäringen prioriteras.

Rekommendationer

- Stor hänsyn ska tas till riksintresset för värdefulla material. Utred hur gruvdrift kan komma att påverka området.
- Området är planlagt med 24 tomter, 10 är bebyggda. Ny bebyggelse prövas genom bygglov.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Hänsyn ska tas till kulturvärden, (dialog med Länsstyrelsen krävs).
- Riksintressen för kulturmiljö ska tas hänsyn till.
- Fri passage ska lämnas närmast stranden och som passage dit = grönmarkerat område.
- Bryggor och båtplatser bör samordnas.

Områdesbeskrivning

Längs östra sidan av Gruvsjön, ca 3 km söder om Garpenberg, ligger Vaktarbo.. Såväl permanent boende som fritidshus finns. En stor del, i läget längst ifrån stranden, berörs av fornlämningar – gårdstomter, husgrunder och fossil åker. Vegetationen i området utgörs av skog i östlig sluttning. Notering om en sällsynt insekt finns i artdatabanken. Området berörs av undersökningstillstånd för mineralutvinning och riksintresse för värdefulla material. Oregistrerade fornlämningar kan finnas.

30. Vikhyttan

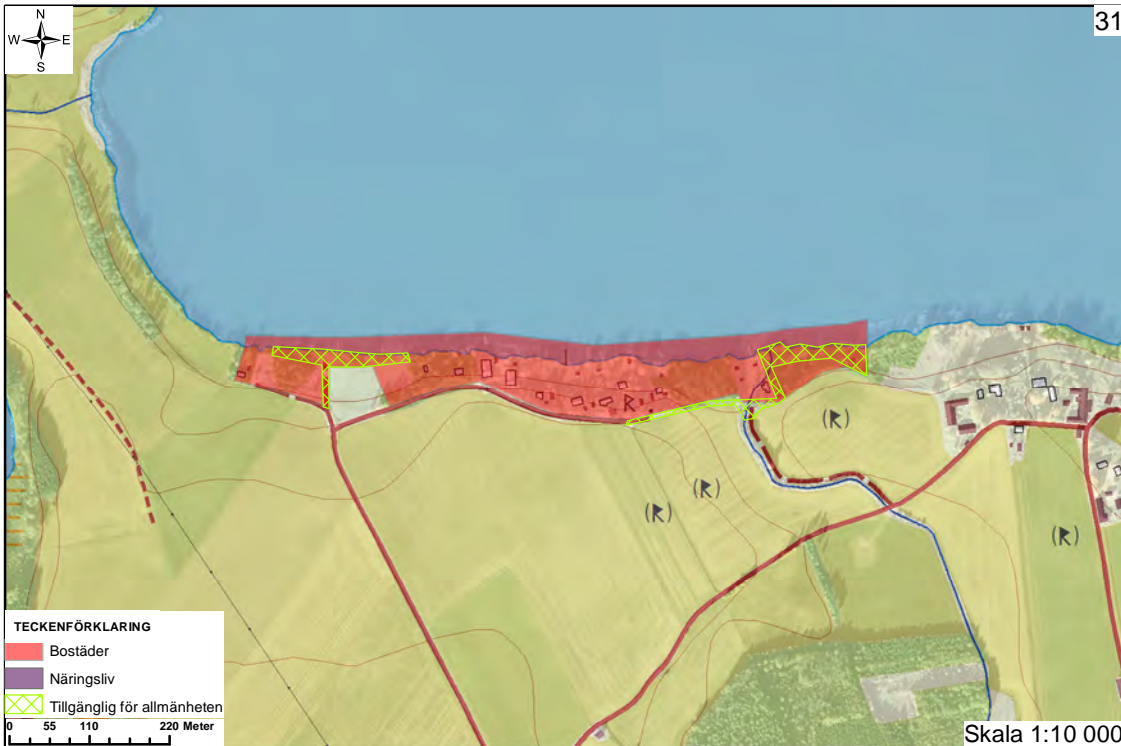
Möjlighet att uppföra byggnader för fritids- och permanentboende.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov och ska ske i anslutning till befintlig bebyggelse.
- Anordningar för vatten och avlopp bör lösas lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Fri passage ska lämnas närmast stranden och ner dit = grönmarkerat område.
- Bryggor och båtplatser bör samordnas till ett fåtal platser.
- Tillkommande bebyggelses påverkan på bäver i området bör utredas. För att få riva en bäverhydda krävs tillstånd från länsstyrelsen.

Områdesbeskrivning

Vikhyttan, ca 8 km från Garpenberg och 11 km från Hedemora, är belägen vid Vikhyttssjön. Bebyggelsen utgörs av både permanent- och fritidsbostäder. En allmän badplats finns i västra delen av Vikhyttssjön. LIS-området är beläget på sjöns norra strand. Marken är svagt kuperad och vegetationen består av blandskog av gran och björk med inslag av tallskog. Längs med stranden finns enstaka bryggor i anslutning till befintlig bebyggelse. I området finns en boplat för bäver och fornlämningar vid befintlig bebyggelse bestående av ett äldre hyttområde.

31. Södra Viggen

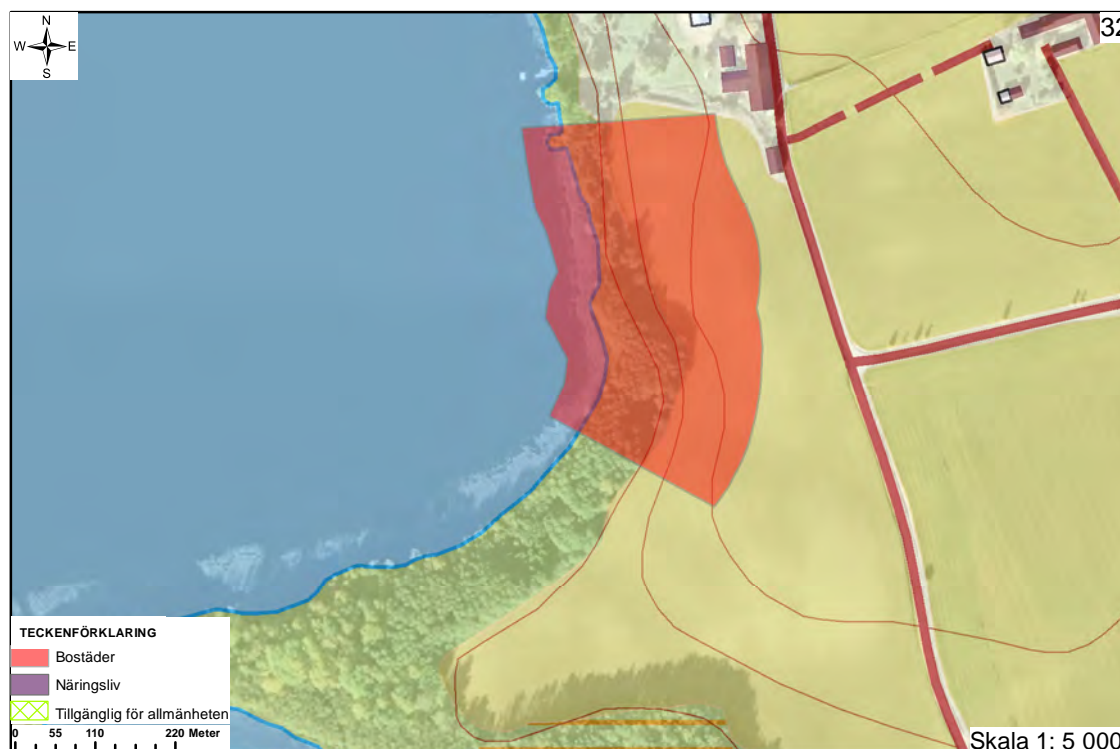
Möjlighet att uppföra byggnader för permanentboende samt utveckla verksamhet vid allmänningen.

Rekommendationer

- Vattendraget omfattas av biotopskydd. Särskild dispensprövning kan krävas hos länsstyrelsen.
- Ny bebyggelse prövas genom bygglov och ska ske i anslutning till befintlig bebyggelse.
- Anordningar för vatten och avlopp ansluts till kommunens nät, hög skyddsnivå krävs.
- Tillstånd krävs för ingrepp i fornlämning.
- Riksintressen för kulturmiljö ska tas hänsyn till.
- Jordbruksmark - sammanhängande jordbruksmark ska prioriteras
- Fri passage ska lämnas närmast stranden, som passage dit samt som möjlighet att knyta ihop gångstråk längs åkern = grönmarkerat område.
- Gräns mellan privat tomtplats och allemansrättslig smal passage markeras med staket eller häck.
- Bryggor och båtplatser bör samordnas till ett fåtal platser.

Områdesbeskrivning

Södra Viggen ligger ca 5 km från Hedemora. Söderstranden är bebyggd med permanent- och fritidsbostäder. Några enstaka gräs- eller trädbevuxna ytor är möjliga att exploatera med tillkommande bebyggelse. Trakten är rik på fornlämningar. I östra delen av LIS-området finns en lämning i form av en hög. Området ingår i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet.

32. Mälby

Möjlighet att uppföra ett fåtal permanentbostäder och fritidshus.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse kan komma att planläggas, prövas genom bygglov och ska ske i anslutning till befintlig bebyggelse.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, hög skyddsnivå krävs för vattenskyddszon.
- Jordbruksmark - sammanhängande jordbruksmark ska eftersträvas.
- Fri passage ska lämnas närmast stranden.
- Ett ökat inflyttningsintresse kan komma stärka behovet av gång- och cykelvägar runt sjöarna samt vidare mot Västerby och Hedemora.
- Arkologiks utredning kan krävas.

Områdesbeskrivning

Mälby, ca 4 km från Västerby och 7 km nordväst om Hedemora, är en by belägen i jordbrukslandskapet vid norra Viggensjön. Runt sjöarna finns förutom jordbruksmark, flera klungbyar och gårdar. Längs vattnet ligger huvudsakligen fritidshus. En sentida villagata under uppförande finns även en bit söderut vid Södra Viggen. I Västerby finns service i form av skola. I områdets närhet finns riksväg 69 mellan Hedemora och Falun. Vägens passage är kurvig och varierar i höjd, varför en mer trafiksäker anslutning inte kan tillskapas. Trafikmängden bör inte öka nämnvärt. LIS-området är beläget på åkermark direkt söder om byn Mälby, ett jordbrukscentra samt samfällid markområde vid stranden. Närmast sjön sluttar marken brant och i slänten växer lövträd, främst al. Närområdet är rikt på fornlämningar, en bytomt finns angränsande i nordost. Ytterligare okända lämningar kan finnas.

33. Viggensnäs

Möjlighet att uppföra fritidshus för uthyrning. Utvecklingen kan även omfatta bryggor och bodar som gynnar friluftslivet. I anslutning till norra Viggan finns ett bra läge för en mindre camping.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov och ska ske i anslutning till befintlig bebyggelse. Camping med husvagnsuppställning och/eller servicebyggnader ska föregås av detaljplanering. Campingstugor får ej uppföras längs nordöstra stranden.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, hög skyddsnivå krävs. Om flertalet bostäder upprättas kan möjligheter att bygga ut kommunalt vatten och avlopp undersökas.
- Fri passage ska lämnas närmast stranden och hela nordöstra stranden.
- Hänsyn till riksintressen för kulturmiljö. Arkeologisk utredning kan krävas. Samråd ska ske med Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.
- Höga naturvärden i form av betesmark ska tas hänsyn till.
- Spänger vid näsen kan skapa förbindelse till bebyggelse och vägnät på östra sidan av sjöarna.

Områdesbeskrivning

Viggensnäs, ca 7 km från Hedemora och 2 km norr om Västerby, ligger på ett kuperat näs sydväst om norra Viggensjön. Landskapet runt sjöarna utgörs av jordbruksmark med äldre klungbyar, gårdar och utspridd fritidshusbebyggelse. I norra delen av LIS-området finns enstaka äldre sommarstugor och bryggor i strandkanten, samt några platser för kompletterande bebyggelse på höjden en bit från vattnet. Längs med strandkanten finns en mindre väg. Sydväst om LIS-området finns en unik fornlämningsmiljö med bl.a. gravfält som omfattas av riksintresse för kulturmiljövård. LIS-området ligger mot norra Viggan, samt i sluttningen mot en långsmal vik. Ytterligare fornfynd kan finnas i området. Vegetationen i sluttningen utgörs av björk, gran, al och en. Hela nordöstra udden utgör betad skog och strandäng som av Skogsstyrelsen utpekats med höga värden. En naturlig sandstrand finns mot norra Viggan. Marken närmast strandlinjen och längst ut på udden är låglänt och riskerar att vid högvatten översvämmas. Området omfattas av nationell bevarandeplan för odlingslandskapet samt naturvårdsprogram.

34-35. Viggens allmänningar

Möjlighet att utveckla verksamhet vid allmänningen så som t ex bybastu, badtunna, kanotbod, redskapsbod.

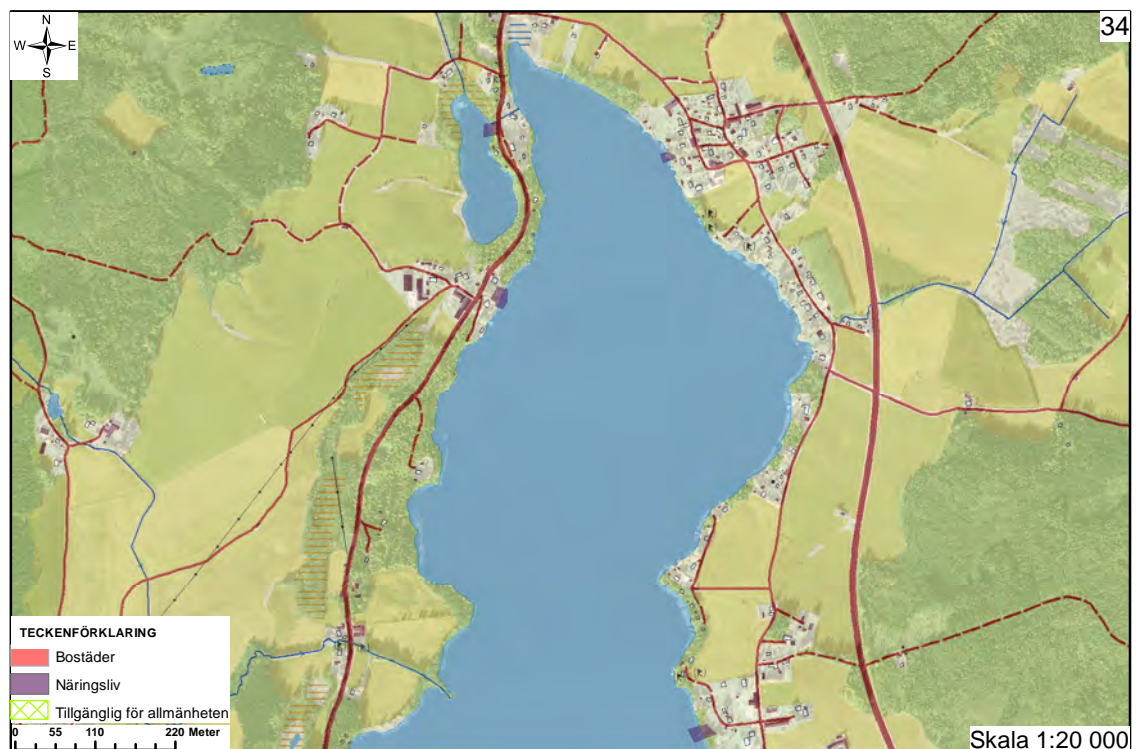
Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov.
- Fri passage ska finnas inom hela områdena (bortsett låsta byggnader).

Områdesbeskrivning

Runt norra och södra Viggen finns ett flertal allmänningar som sedan länge nyttjas som bad och båtplatser för lokalbefolkningen. De är även fria att nyttja för allmänheten. Önskemål har framförts om att kunna utveckla platserna för såväl lokalbefolkning som besökare utifrån, men det är inte självklart att t ex en kanotbod eller badtunna kan tillkomma utan LIS-område. Flera åtgärder kan med rätt placering, skala och utformning ofta vara förenliga med strandskyddets syfte samtidigt som det kan skapa utrymme för aktiviteter, träffar och stödjande turismnäringen. Inga kända fornlämningar eller speciella naturvärden är kända på någon av platserna. Södra Viggen är berörs av ett område utpekat som bevarandevärd odlingslandskap.

Notering: I den nordöstra delen i området 34-35 av Viggens fyra allmänningar finns ett mindre LIS-område med hotade kransalger - mattsikle. Ingen påverkan av arten får ske. För att säkerställa skyddet krävs en detaljerad inventering som visar att arten inte påverkas av tänkt exploatering. Om en detaljerad inventering saknas kan länsstyrelsen komma att pröva strandskyddsdispenser enligt MB 19 kap 3b §.

Norra Viggens fyra allmänningar.

Södra Viggens östra strand.

36. Vikmanshyttesjön

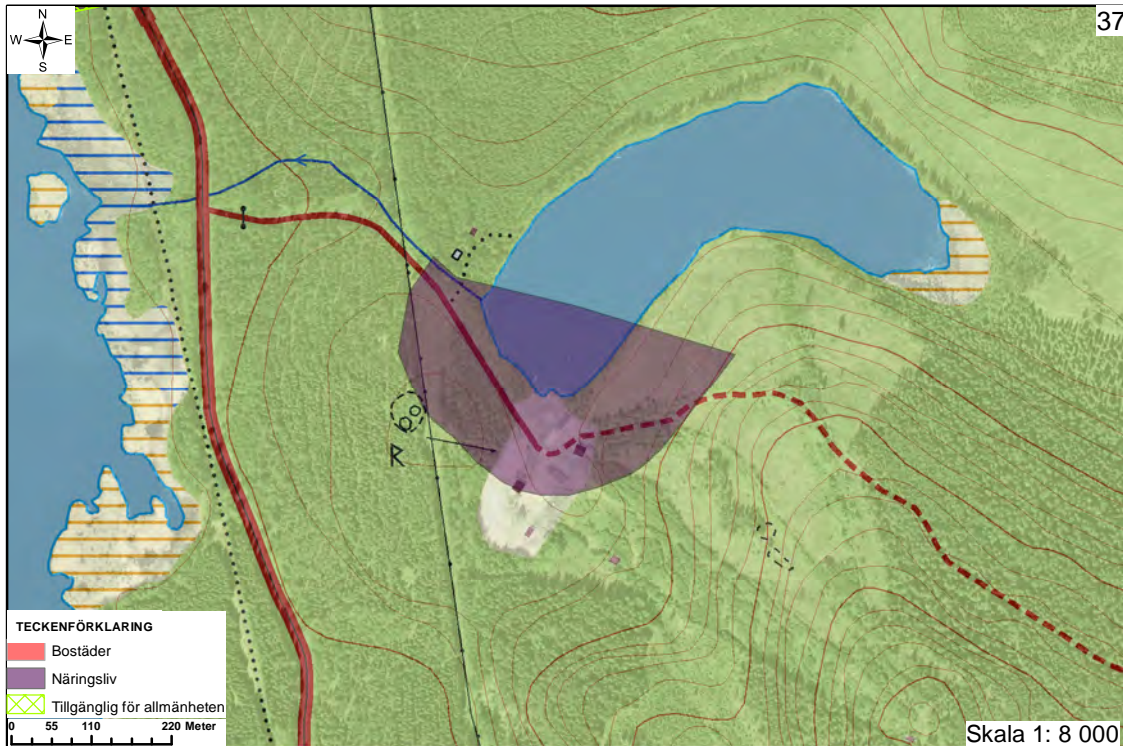
Möjlighet att utföra åtgärder som gynnar föreningsverksamhet, friluftaktiviteter och turism. Utvecklingen kan även omfatta åtgärder för bad, båtliv och kanot. Tillkommande åtgärder bör stärka underlaget för service eller bidra till en attraktiv boendemiljö i Vikmanshyttan.

Rekommendationer

- Stugor, servicehus och ställplatser ska i första hand placeras på gamla idrottsområdet utanför strandskyddat område.
- Ny bebyggelse kan komma att planläggas och prövas genom bygglov .
- Möjlighet att bygga ut kommunalt vatten och avlopp ska undersökas. Anordningar för vatten och avlopp löses i annat fall lokalt, hög skyddsnivå krävs för badplats.
- Riksintressen för kulturmiljö efter vägen mot smedjebacken ssa tas hänsyn till.
- Fri passage ska lämnas närmast stranden och som passage dit = grönmarkerat område.

Områdesbeskrivning

Vikmanshyttesjön ligger väster om bruksorten Vikmanshyttan. Vid sjöns södra strand växer gungfly. En badplats som används av ortsinvånarna finns vid norra delen av sjön. I orten finns service som skola, lanthandel och restaurang. LIS-området är beläget vid den gamla idrottsplatsen ca 1 km söder om centrum. Norr om fotbollsplan finns åkermark. Det strandskyddade området består av granskog med inslag av lövvegetation, främst björk. Vegetationen avskärmar den visuella kontakten mellan idrottsplatsen och vattnet. Överlag är hela området plant och relativt låglänt. Platsen ägs privat och har nyttjats av hundklubben och som rastplats vid skoterutflykter.

37. Kartjärnen

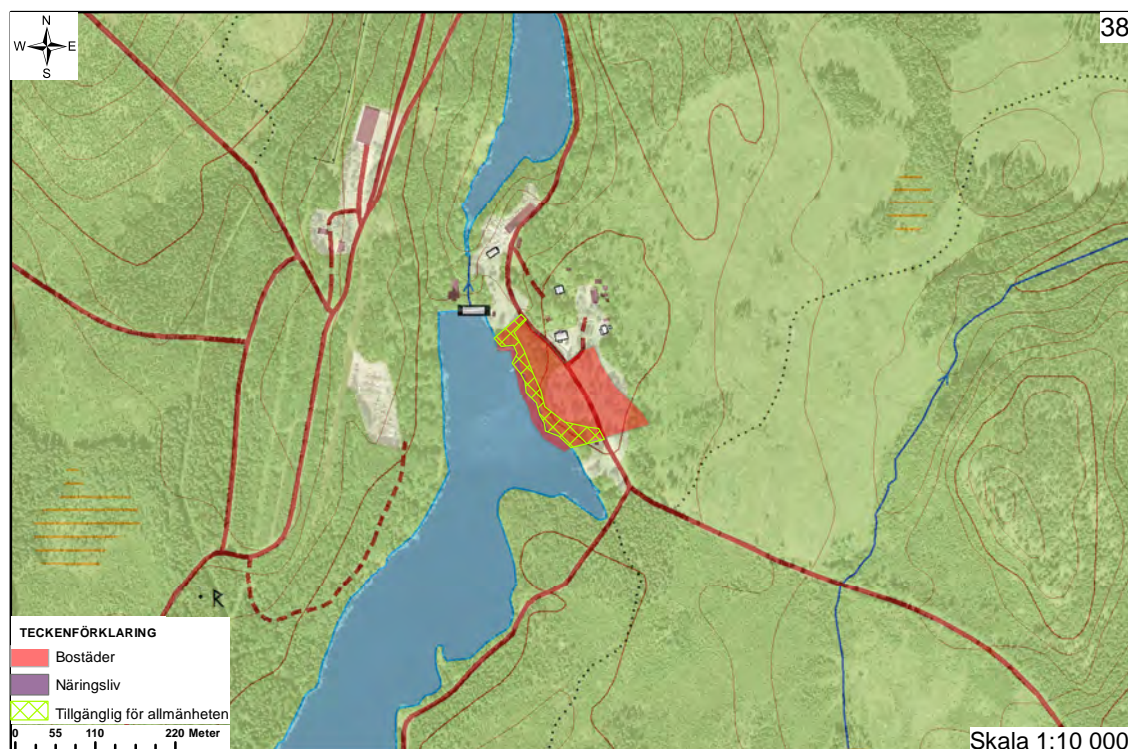
Möjlighet att utföra åtgärder som gynnar föreningsverksamhet och friluftaktiviteter. Utvecklingen kan omfatta byggnader för föreningsverksamhet, aktivitetsytor, parkeringsplatser, badplats, etc. Ett utvecklat utbud av fritidsaktiviteter kan bidra till en attraktivare boendemiljö i Vikmanshyttan.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Fornlämningen i form av gruvhål ska tas hänsyn till.
- Fri passage gäller i hela området.

Områdesbeskrivning

Kartjärnen, ca 2 km söder om Vikmanshyttan, är en mindre sjö belägen nedanför en nedlagd slalombacke. LIS-området utgörs till stor del av ruderatmark med öppna grusytor och gamla husgrunder. Enstaka byggnader finns kvar. Intill Kartjärnen finns rester av en förfallen badplats. Söder om LIS-området har Vikmanshytte Bygdens Hästsällskap uppfört en ridbana. I områdets ytterkanter finns fornlämningar i form av gruvhål. Vissa av gruvhålerna kan vara igenfyllda sedan anläggandet av slalombacken. Ytterligare lämningar kan finnas.

38. Skråköping

Möjlighet att uppföra byggnader för permanentboende. Utvecklingen stärker underlaget för kollektivtrafik till och från Turbo.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse kan komma att planläggas och prövas genom bygglov.
- Möjlighet att bygga ut kommunalt vatten och avlopp ska undersökas. Anordningar för vatten och avlopp löses i annat fall lokalt, hög skyddsnivå krävs för hänsyn till badplats.
- Fri passage ska lämnas närmast stranden = grönmarkerat område.
- Gräns mellan privat tomtplats och allemansrättslig bör markeras med staket eller häck.
- Brygga förläggs vid den allmänna badplatsen.

Områdesbeskrivning

Skråköping, ca 8 km sydväst om Hedemora, ligger vid Turbodammen omkring 500 meter söder om Turbo. I Turbo har det tidigare funnits järnbruk, sågverk och sulfitfabrik som tillverkade pappersmassa. Därifrån finns idag bussförbindelse till och från Hedemora, planer finns på att förändra denna förbindelse. Turbo har även en festplats där det ibland förekommer evenemang. Söder om Skråköping finns en badplats med badbrygga. I Skråköping finns enstaka permanenta bostadshus. Tidigare har det i området funnits fler byggnader men dessa är idag rivna och här växer nu hallonsnår, brännässlor, ormbunkar och lövsly. Vegetationen utgörs av blandskog med gran, tall, al och rönn. Området berörs av undersökningstillstånd för täkt och mineral.

39. Stora Norn

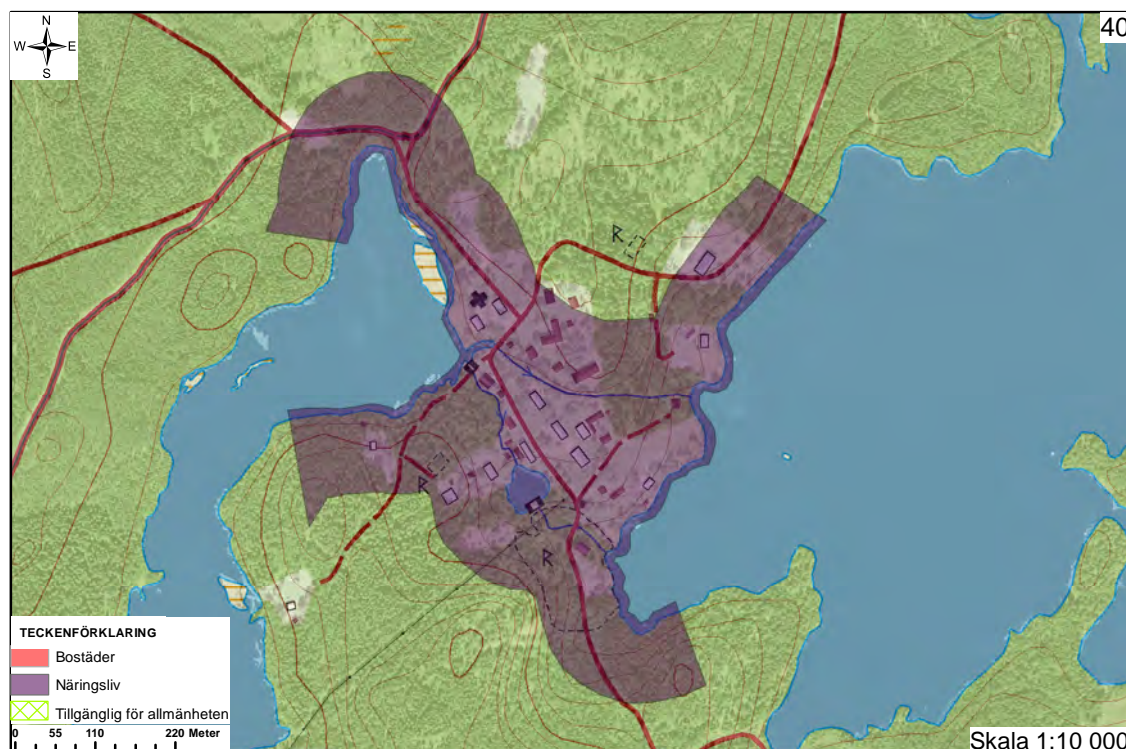
Möjlighet att uppföra byggnader för fritidsboende. Ny bebyggelse bör i första hand placeras ovanför grusvägen som sträcker sig genom området. Utvecklingen kan behöva regleras i detaljplan eller med områdesbestämmelser. Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse kan komma att planläggas, prövas genom bygglov och ska ske i anslutning till befintlig bebyggelse.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Fri passage ska lämnas närmast stranden och som passage dit = grönmarkerat område.
- Gräns mellan privat tomtplats och allemansrättslig bör markeras med staket eller häck.
- Bryggor och båtplatser bör samförläggas till ett fåtal platser.
- Vägens sträckning får ej rätas. Parkeringar och infarter bör vid behov samordnas för god sikt och trafiksäkerhet.

Områdesbeskrivning

Sjön Stora Norn, ca 13 km söder om Vikmanshyttan, är av intresse för vildmarksbetonat friluftsliv, inte minst för båtliv och fiske. Landskapet med skogsmark, myrar och sjöns alla vikar utgör en betydelsefull miljö för djur- och växtlivet. Runt sjön finns flertalet fritidshus utspridda intill strandkanten. Till flera av fritidshusen tar sig de boende med båt eller genom att promenera på mindre stigar. inom utpekat LIS-område finns ett fåtal fritidshus lägs med grusvägen. Vägen utgör s k kulturväg, vars sträckning ej får ändras. Skogsmarken av tall och björk är småkuperad. Ca 2,5 kilometer öster om LIS-området ligger Norns bruk som är av riksintresse för kulturmiljövård.

40. Norns bruk

Möjlighet att utföra åtgärder som gynnar friluftsliv och turism. Utvecklingen kan omfatta kanotbod, brygga, grillplats, etc, men inte camping eller nya stugor för uthyrning. Det kan även gälla återuppförande av byggnad som brunnit. Åtgärderna ska bidra till bruksmiljöns bevarande och utveckling som besöksmål.

Rekommendationer

- Nya byggnader får varken uppföras inom bebyggelsemiljön eller i vägnätets närhet. Områdesbestämmelserna måste revideras för att på lämpliga platser möjliggöra tillkommande bebyggelse. I första hand ska befintliga byggnader försöka nyttjas för olika behov.
- Utökad lovplikt gäller även för små förändringar som kan påverka riksintresset för kulturmiljön.
- Stor hänsyn ska tas till bruksmiljön, naturvärden, fornlämningar och områdesbestämmelser. Då området utgör byggnadsminne krävs även länsstyrelsens tillstånd för olika förändringar.
- Riskområden för översvämning ska av exploatören föregås av en utredning för att säkerställa att tillkommande byggnaders placering minimerar översvämningsrisken.
- Fri passage eftersträvas så långs möjligt längs vattendrag och sjöstränder.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt. Gemensam ledning finns för vattenförsörjning.

Områdesbeskrivning

Norns bruk, ca 11 km söder om Vikmanshyttan, utgör en välbevarad bruksmiljö från 1600- och 1700-talet. I området finns ca 10 permanentboende och ett antal fritidsboende. Bruksmiljön är ett populärt utflyktsmål. Under sommaren finns café och second handbutik. Kapellet är populärt för vigslar. Genom bruket går en äldre väg. Vägen och bruket ligger inom riksintresse för kulturmiljövård. Bruket utgör byggnadsminne och omfattas sedan 1992 av områdesbestämmelser. Nya byggnader får varken uppföras inom bebyggelsemiljön eller i vägnätets närhet. LIS-området har flera fornlämningar och är belägen mellan sjöarna Stora Norn och Stora Sundsjön. Vegetationen utgörs till stor del av hagmark och skogsbete med lövträd som björk, al och pil. Terrängen är småkuperad och i bruksområdet finns bäckar och dammar. Två vattendrag genomkorsar bruket varför all bebyggelse omfattas av strandskydd. Problem har förekommit vid höga vattenflöden. Söder om bruksmiljön finns nyckelbiotopområde och i norra delen finns område med andra naturvärden. Ett naturvårdsavtal berör norra delen av Norn. Stranden mot Stora Sundsjön är lättillgänglig för allmänheten.

41. Brunnsjön

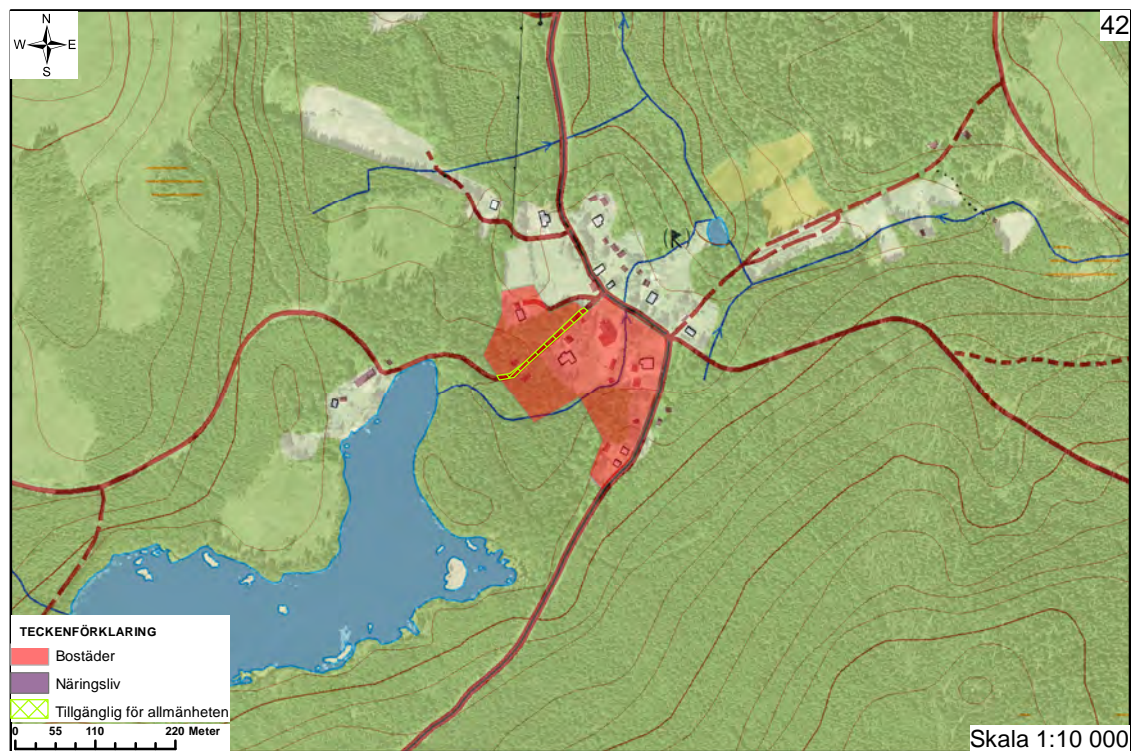
Möjlighet att anlägga camping och utveckla allmänhetens rekreativsmöjligheter i det södra delområdet - t ex genom badplats, brygga, grillplats, fotbollsplan för spontanidrott, lekrområde, stigar och spänger. I det norra området - möjlighet till utveckla boende i nordligaste delen samt mellan utpekade område och järnväg, med 1-2 gemensamma bryggplatser inom LIS-området.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom detaljplan.
- Campingstugor och större servicebyggnader bör huvudsakligen placeras utanför strandområdet.
- Anordningar för vatten och avlopp ansluts till kommunalt VA-nät.
- Fri passage gäller i nära på hela området.

Områdesbeskrivning

I bra läge nära centrum, sjö och järnvägsstation i centralorten Hedemora finns en del lågutnyttjade ytor. Området är delvis detaljplanelagd och rymmer strandpromenad, upplag från företag, bostäder, en idrottsplats med kolsubbsbana och fotbollsplan. Servicebyggnader för idrotten och en tidigare camping finns, liksom anslutningssladdar för el åt gästande husbilar och husvagnar. Röjning av trädbevuxet stranpart har skett under senare år, liksom utfyllnad av mark vid strandpromenad i parti som ofta bli vattensjukt under vårflödet. Brunnsjön är grund och har länge brottats med övergödning. Efter en rad åtgärder blir vattenkvaliteten långsamt bättre. Noteringar finns om förekomst av flat dammussla och ävjebrodd- två nära hotade arter. Nordväst om det utpekade LIS-området möter ängs/hagmark.

42. Nyhyttan

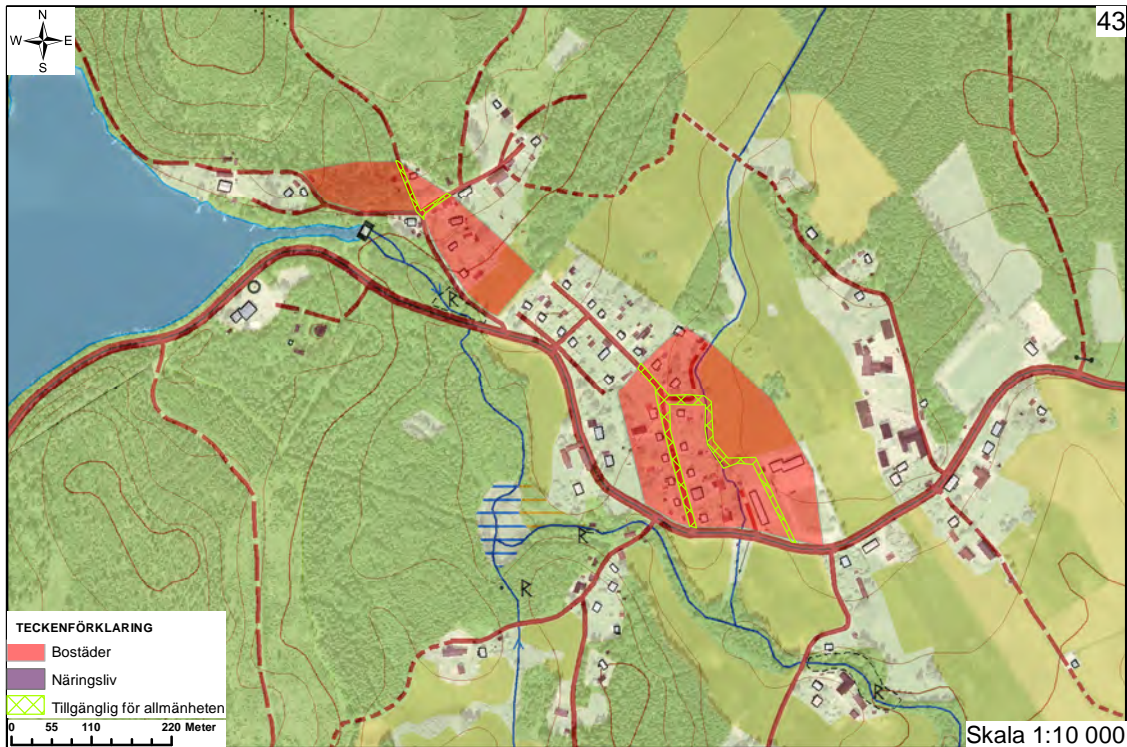
Möjlighet att uppföra byggnader för permanent- eller fritidsboende samt näringsverksamhet.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov och ska ske i anslutning till befintlig bebyggelse.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Arkeologisk utredning kan krävas. Samråd ska ske med Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.
- Vägens sträckning (Norn-Vikmanshyttan) får ej rätas. Parkeringar och infarter bör vid behov samordnas för god sikt och trafiksäkerhet.

Områdesbeskrivning

Nyhyttan ligger i skogen 4 km söder om Vikmanshyttan. Flertalet fornlämningar i form av gamla bytomter finns på platsen, en såg, samt permanentbostäder och fritidshus. I närheten finns skjutbanor. Vägen utgör en sk kulturväg och riksintresse, vars sträckning och utformning ska bestå. En större bäck – liten ström rinner rakt igenom bebyggelsen.

43. Ingvallsbenning

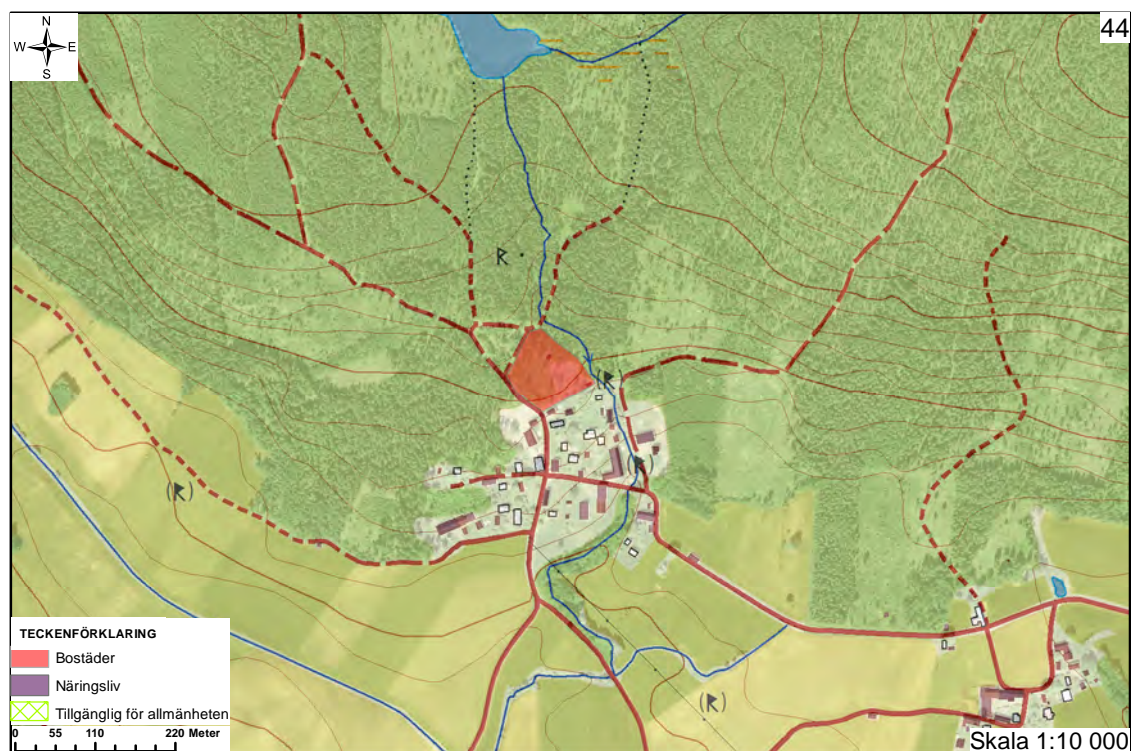
Möjlighet att uppföra byggnader för permanentboende, näringsverksamhet eller för föreningslivet. Ett antal möjliga lägen finns för förtätning, varav flera redan avstyckade tomter.

Rekommendationer

- Vattendrag och åkerholme omfattas av biotopskydd. Särskild dispensprövning kan krävas hos länsstyrelsen.
- Ny bebyggelse prövas genom bygglov, i större skala bör prövning ske genom detaljplanering.
- Anordningar för vatten och avlopp ska anslutas till kommunalt VA. Normal skyddsnivå krävs.
- Riksintressen för kulturmiljön ska tas hänsyn till.
- Arkeologisk utredning kan krävas. Samråd ska ske med Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.

Områdesbeskrivning

Mindre ort 7 km sydväst om Hedemora, med blandad bebyggelse, fornlämningar, bryggeri, hästgårdar, nedlagd centralt belägen skola och betesmark samt åkrar i centralt läge. Lustån samt små biflöden till denna gör att stora delar av byn är strandskyddad. Byn omfattas av riksintresse för kulturmiljövården avseende odlingsbygden vid Dalälven samt nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. En hyttlämning gränsar till LIS-området. Ytterligare lämningar kan finnas.

44. Königshyttan

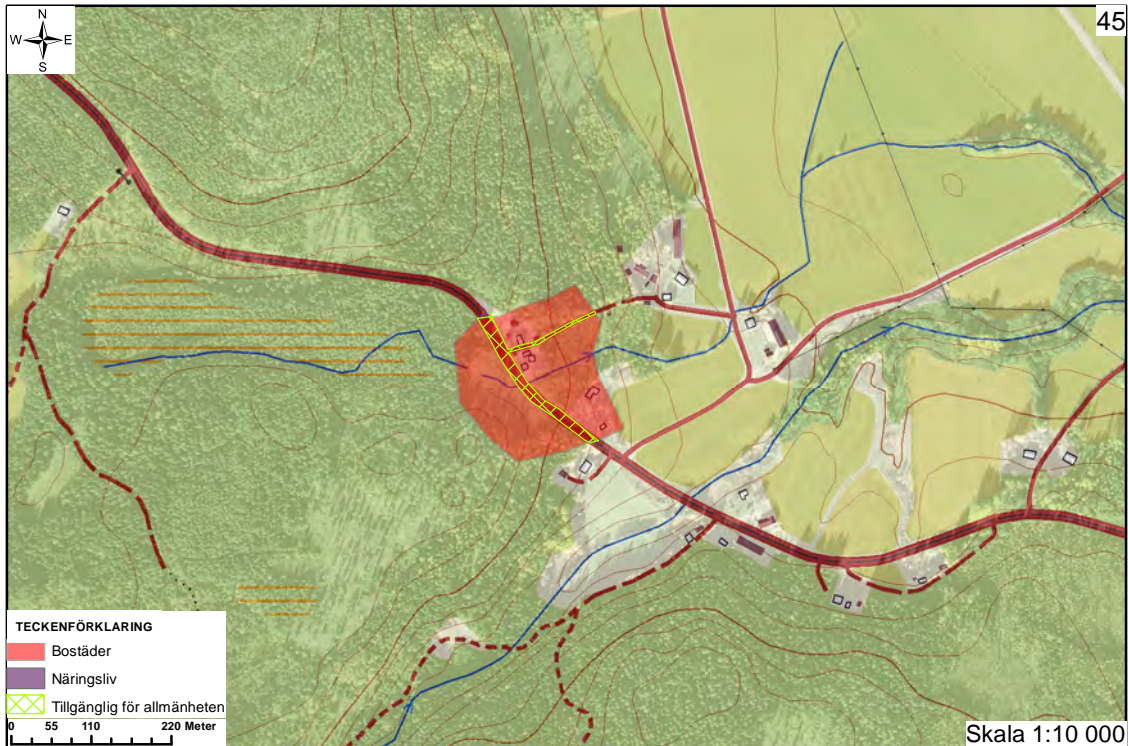
Möjlighet att uppföra byggnader för permanentboende.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov. och ska anpassas till befintlig bebyggelse.
- Tillkommande bebyggelse bör lokaliseras längst upp mot skogen för att inte påverka kulturmiljön.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Arkeologisk utredning kan krävas. Samråd ska ske med Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.

Områdesbeskrivning

Königshyttan är en äldre kulturby halvvägs mellan Säter och Hedemora, belägen i en dalgång med två andra hyttbyar. Byn är belägen i en söderslutning av skog som möter jordbrukslandskap. Områdesbestämmelser finns för att skydda bebyggelsekaraktären. Flera fornlämningar i form av bytomter och hyttlämning finns och ytterligare kan förekomma.

45. Ängsberg, vid Sjulsbo klint

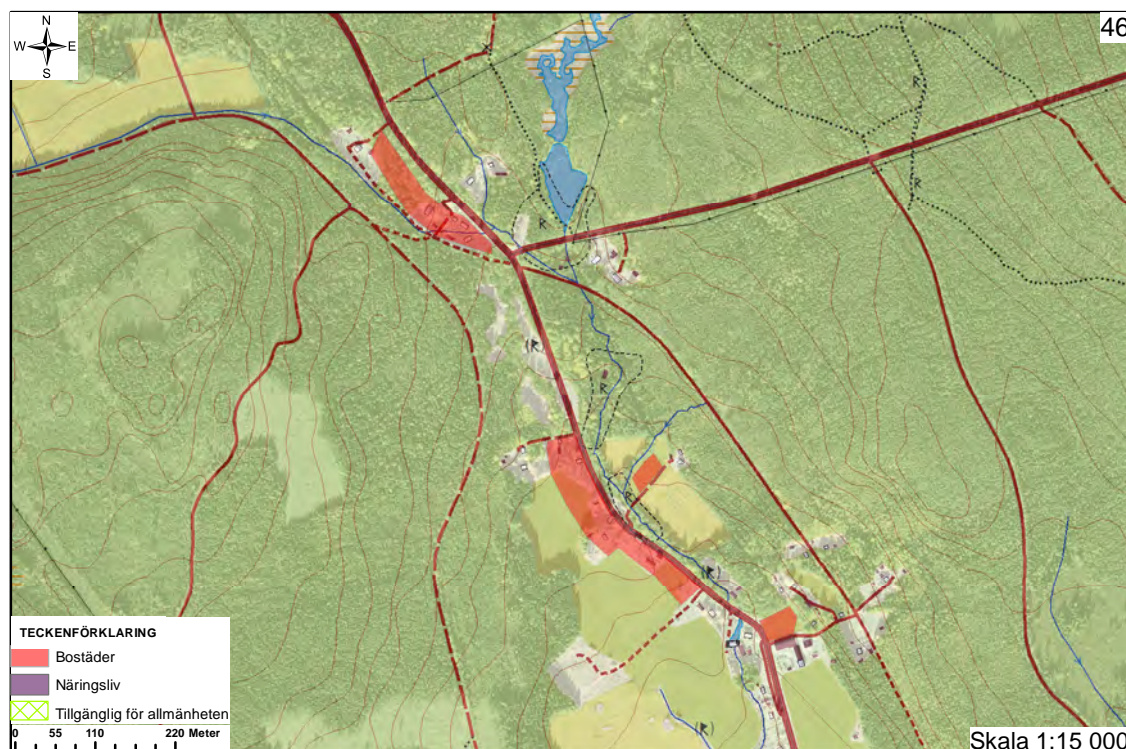
Möjlighet att uppföra byggnader för permanent- eller fritidsboende.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Riksintressen för naturmiljö ska tas hänsyn till.
- Radon – Högriskområden för radon ska av exploitören föregås av en utredning för att säkerställa att tillkommande byggnaders radonhalter minimeras.

Områdesbeskrivning

11 km söder om centrala Hedemora, ligger Ängsberg, längs vägen mot Avesta söder om älven. Bebyggelse finns gruppvis längs hela vägsträckan där skog och jordbrukslandskap möts. Utrymme för några tillkommande bostadshus finns. LIS-området angränsar till riksintresset för Dalälvens naturmiljö samt utpekad högriskområde för radon.

46. Brattfors och Persbo

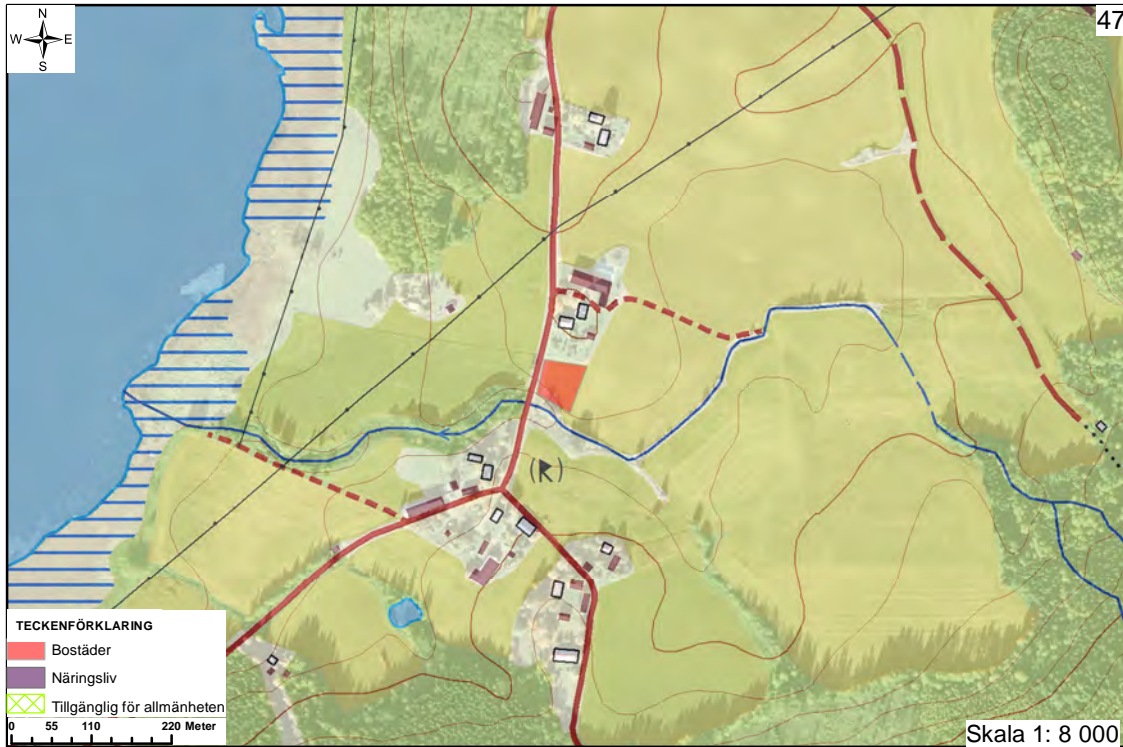
Möjlighet att uppföra kompletterande byggnader för fritids- och permanentboende.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Tillstånd krävs från länsstyrelsen för åtgärder i fornlämningsområdet.
- Riksstresset för kulturmiljövård ska tas hänsyn till.
- Tomtavgränsning och exploatering ska ske i dialog med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet för att ta hänsyn till fornlämningsområdet och riksstresset för kulturmiljövården.

Områdesbeskrivning

Brattfors och Persbo utgör två av många bebyggelsegrupper längs vägen mellan Fors (10 kilometer åt sydost) och Garpenberg (6 kilometer norrut). Lanthandel och förskolor finns i nämnda orter. Området är rikt på fornlämningar från bergsbruket och utgör del av riksstresset för äldre bergslagsmiljö. Ett par fornlämningar berör LIS-området. Landskapet utgörs av skogsbygd med ökat inslag av åkermark längs vägen söderut. Från Brattforsdammarna finns en liten å som följer vägen. Bebyggelsen ligger nära vägen och är i huvudsak äldre varav flera tidigare tjänade som stationshus och bruksarbetarbostäder. Det är en blandning av bondgårdar, större hus och sommarstugor. Persbo utgör sk sammanhållen bebyggelse. Brattfors omfattas av områdesbestämmelser med utökad lovplikt och krav på anpassning till kulturmiljön för tillkommande byggnader.

47. Trollbo

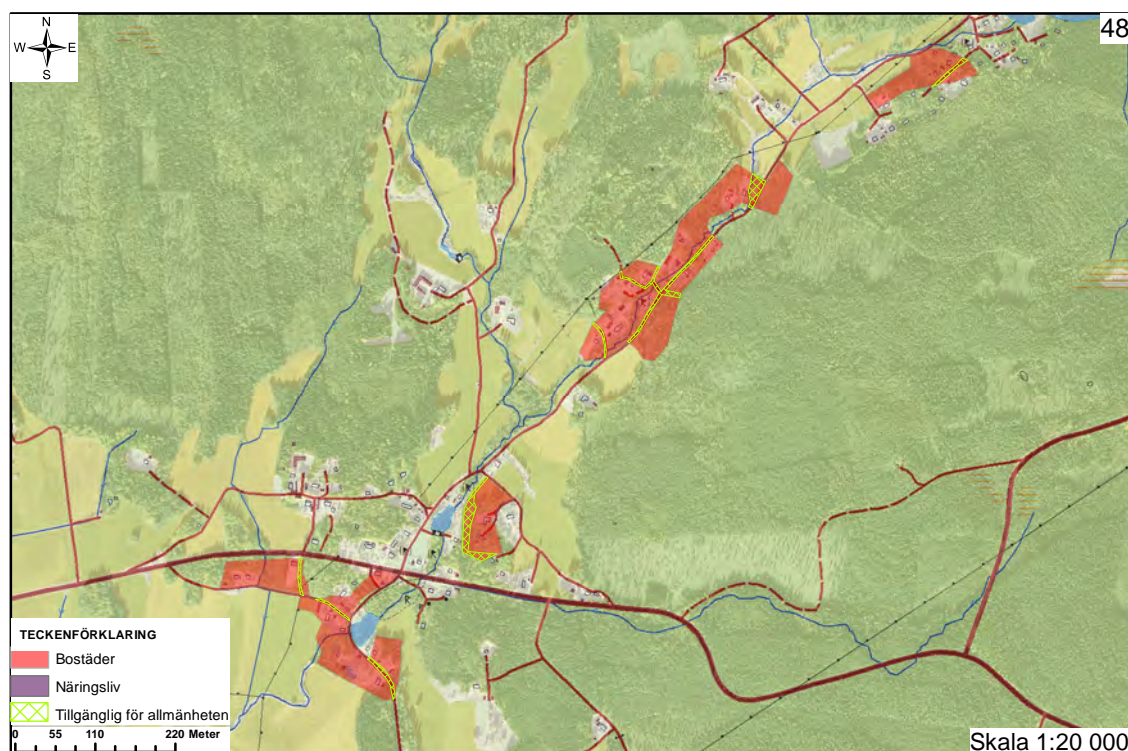
Möjlighet att uppföra byggnader för fritids- och permanentboende.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Jordbruksmark - sammanhängande jordbruksmark ska prioriteras
- Hänsyn tas till riksintressen för kultur och naturvårdsområden.
- Arkeologisk utredning kan krävas. Samråd ska ske med Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.

Områdesbeskrivning

Söderut från Olshyttan passerar man snart Vibberbo och kommer sedan till Trollbo. Jordbrukslandskapet är vackert böljande, med bebyggelsen på höjderna och vida vyer ned mot Trollbosjön. Strax innan Trollbo finns en gård med en lång grässlånt ned mot ett litet vattendrag. Platsen känns naturlig för en ytterligare bostad. Platsen berörs av riksintresse för kulturmiljövården - odlingslandskapet längs Dalälven. Hagmark finns väster om vägen. Ingen känd fornlämning finns på platsen, men kan likväl förekomma.

48. Olshyttan

Möjlighet att uppföra byggnader för permanentboende. Norra delen är planlagd för bostäder. Här finns ännu oexploaterade tomter. Förtätning i väl valda lägen är välkommen även på ytterligare några platser

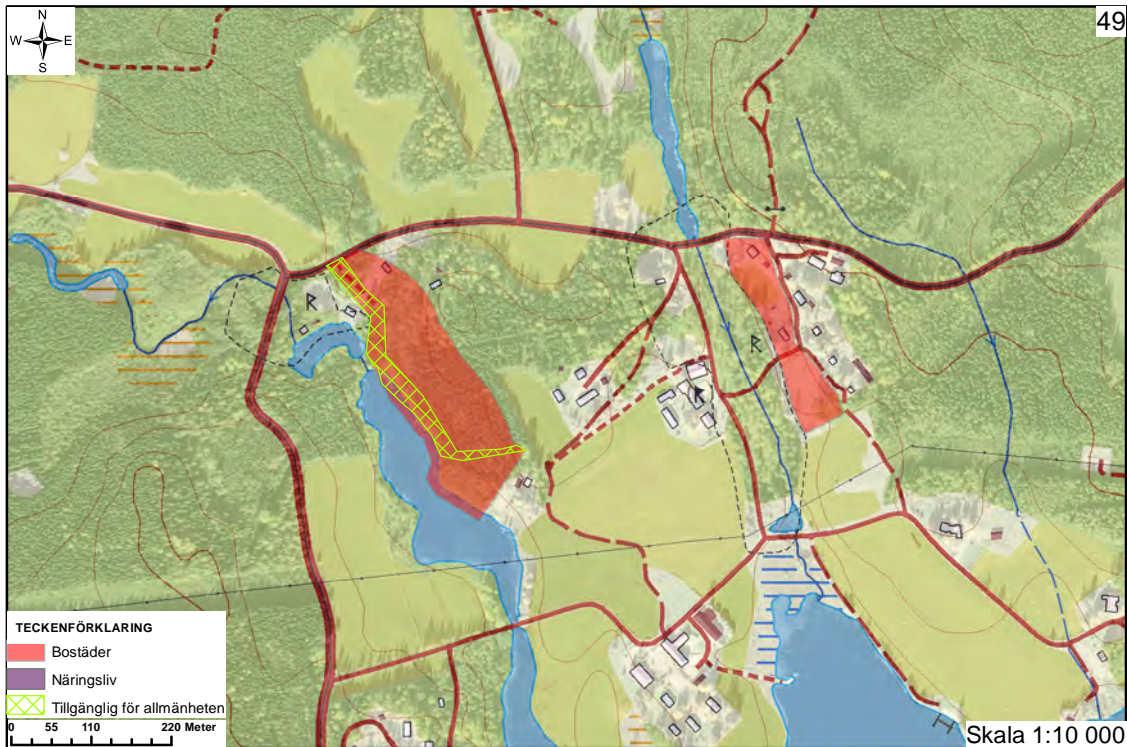
Rekommendationer

- Vattendraget omfattas av biotopskydd. Särskild dispensprövning krävs hos länsstyrelsen.
- Ny bebyggelse prövas genom bygglov.
- Byggnader och deras källare ska klara risk för översvämning vid 100-årsflöden.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs.
- Hänsyn ska tas till fornlämningar samt riksintressen för kultur och naturvård.
- Arkeologisk utredning kan krävas. Samråd ska ske med Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.
- Skyddsavstånd krävs till kraftledning samt till väg 735 (den större vägen). Riktvärdet är 20 respektive 25 m vid 50 respektive 70 km/tim. Större avstånd krävs om terrängen sluttar nedåt från vägen.
- Fri passage ska lämnas närmast strand och som passage dit och till skogen.

Områdesbeskrivning

Olshyttan och Vikhyttan är omtyckta byar ca 8 km norr om Hedemora med många fast boende, gemensam badplats, byastuga och sammankomster. En hel del fornlämningar finns, liksom uter. Olshyttan, i söder, berörs av riksintresseområde för kulturmiljövården avseende odlingsbygden längs älven. Byn gränsar även till riksintresseområde för naturvården avseende samma område.

49. Dormsjö

Möjlighet att uppföra byggnader för fritids- och permanentboende.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse prövas genom bygglov. Om intresse för uppförande av flertalet bostäder finns i det västra området bör utvecklingen prövas genom detaljplaneläggning.
- Anordningar för vatten och avlopp löses lokalt, normal skyddsnivå krävs. Alternativt samordna med Dormsjöskolan som driver en reningsanläggning för skolan och byn.
- Fri passage ska lämnas närmast sjövikens strand och som passage dit = grönmarkerat område. En trädridå bör sparas mot väg och längs strand för att dölja ny bebyggelse något.
- Gräns mellan privat tomtplats och allemansrättslig mark vid sjön markeras med staket eller häck.
- Vid bygglov eller detaljplaneläggning ska stor hänsyn tas till riksintresset för kulturmiljövård.
- Ny bebyggelse ska anslutas till befintlig.

Områdesbeskrivning

I Dormsjö, ca 6 km norr om Garpenberg, beläget 2 km öster om Kloster finns sammanhållen bebyggelse. Här finns både Dormsjöskolan, ett hem för vård eller boende med integrerad friskola, och Annaskolan, en friskola med waldorfinriktning. Söder om området finns en kraftledning och söder om sjön finns synligt vindkraftverk. Området ligger inom riksintresse för kulturmiljövård där Kloster utgör en värdefull kulturhistorisk miljö. Odlingslandskapet finns upptaget i nationell bevarandeplan. Västra LIS-området ligger vid en vik i sjön Dormen. Skogen i området utgörs av blandskog av gran, björk och asp. Nordväst om området finns fornlämningar i form av dammvall och hytt- och hammarområde. Där angränsar även av Skogstyrelsen utpekad lövskog med naturvärden. Även i det östra delområdet finns ett angränsande hyttområde, samt ängs-/hagmark. Ytterligare fornlämningar kan finnas.

En gemensamhetsanläggning för vatten, avlopp samt vägar håller på att bildas.

Konsekvenser

*Se miljökonsekvensbeskrivning
för hela översiktsplanen!
(Upprättad 2014)*

Referenser

PLANERINGSUNDERLAG

Regionalt underlagsmaterial (RUM).
Länsstyrelsen i Dalarna. www.w.lst.se

Fornsök. Riksantikvarieämbetet.
www.fmis.raa.se

Arbetskraftsförsörjning i landsbygder (2009).
Tillväxtverket. www.tillvaxtverket.se

Landsbygdsprogram för Hedemora Kommun,
antaget 2007-09-18

Strandskydd – en vägledning för planering
och prövning. Handbok 2009:4, Utgåva 2.
Naturvårdsverket & Boverket.

Strandskydd och utvecklingen av landsbygden,
regeringens proposition 2008/2009:119

Utvecklingsplan för Leader Nedre Dalälven.

Sammanfattning av ansökan till UNESCO om
bildande av Biosfärområde älvlandskapet Nedre
Dalälven

Översvämningsrisker i fysisk planering -
rekommendationer för markanvändning vid
fysisk planering, Länsstyrelserna, 2006

BILDER OCH ILLUSTRATIONER

Sid 1, 15, 18: Johan Aronsson
Sid 11: Ulrika Åkerlund, Boverket

KARTOR

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen
(Johan Aronsson, Mahnaz Narooie, Johan Lind
och Hanna Forslund)

Bilaga

Så gjordes LIS-analysen

SÅ GJORDES LIS-ANALYSEN

1. Möjliga områden för LIS pekades ut 2011-2012 *längs större sjöars stränder*. Platserna besöktes för att avgöra lämplighet och avgränsning. Vid särskilda offentliga möten på temat LIS i 4 orter i kommunen tog man in synpunkter kring dessa och ytterligare förslag inkom för komplettering. Det samlade förslaget förankrades i den politiska styrgruppen för översiktsplanarbetet (strategiutskottet). Politiken valde då att ta med ytterligare några platser som inte rekommenderats av tjänstemännen.

Det fortsatta arbetet år 2013-2014 har haft fokus på att se över behovet av LIS-områden vid mindre vattendrag, samt att kolla upp en del förslag på platser som dykt upp efter byamötena. Frågan om varje områdes avgränsning, presentation, rekommendationer och förklarade ställningstaganden gjorde det naturligt att även kort behandla de redan utpekade områdena i arbetet. Första steget var en GIS-analys som sökte ut potentiella områden med behov av LIS-områden. Nedan beskrivs även hur vi tänkt kring olika hänsynstagande i efterföljande fältarbete.

2. *Strandskyddade områden* pekades ut utifrån redovisade vatten i terrängkartan, med buffertzoner på 100 m (generellt) respektive 300 m (utökat strandskydd). Terrängkartan som underlag har använts efter riktlinjer om detta från länsstyrelsen i ”Första utkast – regional vägledning – små vattendrag”, daterat 2010-10-27.

3. *Landsbygden* definieras som hela Hedemora kommun.

4. *Värdefull natur* undantas. (Natura 2000, naturreservat, ytbildade naturminnen, 30 meter radie kring naturminnespunkter, utpekade biotopskydd. Det generella biotopskyddet (Miljöbalken kap 7 §11) omfattar vattendrag i jordbruksmark. Dessa beaktas rimligtvis vid dispensprövningen för strandskyddet, samt också genom särskild dispens för just biotopskyddet. Rekommendationer har införts i berörda LIS-områden.

5. *Översvämningsrisk* (100-årsflöden) undantas. Riskkarta för översvämning längs Dalälven med biflöden. Rekommendation om att bara tillåta källarlösa hus i angränsande områden och med en färdig golv nivå över beräknad översvämningsnivå. Bra underlag saknas för ytterligare platser med risk för översvämning. Hänsyn har tagits vid de platser vi känt till att det förekommit problem, närmare bestämt vid Norn och partier av Lustån. Vid genomgång av respektive område längs älven har även 10 000-årsflödet granskats och kommenterats inför internremiss.

6. *Riksintresseområden* för vindkraft undantas.

7. *Större kraftledningar* undantas. Vistelse under kraftledning ska undvikas. Mindre, oelektrifierade byggnader, t.ex. mindre uthus, mindre växthus eller källare får finnas under en lågspänningsledning.

Följande information och resonemang användes för fortsatt hänsynstagande:

8. *Fornlämningar*. (Fornminnesytor, fornminnespunkter och fornminneslinjer). Vid avgränsning av LIS-områden har ev respektavstånd lagts in utifrån vad som verkar rimligt med hänsyn till fornlämningens art. En gravkulle, kolbotten, minnessten e dy bör t ex ha ett avstånd på åtminstone 10 meter till privat tomtplats. Andra gånger, t ex i fråga om gamla vägsträckningar, ligger bebyggelse tätt intill vägen och bör så också placeras när man bygger nytt. Ofta har rekommendation om hänsynstagande till fornlämningen förts in som rekommendation för resp. LIS-område.

9. *Ras- och skredrisk*. Ingen byggnation av bostäder rekommenderas längs älven i lägen där risk kan misstänkas. (Nästan alla potentiella områden ligger minst 30 meter från älvbrinken med avskiljande väg mellan älven och tilltänkta exploateringsstomt).

10. *Vattenskyddsområden*. Generellt bör exploatering inom dessa områden undvikas.

LIS-områden av typ 1 har med hänsyn till punkterna ovan pekats ut utifrån lokalkännedom och vid medborgarmöten. För LIS-områden av typ 2 (en- och tvåbostadshus) har vidare hänsyn tagits genom följande förfarande:

11. Urval av områden där strandskydd sammanfaller med *bebyggelsestråk* där man kan tänka sig tillkommande bostäder. Områdena bedöms täcka ca 90 % av den permanenta bosättningen idag. Även planlagda orter och byar har valts in i bebyggelsestråken eftersom strandskydd återinträder om planer upphävs. Stråken har pekats ut manuellt utifrån hänsyn till acceptabel infrastruktur och rimliga avstånd till matbutik samt för skolskjutsar och hemtjänst. Någon slags kollektivtrafik finns till samtliga platser idag, även om den sällan är frekvent. Hänsyn har även tagits till landskapet för att i möjligaste mån undvika tillkommande bebyggelse på jordbruksmark, i produktiv skog, eller i starkt kuperad terräng, sank mark eller tätortsnära natur med höga rekreativvärden. För att möjliggöra tillkommande byggnationer inom platser med områdesbestämmelser kan det också behövas LIS-områden. Det kräver dock ibland att själva områdesbestämmelserna ses över för att möjliggöra lämplig tillkommande bebyggelse.

12. Bara nybyggnation *i anslutning till befintlig bebyggelse* eftersträvas, för att skona landskap och verka för samordnad service. Mark utslöts i GIS-analysen på avstånd längre bort än 200 meter från befintliga byggnader för bostäder, industri, samhällsfunktion eller verksamhet. Vid utpekandet av varje enskilt LIS-område har anpassning gjorts till platsen så att det i många fall av enstaka tillkommande byggnation kommit att handla om kortare avstånd, samtidigt som större avstånd också tas till där man ser möjlighet till successiv utbyggnad.

13. *Uteslutande av områden inom 70 meter till kommunikationer av riksintresse*. Avståndet baseras på länsstyrelsens riktlinjer för lämpligt riskavstånd till farligt gods avseende boendeändamål (Farligt gods – riskhantering i fysisk planering, vägledning för planläggning intill transportleder för farligt gods, 2012). Några enstaka områden kvarstår dock då på grund av att läget bedömts som attraktivt (Brunnsjön). Här krävs dock utredningar och specialanpassning innan byggnation är aktuellt.

14. Inventering av möjliga *LIS-områden vid större vatten* (Dalälven och sjöar > 0,5 ha). Hänsyn tas till möjlighet att ansluta till el, bredband, vägar och möjlighet att anordna VA. Avstånd till skola, butik och kollektivtrafik får ej vara extremt långa. Ingen exploatering önskas vid orörda stränder samt en restriktiv inställning till exploatering vid vatten med höga rekreativvärden nära orter och byar. LIS-områdenas avgränsning har anpassats till topografi, vägnät, elförsörjning, kulturvärden samt jordbruket och dess landskap. Ingen biolog/ekolog har deltagit vid inventeringen. Bedömning av naturvärden har gjorts dels utifrån kända utpekanden, dels på plats av planerare. Ingen ny bebyggelse föreslås i närhet till större kraftledning. Rekommendationer har anpassats till förhållanden på varje plats.

15. *LIS vid småvatten*. Utgångspunkten har varit att genom LIS möjliggöra för alla byar att växa inom befintliga bebyggelsestråk med rimliga avstånd till service. LIS har vidare bara pekats ut i bebyggelse där bättre tomtpatser utanför strandskyddat område inte stått till buds. Kulturmiljövärdena har generellt ansetts ha ett större värde än strandskyddet. Även för småvatten har samma hänsyn tagits som i punkt 13. Utpekandet har skett med hjälp av ortofoton, fastighetskarta, denna GIS-analys och platsbesök.

16. Idag finns ett lagförslag (maj 2014) om att även *artificiella vatten* så som trädgårdsdammar och dammar för lokalt omhändertagande av dagvatten ska omfattas av strandskydd. Det innebär att strandskydd kan tillkomma på platser som vi inte kan känna till idag. Vi räknar dock med att detta förslag formuleras så att det inte tillkommer orimliga problem för byggnationer i befintlig bebyggelse.

17. *Behov av LIS och strandskydd i planlagda områden.* För områden som planläggs med detaljplan kan kommunen (ibland länsstyrelsen) besluta om att upphäva strandskyddet. De skäl som krävs är desamma som för enskilda dispenser. Man upphäver endast i de delar av området som får tas i anspråk för bebyggelse eller andra anläggningar och helst inte inom allmänna platser som parker och naturområden. Fri passage ska, där möjligt, lämnas längs stranden. Strandskyddet återinträder om ett planområde upphävs, men också i samband med att en plan ersätts av en ny. Det gäller alla planer, oavsett benämning och ålder. Upphävandet av strandskyddet görs då på nytt parallellt med antagandet av den nya planen. Goda förutsättningar för allmänhetens deltagande i planprocesser eftersträvas vid all planering rörande stränder.

Till följd av detta gäller att behov av LIS kan finnas i eller nära tätorter och byar där detaljplaner eller byggnadsplaner kan komma att upphävas eller ersättas av nya planer och där andra dispensskäl inte kan tillämpas för att medge tillkommande bebyggelse.

18. *Redovisning/ Avgränsning av varje enskilt LIS-område*

Bara strandskyddat område har markerats, d v s i många fall bara delar av tilltänkta exploateringsstomter. Även redan exploaterad mark har fått ingå i utpekade områden om de råkat ligga intill de obebyggda platser vi sett som lämpliga. Däremot har inte områden som redan är fullt bebyggda pekats ut.

Område där allmänheten ska ha tillträde till strand har pekats ut i de fall passager till stranden krävs inom LIS-området.

